

FƆLƆ KITA MANINKAW

Boniface KEÏTA

KITA MERI

CASAS BOOK SERIES NO. 31

FƆLƆ KITA MANINKAW

Boniface KEÏTA

CASAS BOOK SERIES No. 31

Centre for Advanced Studies of African Society
P.O. Box 359
Rondebosch, 7700
Cape Town
South Africa

First Published 2003

ISBN. 1-919799-99-0

This publication was produced with the generous support of Norad

TABLE DES MATIERES

AVERTISSEMENT

Le présent livre est la version en bambara de la chronique de Kita que j'ai traduite en français et fait éditer par la Coopérative Culturelle Jamana dont le Directeur à l'époque était Monsieur Alpha Oumar Konaré. L'édition était à l'occasion du Centenaire de l'Eglise du Mali en 1988.

Cette publication en bambara est l'oeuvre du Centre des Etudes Avancées de la Société Africaine (CASAS) dirigé par le Professeur Kwesi Kwaa PRAH à Cape Town en Afrique du Sud.

Elle a été transcrite selon l'orthographe harmonisée issue de l'atelier tenu en mai 2002 à Abidjan, exception faite des consonnes ã et å représentées respectivement par ŋ et ɲ dans l'orthographe officielle du Mali.

Cette chronique a été recueillie en maninka de l'époque à la fin du 19ème siècle et au début du 20ème siècle par le Réverend père Barrié et le catéchiste Dominique Tunkara à Kita, probablement dans un but relgieux.

Elle m'a été remise à Sagabari, sur pelure fine et pourrie, par le Curé de la paroisse en 1988, lors de mes enquêtes linguistiques sur le parler maninka de Baxɔ. Elle était vieille de cent ans. La copie originale en maninka a été malheureusement brûlée avec la bibliothèque Jamana lors de la révolution du 26 mars 1991 à Bamako. La version française était intitulée : Kita dans les années 1910 .

Fɔlɔ Kita maninkaw est un véritable musée vivant.Il raconte et décrit dans ses moindres détails la vie et la culture maninka. Le lecteur, le long du livre, se sent vivre dans un monde surréaliste.

Sa publication n'a jamais eu pour objectif de profaner ou de discréditer notre culture, mais d'éterniser concrètement l'expression de notre culture afin qu'au concert des civilisations africaines et mondiales, le Mali ne soit pas en reste.

Pour mieux fixer le contenu des propos, des photos sont insérées entre les pages :

La colline de Kita regroupant un grand nombre de lieux de sacrifices, sa photo a été prise, mais pas celle de Kuluninkumala qui est très connue et qui demeure encore un lieu de culte et d'identité des Tunkara.

Sa prise en photo pouvait être considérée comme une profanation. Les autres photos donnent une idée sur les acteurs ou sur des éléments de sacrifice ou de traitement.

L'Auteur

SIW

Mɔgɔw y'a fɔ n ye ko farafinw bɛnba, tubabuw bɛnba ani sulakaw bɛnba, k'olu bɛɛ bɔlen don ɲɔgɔn na.

Dɔw b'a fɔ ko Ala banna farafinw bɛnba la, bawo fɛn t'olu bolo. Fosi dun ko tɛ sulakaw ni tubabuw la. Dɔw fana b'a fɔla sisan ko tubabu ɲɔgɔn tɛ, bawo u ye diɲɛ mara. Dɔw b'a fɔ ko jinɛw don, ko mɔgɔ si tɛ se k'u ladege. Dɔw fana y'a fɔ n ye ko tubabuw ni Ala bɛ kuma, ko Ala bɛ diɲɛ fɛn bɛɛ di tubabuw ma, k'u bɛ se ka fɛn bɛɛ kɛ fo forosɛnɛ.

Ɲamakalaw

Farafinw bara, mɔgɔw tɛ kelen ye. Dɔw ye numu ye, dɔw ye jeli ye, dɔw ye fina ye, dɔw ye garanke ye, dɔw fana ye gawulo ye. ɲamakala bɛɛ n'a jamu don. Hɔrɔnw fana n'u jamu don.

Jeliw ni gawulow

Minnu fɛrɛlen diɲɛ kɔnɔ, o ye jeliw ye bawo olu tɛ baara kɛla kosɛbɛ, i n'a fɔ tɔw. Olu ka baara ye delili ye. Fɔlɔfɔlɔ, ɲamakalaw tɛ fɛn wɛrɛ kɛla ni delili tɛ. jeliw yɛrɛ, ɲɛci foyi tɛ olu la, bawo u tɛ se fosi la, olu kɔni ka baara danna delili ma, ka balo mɔgɔw fɛ ten. A bɛ fɔla k'u bɛnba de y'u danga, k'o bɔnsɔ min mana maloya delili la, k'o tɛna hɛɛrɛ sɔrɔ, bawo ni : bobara wulila, kulusi tɛ se ka to sigilen. O fana ye o kɛ laada ye a bɔnsɔn bɛɛ bolo ; olu fana kɛra doni ye diɲɛ bolo.

O wagati la, mɔgɔw tun bɛ tɔgɔba de ɲini. Jeliw tun mana u tɔgɔ dimanw fɔ, k'u mabalima, o kuma tun bɛ fangatigiya ni faamaya miiriya jigin u kɔnɔ.

Fɔlɔ tun, ni nafolotigiba nana jama rɔ, ni jeliw y'a mabalima, o tun bɛ digi o tɔɲɔgɔnw la.

Anw fɛ yan fɔlɔ, mɔgɔw tun nalonnen don ; jeliw de tun ye nafolotigi ye, sabula bɛɛ tun b'a di u ma. U tun tɛ balo u yɛrɛ sɛgɛn na.

Nka ɲamakalaw bɛɛ la, min man ɲi, o ye gawulow de ye. U bɛ wele ko "sijuguw" ; bɛɛ bɛ siran u ɲɛ ; mɔgɔ si tɛ se u la. U ka jugu. N'u taara min fɛ, o tigi ka kan ka ntura de di u ma yasa ka a ka du bonya, walima a bɛ misisɔngɔ di. N'a y'i ban, a tɛ hɛɛrɛ sɔrɔ o san, walima dutigi bɛ sa o san yɛrɛ. Sisan u tɛ fɛn sɔrɔla, sabula hɔrɔnw fana kegunyara.

U b'a fɔ ko, tubabu ko ko bɛɛ ka baara kɛ. Ni tubabuw tun ma na, mɔgɔw tun tɛ ɲɔgɔndumu dabila. Ɲamakala si tun tɛ sɔn baara ma. Sisan doni bɔra hɔrɔnw kun. Tubabufɛsigi ye bɛɛ kegunya. Mɔgɔ caman tɛ tɔgɔ ɲininna, u t'u yɛrɛ jira fana.

Hali ni mɔgɔ min mana nafolo sɔrɔ, a tɛ a yɛrɛ jira, a b'a dogo kosɛbɛ. A bɛ siran mɔgɔw ni faamaw ɲɛ. O de sabula jeliw fana tɛ fɛn sɔrɔla hɔrɔnw na. Hɔrɔnw yɛrɛ tɛ sela k'u ka lɛnpo sara. lɛnposara kɛlen ka bɛɛ sɛgɛn.

Numuw

Farafinna bɛɛ, a bɛ fɔla ko Ala kɛlen ka numuw barika, ko ni numuw bɔra diɲɛ kɔnɔ, ko balo tɛ kɛ. Sabula diɲɛdilan sabu bɛ numuw de bolo. Sabu bɛ diɲɛ la.

U bɛnba tun bɛ nɛgɛ de dilan. O de ye numuw ka baara ye. Numuw bɛ daba ni jele ni munan sugu bɛɛ dilan, hɔrɔn mago bɛ fɛn minnu na. U bɛ kolon ni daga ni kolonkala dilan. O de kosɔn numuw fana ka fisa ni ɲamakala tɔw ye. Hɔrɔnw mago bɛ numuw la.
Hɔrɔn min ni numumuso walima jelimuso mana jɛ, o y'a ka hɔrɔnya jaasi. N'u y'u masɛn, si kalilikan tɛ minɛ.

KABILA

Kabila ka ca. A bɛɛ tɛ se k'a dɔn. U filɛ nin ye, bɛɛ n' i ta :

- dɔw ye masaden ye, olu bɛnba tɔgɔ Sunjata. Olu bɛ fo ko kɛta !
- dɔw ye Kulubali ye, olu fana ye masaden ye, olu ni kɛtaw bɛɛ bɛnba kelen.
- dɔw jamu ye tarawele walima Danbɛlɛ, olu bɛnba ye Turumakan ye ;
- dɔw ye Kamara ye, olu bɛnba ye Fakoli ye. Jeliw bɛ o mabalima ko "Fakoli kunba ani Fakoli daba". Olu ye Kamara ye.

Farafinw ka laada bɛɛ tɛ kelen ye. Maninkaw ka laada bɛ yen, fulaw fana ta bɛ yen.

Fulabonda naani de bɛ yen : Jalo, Jakite, Sangare, Sidibe. Fulaw hakili la ko manden bɛɛ maninka. U tɛ sɔn ka tɔw ka laadaw latiimɛ : u tɛ suw sɔn, u tɛ boliw sɔn. U tɛ sɔnni ɲɛdɔn. U ye silamɛ ye. Mɔgɔw b'a fɔla fana k'olu de nana ni silamɛya ye farafinna.

Fofana ani Danbɛlɛ

Mɔgɔ minnu don, bɛnba t'u la. U bɛ wele ko jɔlɔkɔfɛjigi. U bɛnba jiginna jɔlɔkɔ de fɛ ka bɔ sanfɛ. U sigilen bɛ Sigirin ani dugumisɛnw kɔnɔ. A fɔra n ye ko kɛlɛ ma deli ka u ban kabini Sunjata. U man ca kosɛbɛ tuguni. U bɔnsɔn yɛrɛw bɛ Sigirin de. U jiginna jɔlɔkɔ min fɛ, o bɛ hali bi sirajuba dɔ jukɔrɔ. San o san u b'o jɔlɔkɔ sɔn.
Dɔw b'a fola ko : Fofana ! dɔw ko : Danbɛlɛ ! A bɛ fola fana ko Fofanaw bɛnba bɔra sebe de rɔ.

Sunjata, mansarenw bɛnba

An bɛnbaw fana ye o de fɔ an ye. U y'a fɔ an ye ko diɲɛ ni mɔgɔw dalen sunjata de ye. O de y'an mara. A ye sankolo mara, ka dugukolo mara, ka ji mara, ka mɔgɔ bɛɛ mara. A ye fɛn bɛɛ mara. Diɲɛ bɛɛ y'a dɔn faama ye. Hali dugumɛnɛw bɛɛ y'a ka doni ta diɲɛ ɲɛfɛ. Bɛɛ b'a fɔla ko Sunjata

ɲɔgɔn faama ma bɔ. Hali bɔbɔw bɛɛ sɔnna a sago ma. Tubabuw ye Sunjata de ladege.

Nka Sunjata ye min kɛ, tubabuw tɛ se k'o kɛ. Faama si tɛ Sunjata ladege tugun. Sunjata kelen de ye kɛlɛkuntigiya kɛ: senkarimakari Jata, bolokarimakari Jata, kolobakari Jata. O bɛɛ tun ye Jata tɔgɔ ye

Tun tan jɔn tan, o bɛɛ ye kɛlɛ kɛ Jata ye. N'a fɔra ko Makan Sunjata, masadenw bɛnba de ko don. Masadenw ye Sunjata bɔnsɔnw de ye. Farafinw bɛɛ b'o dɔn. Farafinw fɛ, masadenw ye kuntigiw de ye. O de sabula, jeliw bɛ u mabalima, katugu kuntigikɔrɔw don. U fɔlɔ de ka kan ka fɛn di jeliw ma. Ni jeliw taara masadencɛkɔrɔba fɛ, u b'a fɔ:

Nare Makan Jata Konate !
n'i ka ɲi
Makari Jata Konate !
n nana i ka bɛnbaw niyɔrɔ di n ma, sabula, i delila k'a n bɛnbaw sɔn, finiko bɛ n na,
minnɔgɔ bɛ n na.

U bɛ tila ka dɔnkili da k'a fɔ:
jɔn ye manden ci !
kɛlɛ de ye manden ci.
bi, bi ye don diman ye.
Ala ma bi ɲɔgɔn da.
kɔji kana i sanga baji ma
baji jɛlen kosɛbɛ
Sunjata bɔnsɔnw bolila, maloyako !
saya ka fisa ni malo ye, maloyako !
Sunjata mana kɛlɛ tigɛ, Sunjata !
ta ni ba ! tani ba ! wulu, wulu ! wulu min ye safuna ta,
o tɛ kolo to
nin wuluden safunatala
wuluden min ye safuna ta.

Ture fa !

Makan Sunjata ye kabako minnu kɛ, o de ye mɔgɔw siran a ɲɛ. A namayara kabini a wolotuma. A bɔnbɔnsi bɔra k'a to ŋunumani na. A tun tɛ se ka fosi sɔrɔ.

Don dɔ, a ba taara sirabulu ɲinin a sinamusow fɛ. A ba ma fosi sɔrɔ. A seginna ka n'a sigi. Makan Sunjata y'a ba ɲininka. A ba diminna k'a fɔ : "n to yen ! hali sirabulu, n tɛ se k'o sɔrɔ. k'a sɔrɔ i dun kaɲaɲɔgɔnw b'o sɔrɔla u baw ye".

Makan Sunjata y'a fɔ a ba ye o de la k'a ka numuw wele. A ba ye numuw wele. A y'a ɲinin jeliw fɛ k'u ka nɛgɛbere dilan a ye yasa a k'a lajɛ ka wuli.
Numuw y'o dilan. A y'i tintin a kan, nka nɛgɛ kurula fila ye.
Numuw ye dɔ wɛrɛ dilan min ka gɛlɛn.
O fana kurula. A ye sunsunbere ɲinin.
O dira a ma. A y'i sinsi a kan , a wulila , a tagamara ka taa kɛnɛma.

Siraju dɔ tun bɛ dugu kɔfɛ, a y'o bɔ ka na o di a ba ma. O de la, a ba wulila ka dɔnkili da:
bi, bi ye don diman ye
Ala de ye tiɲɛ ye
bi ye don diman ye
Ala ma bi ɲɔgɔn da.

A y'a tigɛ, k'a bulu kari. Bɛɛ tun bɛ seginna dɔnkili kan a nɔfɛ, ko a den sera ka siraju bɔ, k'a di a ba ma, a k'a bulu kari. Bɛɛ Kulela : "An ma deli ka nin ɲɔgɔn ye. An tɛ ɲinɛ nin kɔ". O de kɔsɔn, bɛɛ siranna a ɲɛ fo a nana kɛ kɛlɛkuntigi ye. Makan Sunjata kɔrɔbayara.

A ye donsoya daminɛ, ka sogokunbaw faga. A fadenw ye janfa don a ma. A kɛlen k'o mɛn, a y'a fɔ a ba ye k'a bɛ taa a benna na. A ba diɲɛna a ka tagali ma, ko nka ni a mɛɛna, k'a bɛ taa a nɔfɛ. A taara a benna, a ye sogokunbaw faga yen fana. A ye sogo caman faga.

A ba n'a dɔgɔmuso y'a sɛgɛrɛ. U y'a sɔrɔ k'a taara donsoyayɔrɔ. A ye sama faga. A y'a wolo bɔ, nka a ma biɲɛ ni sɔn y'a la. A ye sogo tɔ ta ka taa. A ko a kɔnɔ, ko nin tɛ gansan ye. A ba ni a dɔgɔmuso yeli diyara a ye.

A mɛɛna benna na kosɛbɛ. Kɛlɛ wulilen de, a seginna a faso la : Numukɛ dɔ de tun ye kɛlɛ kuntigiya la. O tun tɔgɔ ko Sumanguru Kante.

Filɛlikɛlaw ye a fɔ dugutigi ye ko mɔgɔ wɛrɛ si tɛ se ka kɛlɛ nin ban ni sunjata tɛ, ko n'a bɛ se k'a lana, k'o bɛ fisaya.

Dugutigi ye mɔgɔ bila ka taga u nɔfɛ. A jɔrɔla a ba la, sabula o tun kɔrɔlen don, a tun tɛ se ka tagama. Su tun kora. Sunjata dun tun kɔrɔtɔlen don. A y'a ɲinin Ala fɛ, a k'ale ba faga su in na yasa a k'a su don ni dugu jɛra, sanni a ka taga kɛlɛkɛyɔrɔ a ka dugu la.

A bɛnkɛw sɔnna, nka u y'a fɔ a ye k'a ka dugukolosɔngɔ di fɔlɔ ka sɔrɔ k'a ba su don. O la, a ye dagakolon dɔ ni finikolon dɔ ta ani wɔlɔjɔlɔ ni kamijɔlɔ dɔ, ka taa o di a bɛnkɛw ma. Olu y'u sigi k'u miiri. Cɛkɔrɔba kelen de y'a kɔrɔ dɔn. O ko : "aw ma sɔn Sunjata k'a ba su don, a dun nana ni fɛn minnu ye, olu ye tonbon fɛnw de ye dɛ!. " Bɛnkɛw sɔnnen, Sunjata y'a ba su don ka taa a ka dugu la. A dɔgɔmuso ko a ka a kɔnɔ tiramakan ba da la. A taara Sumanguru fɛ, k'a yɛrɛ di o ma. Sumanguru y'a k'a muso ye. A tun y'a yɛrɛ di Sunmanguru ma yasa k'o ka kɛlɛkɛfɛrɛ dɔn. O don su bɛɛ, a y'a dɔn ko dononkɔrɔ jɛman de bɛ se k'a kɛlɛ. A bolila ka taa, k'a kɔrɔkɛ sɛgɛrɛ su dugutila fɛ. A ko a ye : "Makan Sunjata ! Ala ye Sumanguru d'i ma ani a ka kɛlɛkɛdenw. A ka kɛlɛ banfɛn ye dononkɔrɔ jɛman de ye"

A ye dununkɔrɔ jɛman faga Sumangurukɛlɛ tɔgɔ rɔ. O kɛlen, a donna Manden, ani a ka kɛlɛkɛdenw.

Dɔgɔkun kelen tɛmɛnen, a ni Sumanguru ye ɲɔgɔn bɛn. O ko: "ee ! Ala, jɔn fana nana ni Sunjata ye manden ?" A ko "dugu tɛ jɛ tuguni, su tɛ ko tugun"

A kulela. Su kora. Makan fana kulela. Dugu jɛra. U y'o kɛ sinyɛ saba. O kɛlen, Sumanguru y'a ka kɛlɛkuntigi wele, a k'o ye : "ko dɔ kɛ, n'ɔ tɛ Sunjata bɛna se n na."

O y'i tagama ka se Sunjata ma ka kule. Su kora. Sunjata fana kulela. Dugu jɛra. U y'o kɛ sinyɛ fila. A sabanan, Sunjata ko kamaraw bɛnba ma k'o ka biɲɛ fili Sumanguru ka kelɛkɛkuntigi ma ni dugu jɛra. Kamaraw bɛnba ye biɲɛ fili Sumanguru ka kɛlɛkuntigi ma Sunjata bolila k'a ta a sen ta. Kɛlɛkuntigi kulela : "n sen karila." A y'a mina a bolo ma. A ko : "n bolo karila !" O de kɔsɔn, an b'a mɛn jeliw ka mabalimakan na : senkarimakan Jata bolokarimakan Jata. O kɛra a tɔgɔ dɔ fana ye.

U ye kɛlɛ kɛ manden fan bɛɛ. Farafinna bɛɛ ye Sunjata tɔgɔ mɛn, hali n'a y'a sɔrɔ a ye kɛlɛ kɛ Sumanguru dɔrɔn de fɛ. A ye Sumanguru gɛn fo Kulukɔrɔ. Sumanguru y'i kɛ kulu ye, a nɔfɛmɔgɔ bɛɛ fana y'u kɛ kulu ye. O kulu de tɔgɔ "ɲanankulu"

Fɔlɔ kɛta si tun tɛ se k'a kulu ye. Dɔw t'a fɛ k'a kuma yɛrɛ mɛn. Ani fana jɔn o jɔn mana yɛlɛ a kulu kan, o bɛ hɔrɔnya. Fɛn tɛ fɔ a ye tugunin. Hali bi o laada bɛ yen. Mɔgɔ dɔw bɛ a kulu sɔnna san o san.

A fɔra ko bɛnkan de don Sunjata bɔnsɔnw ani Sumanguru bɔnsɔnw cɛ. N tɛ nin yɔrɔ kalama kosɛbɛ sabula fɛn bɛɛ tɛ fɔla anw denmisɛnw ye. Sisan fɛn bɛɛ lagosira.

MANINKA KA FAAMUYALI

LAADAW

Laadalabato

Kana ko kɛ i bɛnba ma min kɛ, kana ko kɛ ban i fa ma min kɛ. I fa tun bɛ minw kɛla, sɔn ka olu kɛ. Sabula, i fa tun bɛ laada minnu kɛla, i ka kan ka sɔn k'olu kɛ.

I bɛnba tun tɛ sɔn ban ka ko kɛ, a fa ma min kɛ. Farafinw bɛɛ bɛ nin fɔ : "An faw tun bɛ ko minnu kɛla, an fana k'o kɛ."

O de kɔsɔn laada tɛ ban farafinna. U tɛ sɔn ka Ala deli, sabula u bɛnba tun tɛ diinɛ dɔn. Farafinw bɛ ko minnu labato, o ye : sɛnɛ, bolokoli , furu , namako, kɔmɔbɔ, sudon, san o san seli ani boli wɛrɛw k'o fara jiribaw sɔnni kan. N'an ko kobaw, an kan bɛ ninnu de ma. Mɔgɔ minnu bɛ u labato, olu ye mɔgɔ ladiriw ye.

labatoli fanga dulonnen bɛ sɔrɔ la

Ni sɛnɛfɛnw ɲɛna, ko o ko, o bɛɛ ye seli ye. Nka, ni sɛnɛfɛnw ma sɔn seli ka dɔgɔ, sɔnni ka dɔgɔ o san. Dɔw b'a fɔ : "Mɔgɔ ka i sɛbɛdon sɛbɛkow ma, o ka fisa manamanakow ye. Mɔgɔ tɛ se min na i kana o kɛ."

Maninkaw falen de b'u ka laadaw bɛɛ labato. Farafinna, minnu bɛ laadaw labato k'a sɔrɔ nafolo t'u bolo, olu t'u yɛrɛbonyala. A bɛ fɔ k'olu ye nalonma de ye. A bɛ fɔ mɔgɔw ye yɛrɛ k'u kana u denmuso di u ma furu la. U tɔgɔjugu bɛ fɔ. Bɛɛ bɛ juguya u ma. U bɛ janfa. Hali ni a ye ɲuman kɛ, o tɛ dɔn. O mɔgɔsuguya bɛ sigi a kelen na maninkala. A tɛ da Mɔgɔ la tugun. Mɔgɔ si t'a fɛ, a ka kɛ fɛn ye. Bɛɛ b'a juguya.

Minnu bɛ laadaw labato

U b'a miiri k'anw minnu tɛ laada ninnu labatola, k'anw tununnen don. U bɛ yɛlɛ an ma, ko sinin tɛ an na. Olu fɛ, k'i ban i fasiya rɔ ka tugu tubabuw kɔ, k'o ye tununni de ye. Olu fɛ, anw tɛ mɔgɔɲɛnamaw ye. U b'a fɔla ko fɔlɔ: "Ni kɔnɔ y'i ban wokɔnɔji la, a ɲɛ bɛ kɛnɛmata de la"

N balima bɛɛ bɛ n kɔrɔfɔla. N burannakaw fana jigilen bɛ n na, k'o n banna n fasiya rɔ. U b'a ko fɔlɔ, n tun bɛ mɔgɔya samana, nka sisan, ko n ye fɛn bɛɛ to yen. Mɔgɔ caman tɛ nala n ka so bilen. Dɔw yɛrɛ tɛ kuma n fɛ. U bɛ n filɛ u jugu ye. Fɛn caman bɛ fɔla n kan.

Minnu kɛlɛlen don tɔw fɛ

Olu tɛ laadaw labato kosɛbɛ. Olu tɛ mɔgɔɲɛnama ye. U tɛ se ka kuma jamalasigiyɔrɔ. Mɔgɔ si tɛ u lamɛn. bɛɛ b'u lamaloya, k'u juguya. O lamaloyalisuguya dara mɔgɔ min kan, o b'i yɛrɛ kɔlɔsi tɔw la tuma bɛɛ. Dɔw ko ko a ye u lamaloya, ko a ka kan ka gɛn k'a bɔ jamana kɔnɔ. Tubabuw nalen de ye o kosuguyaw bali .

Nka hali bi, dɔw diminnen don an kɔrɔ. An filɛlen don juguw de ye. O de ye an kan bɛnbaliya kun ye.

Kabini an donna kerecɛnya rɔ Bɛndugu, an ni kuntigiw tɛ bɛnna tugun cogoya si la. U y'a fɔ an somɔgɔ bɛɛ ye, ko mɔgɔ si kana balimayasira tɔgɔma an ma. Sabula k'an tugura tubabuw kɔ. Bi yɛrɛ, an ka dutigi y'a fɔ n ye ko a tɛ n fɛ bilen, ko ni n ma bɔ kerecɛnya rɔ. Maninkala mɔgɔ min tɛ laadaw labato, o bɛ juguya bɛɛ fɛ. O bɛ sɛgɛn kosɛbɛ.

Ni o mɔgɔsuguya ma nafolo sɔrɔ, ni kerecɛn tɛ, a bɛ taga filɛlikɛlaw fɛ, k'u ka a dɛmɛ. K'a sɔrɔ a t'a don k'a bɛ fili la. A bɛ taga a ka so, ka sɔnniw daminɛ, filɛlikɛla ye minnu fɔ a ye. A bɛ boli siri a fan bɛɛ, ka kɛ sɔma ye o cogoya la.

U bɛ sandaw da an ye : Ni mɔgɔ min ye i ban, k'a fa n'a ba fo sɔgɔma ni wula fɛ, o na mɔgɔ wɛrɛ fa n'a ba fo : U b'a fɔ ko mɔgɔ tɛ se ka masa wɛrɛ sɔrɔ i yɛrɛ la min bɛ tɛmɛn i yɛrɛ masaw kan.
sisan kɔnin, bɛɛ bɛnn'a kan ko n ye dugu tiɲɛ ni n ka kerecɛndiinɛ ye. U bɛ sanda ninnu ɲɔgɔn fɔ n ma :

- i ni sɔgɔma, i ni wula, o dɔrɔn de bɛ to i kɔnɔ.
- N'i ye furumuso sɛwalen ye tuma bɛɛ, a cɛ de bɛ se ko la ;
- N'i mɛnna sigi rɔ yɔrɔ min, i na diyagoya ka foro da i ka denbaya ye yen ;
- ko o ko ɲɛ bɛ ɲɛjugu kɔnɔ , o ɲɔgɔn bɛ nogoma kɔnɔ ;
- Ni minnɔgɔ b'i la, i ye fa de sɔrɔ ;
- Ni saya ko b'i kɔnɔ, balo de tɛ i bolo ;
- Ni mɔgɔtɔɲɔla ma sɛgɛn, min tɔɲɔlen, o bɛ sɛgɛn

O kɔrɔ ye ko an bɛ min na, n'o ma dabila, min b'a kɛla o b'a dabila.

MƆGƆW SUGUYA

Sunguruninw ni bilakoroninw

Farafinna, ni cɛ ye muso furu, n'a den bɛɛ ye muso ye, a tɛ diya a ye. A b'a fɔ ko nafolo b'a bolo, ko nka sojɔla t'a bolo, ko muso dɔrɔn de b'a bolo. Cɛmannin de bɛ fa dɛmɛ, k'a ka so jɔ. Muso bɛ mɔgɔ wɛrɛ de ka so jɔ. O de kosɔn, cɛmannin ka fisa ni masomannin ye. Nka ni cɛ dɔrɔn de fana b'a bolo, o ye sɛgɛnba ye, sabula fo ni kɔnɔ kɛra ka musomanninw sɔrɔ, olu furunafolo bɛ kɛ ka muso furu cɛmanninw ye. Ni mɔgɔ min ye musomanninn caman sɔrɔ, i bɛ kɛ nafolotigiba ye, sabula i buranw bɛna i dɛmɛ. O de kosɔn mɔgɔw b'a fɔ ko furu ka fisa. Denmuso mana fɛn o fɛn ɲinin a faso la, a b'a sɔrɔ. A tɛ se ka jɛ fosi la, sabula a furunafolo de kɛra ka faso jɔ. Fa bɛ denmuso bonya ni dencɛ ye. Hali n'u filafɛn kelen ɲinin ɲɔgɔn fɛ, a bɛ di denmuso de ma, sabula min ye fa ta ye, o ye dencɛ ta ye.

Fahakilima dɔw bɛ u ka nafolo fan kelen dila u denmuso ma sanni a ka sa. Nka dɔw fana b'u ban, sabula k'o ye ka mɔgɔ wɛrɛ ka du jɔ.

Mɔgɔhakilima bɛ miirila. U hakili bɛ u denw ka sinin de la. U tɛ nafolo jate kosɛbɛ. Mɔgɔ minnu b'u miiri ten, o ka dɔgɔ. Bi mɔgɔw hakili tɛ fosi la ni nafolo tɛ.

Sinamusow

Den tɛ muso min bolo, o n'a cɛ tɛ se ka bɛn. Cɛ hakilila ko a y'a ka nafolo tiɲɛ. Dɔw furu bɛ sa. Nka dɔw fana b'a fɔla ko furusa man ɲi. Fɔlɔ furu tun tɛ sa dugu kɔnɔ, a tun bɛ sa dugu kɔkan jiriba dɔ jukɔrɔ.

Farafinna, muso min tɛ den sɔrɔ, o minɛlen don i n'a fɔ mɔgɔjugu, min tɛ hinɛ. Mɔgɔw b'a fɔ, nka ne ma da a la.

Cɛw b'a fɔ ko mɔgɔ man kan ka da muso la, n'ɔ tɛ i dara nkalontigɛla la. Muso yɛrɛ de ka jugu. A bɛ mɔgɔ faga walima a bɛ mɔgɔ janfa. Dɔw bɛ dugawu don mɔgɔ ye ko. Ala ka i kisi musow ka janfa ma. N b'a dɔn ko muso bɛ mɔgɔ janfa tuma caman. O de kɔsɔn mɔgɔw dalen bɛ u denw na ka tɛmɛn u musow kan, sabula u denw t'u janfa ban. Ni muso sɛgɛnna a cɛlaso kɔnɔ, a b'i ban a cɛ la, a bɛ a janfa daminɛ.

Musokelenfuru man di cɛw ye. U b'a fɔla ko muso kelen so kɔnɔ, k'o ka jugu ni subaga ye. O ye nalonmaya de ye. N'ɔ tɛ muso kelen so kɔnɔ, o tɛ se ka keleya. Ni muso keleyara, o y'a sɔrɔ u ye fila ye so kɔnɔ. Mɔgɔ bɛ se ka keleya cogo di ka i kelen to so kɔnɔ ? keleya ye ŋaniyajuguya de ye, a bɛ laban juguya de ma. Nka o juguya bɛ kɛ ni cɛ de ye. Musow yɛrɛ b'a fɔla an ɲɛna ko caman. Nka o sugu la, furusa de ka kan ka kɛ. Ni furu ma sa, a bɛ cɛ faga. A bɛ donnkɔnɔ d'a ma. Bɛɛ bɛ siran donnkɔnɔ ɲɛ. Ni donnkɔnɔ dira i ma i bɛ sa ; fura t'o la. Hali ni fɔnɔfura dira i ma, i tɛ se ka furakɛ. Min donna kɔnɔ rɔ, o tɛ se ka bɔ. Farafinw bɛ siran donnkɔnɔ ɲɛ kosɛbɛ. Musow de y'a kɛbaga ye. Cɛw tɛ donnkɔnɔ dilan ɲɔgɔn kan ma. Musow ka baara de don.

Bolisɔnnaw fana bɛ muso caman furula. Nka u yɛrɛ b'a fɔla k'a man ɲi. Ko musow bɛ kɛlɛ tuma bɛɛ. Musocamantigi bɛ sa k'a sabu kɛ donnkɔnɔ ye. Hali a tɛ bana. A musow de nɔ don. Bɛɛ bɛ da o la.

Banabagatɔw

A bɛ fɔ ko Ala tɛ bagitɔ fɛ ani fiyentɔ, ko Ala banna u la. Hali ni Ala ma ban u la, u kɔni tɛ teri ye. O de kɔsɔn teri caman tɛ bagitɔ ni fiyentɔ la. U tɛ se ka taa yɔrɔ si, mɔgɔw fana bɛ ɲinɛ u kɔ. Ka bɔnɔ i ɲɛ ni sen ni bolo la, o ye kojuguba de ye.

Baaraw

Faama naani de bɛ diɲɛ kɔnɔ : kɛlɛmasa, nsonba, julaba ani sɛnɛkɛlaba. Nin naani na, jumɛn de ka fisa ? bi o bi, sɛnɛkɛlaba ta de ka ɲi ; kɛlɛmasa

ta ye ka mɔgɔw faga, ka ɲɛji bɔ dɔrɔn ; nsonba ; o ta ye sonyali ye; julaba ta ye ka nafolo ɲinin dɔrɔn. A bɛ fɔ a ye ko wari bɛ sɔrɔ yɔrɔ min, a bɛ taa yen de. Sɛnɛkɛlaba ka fisa n'a bɛɛ ye, sabula i kɛra mɔgɔ sugu o sugu ye, fo i ka dumini kɛ.

ɲamɔgɔdenw

Ɲamɔgɔden ye mɔgɔ ye, min ni den tɔw tɛ fa la. O bɛ wele ko jakalimɛ.

Ola hɔrɔn tɛ, nka jɔn fana tɛ, nka a ka suru jɔnya la. Hɔrɔnw tɛ a mafilɛ hɔrɔn ye, u tɛ a fɔ a ye fana k'a ye jɔn ye. A tɛna fosi sɔrɔ facɛn na. A bɛ nin cogo la farafinna bɛɛ. Ɲamɔgɔdenw mana kɛ jamana kɔnɔ, u tɛ se ka cɛn sɔrɔ, u tɛ se ka kɛ dugutigi ye. Hali dutigiya, a t'a sɔrɔ, hali n'a ye den fɔlɔ ye. Ni sisan tubabufanga tɛ, o mɔgɔsuguya ninnu tɛ se ka fanga sɔrɔ jamana si kɔnɔ. ɲamɔgɔden ko man di mɔgɔ si ye. Hali du kɔnɔ, u tɛ se ka sɔnnifɛn dun, sabula hɔrɔnw tɛ. N'a fɔra i ma du kɔnɔ ko ɲamɔgɔden, i tɛ se ka sigi o du kɔnɔ tuguni. Hali i t'a fɛ ka taga i ba ka dugu la, sabula i ba de ye i kɛ ɲamɔgɔden ye

Ni dutigi y'a dɔn ko, hali sisan, ko den tɛ a ta ye, a b'a fɔ a den tɔw ye. Den tɔw tɛ fosi di a ma cɛn la, hali ni u bɛ ba la. O tɛ koɲuman ye anw fɛ yan. Ni ba ma i hɔrɔnya, i bɛ sɛgɛn kosɛbɛ. Hali ni ɲamɔgɔden b'a fɛ ka muso furu, a bɛ se ka ɲamakala de furu, n'o tɛ a tɛ se ka hɔrɔnmuso sɔrɔ.

MƆGƆYA KƆNƆKO

Yɛrɛfɔ

Yɛrɛfɔla dɔw bɛ dɔnkili da ka tɔw kɔrɔmatigɛ, k'olu kana i sanga u ma. Mɔgɔ min bɛ se i la i kɔni tɛ fili o ma. Hali solidonyɔrɔ u bɛ mɔgɔw dakɔrɔbɔ.

Nata

Sisan diɲɛ tiɲɛna. Wari ni muso de ye diɲɛ tiɲɛ. Mɔgɔw t'i miirila fosi la ni wari tɛ. Moriw ka jugu ni tontigiw. Olu bɛ yaala de diɲɛ ɲɛfɛ ka wari ɲini. Tontigifilɛlikɛlaw fana bɛ yen, minnu bɛ wari ɲinin.

Ni fa sara, den min bɛ baara kɛla kosɛbɛ, o de bɛ fɛn sɔrɔ ka tɛmɛ bɛɛ kan. Sabula, a ye min sɔrɔ facɛn na, o bɛ fara a ka sɔrɔ kan.

Fɔlɔmɔgɔw tun bɛ wari ɲinin cogoya sugu bɛɛ la, nka sisan, o tɛ se ka kɛ. O kɛlen mɔgɔw tɔɔrɔ.

Den kelen bɛ hɛɛrɛ sɔrɔ ka tɛmɛ minnu ye saba ye walima naani. Bonya bɛɛ bɛ denkɛ fɔlɔ de kan. Dɔgɔw ka kan ka baara dɔrɔn de kɛ. Olu de bɛ bila ciw la. Sɛnɛ wagati la denkɛfɔlɔ yɛrɛ bɛ ciw kɛ, yasa sɛnɛ kana tiɲɛ. Dugurɔtaga samiyɛ fɛ, o kɔrɔ ye salaya de ye.

Fɛn o fɛn bɛ sɔrɔ du kɔnɔ, o bɛɛ ye kɔrɔkɛba de ta ye. Dɔgɔw ma kan ka fosi sɔrɔ.

Dɔgɔ ka fɛn bɛɛ ye kɔrɔkɛba ta ye. Hali a tɛ se k'a denmuso̱w di furu la ni kɔrɔkɛba ma sɔn. Ni kɔrɔkɛba ye denkɛ sɔrɔ, o ye bɛnbaliya wulilen ye, sabula, a bɛ fɛn bɛɛ di a denkɛ ma ka ɲinɛ a dɔgɔw kɔ, olu min ye baarakɛla ye.

Bolomadɔgɔn - sebagaw

Minnu segɛnɛn kosɛbɛ farafinna, o ye faratalenw de ye. Fa t'u la, ba t'u la. U ka sɛgɛn ka bɔn. Mɔgɔɲuman dɔw bɛ hinala u la. Jɔnw fana sɛgɛnɛn don kosɛbɛ. U tun minɛnɛn don i nafɔ mɔgɔw tɛ.

Fɔlɔ ko bɛɛ tun bɛ ɲɛnabɔ ni fanga de ye. Sisan mɔgɔya donna kow la. O sabu bɔra tubabuw de la. Olu nana ka mɔgɔw lakalan dɔɔni. Fɔlɔ mɔgɔ min tun bɛ se ka a sago fɔ, o tun ye dubakɔnɔmɔgɔ walima mɔgɔ min tun ye denmisɛnibarikama ye. Olu dɔrɔn de tun fɛrɛlen don. Wari tun b'u kun, tɔgɔ tun b'u la.

Muso caman, den caman, ɲɔba ani jɔn caman bɛ mɔgɔ min kun, o de ye mɔgɔba ye farafinw bolo. Fɔlɔ, Kita yan, sanni tubabuw ka na, mɔgɔw tun tɛ siranna ɲɔgɔn ɲɛ, sabula mɔgɔsi tun tɛ donna kaso la. Jɔnw ni muso kelen kelen de tun bɛ don jɔlɔkɔ la.

Se tɛ minnu ye olu tun bɛ siran setigiw ɲɛ. O wagati, surɔfɛn tun bɛ dila setigi ma. I n'u bɛ tilen ɲɔgɔn kan, i tɛ fosi y'u bolo, nka su mana ko ka dugu jɛ, i bɛ nafoloba y'u kun. Mɔgɔ tun tɛ ɲininkali kɛ, sabu, bɛɛ b'a sɔrɔcogo dɔn. Nka setigi dɔrɔn de tun bɛ surɔfɛn sɔrɔ. Fantan tun mana a minɛ, a tun bɛ a bɔsi i la. Setigiw tun mana fɛn o fɛn kɛ, o tun ka ɲi, basi fosi tun tɛ ola. U tun bɛ fantanw sɛgɛnna. Dɛmɛbaga tun t'u la.

Bɛɛ tun bɛ ɲɛbɔla u fɛ. U tun bɛ wele ko "kunandiw"
Siran tun bɛ kɛla minnu fana ɲɛ, o tun ye kɛlɛkuntigiw ye ani sonbaw minnu tɛ siran fosi ɲɛ. N'u tun ye min fɔ, o de tun bɛ kɛ. U tɛ sɔsɔ, hali n'i kelen de don, ni fanga b'i la , i bɛ bonyalen, k'i ka dugu fana bɛ bonya. Dugu o dugu, ni mɔgɔ fangamaw bɛ yen, o duguw bonyalen don. Tubabuw bɛ yɔrɔ min, fanga tɛ yen. O yɔrɔw la bɛɛ tun ye kelen ye. Mɔgɔw minnu tɛ ɲuman kɛ, olu b'u dogola tubabuw la.

JUGUYA

Juguyahakili

Farafina, walejugu sugu bɛɛ bɛ yen. Baara wɛrɛ tɛ mɔgɔw la ni ɲɔgɔnɲɛngoya tɛ, hali n'aw ye teri ye. O waleya sugu ka ca an ka mɔgɔya kɔnɔ. N'i b'a fɛ ka ko o ko kɛ, i diyagoyalen ka mɔgɔw ɲininka. Sisan kow yɛlɛmana, farafin caman kɛra kuntigi ye tubabuw sabu la. Mɔgɔ caman bɛ se k'u hakililata fɔ jamana kunko kan, u lamɛnen don fana. Fɔlɔ, u tun tɛ se ka kuma. Dugutigiw dɔrɔn de tun bɛ se kɛ kuma.

Mɔgɔ si siranen tɛ tugun. Nka, minnu bɛ kuntigiya la sisan, olu fana ka fanga ka bon. O bɛ digila bɛɛ la. Tubabu nɔ don o kɛwale ye. Mɔgɔw b'a fɛ k'u ta sara, ka na ni seriya, ni tubabuw seginna u ka jamana kan. U b'a dɔn mɔgɔ fangamaw la, min ka jugu u ma.

Dɔw b'a fɔ ko ni tubabu seginna a ka jamana kan, k'u bɛ marifa ta ɲɔgɔn kama tuguni. U b'a fɔla ko kɛlɛ bɛ daminɛ Kita de ma, sabula mɔgɔ caman muɲulen don ka tubabu tagali kɔnɔ a ka jamana kɔnɔ. Bɛɛ b'a ta sara ɲɔgɔn na : "E tun ta dɔn ko ne fana ka wagati bɛna se ? wagati sera an ka kɔrɔlenw ɲɛnabɔ".

U b'a fɔla ko minnu mana balo tubabuw taga kɔ k'olu de bɛna fɛrɛ, sabula min mana balo, o diyanyeko de kɛ. U bɛna u yɛrɛ mara. O wagati la, kɛlɛ bɛna wuli, ka kojuguw kɛ ɲɔgɔn na, ka ɲɔgɔn neni. A bɛna yɛlɛma kosɛbɛ. Farafin tɛ yaafa ɲɔgɔn ma. Dɔɔni b'u fɛ tuma bɛɛ ka ɲɛnabɔ u ni ɲɔgɔn cɛ. Nka ka tubabu to yan, bɛɛ b'i makun, u bɛɛ sirannen don.

Farafinw b'a fɔla ko teriya ka fisa ni balimaya ye, sabula n'i ko bɛna i sɔrɔ, i teri b'a f'i ye, i balima dun tɛ fosi fɔ i ye. Ni kojugu y'i sɔrɔ, a bɛ yɛlɛ. Balimaw tɛ ɲuman fɔ ɲɔgɔn kan. Min ka fisa, o ye k'i yɛrɛ kɔlɔsi.

N'i ye baarakɛlaba ye, i bɛ se k'i yɛrɛ ta. Nka o tigilamɔgɔ komandi mɔgɔ ye. Mɔgɔw b'a ɲinin tuma bɛɛ k'a tiɲɛ, sabula a ɲɛngoya b'u la. Farafinw

bɛ ɲɔgɔn ɲɛngoya ko bɛɛ la. Hali n'i ye sɛnɛba kɛ, i diyagoyalen k'a tila, ka dɔ di tɔw ma. N'i m'o kɛ, u bɛ kojugu k'i la. Bɛɛ ɲɛbɔlen b'i fɛ. U b'a fɔla ko , kɛlɛ bɛɛ ban, fo ɲɛbonfɛ kɛlɛ. O ye ka kɛlɛ kɛ mɔgɔ fɛ a bolofɛn nɔ fɛ. O kɛlɛ suguya de bɛ se ka don balimaw ni ɲɔgɔn cɛ. Juguya dɔrɔn don.

Maninkala, n'i den ka ca, ni wari caman b'i bolo, n'i ka sɛnɛfɛnw ɲɛna, i tɛ si sɔrɔ. U b'a fɔ ko Ala tɛ se ka o kunnadiya bɛɛ di mɔgɔ kelen ma diɲɛ kɔnɔ.

Ne yɛrɛ tun juguyara mɔgɔw fɛ. Mɔgɔw tun bɛ ɲɛbɔ n fɛ. A fɔra n ye ko n'i y'i sigi maninkala, n'i kɛra baarakakɛlaba ye, u bɛ baga i ma. Mɔgɔ tɛ ɲɛbɔ fugari dɔrɔn de fɛ. A bɛ to mɔgɔlankolonya la u cɛ la. O mɔgɔsuguya ka di u ye, sabu a donnen bɛ bɛɛ la.

Juguyasira

Sokɔnɔbaara

Ni dɔgɔ ye i ban ka baara kɛ a kɔrɔkɛ ye, ni kɔrɔkɛ sara, a denw fana b'u ban ka baara kɛ u fa dɔgɔkɛ ye. U b'u ta sara o cogo la u fanincinin na.

Nka ni dɔgɔkɛ ye baara kɛ a kɔrɔkɛ ye, o denw ma kan k'u ban ka baara k'u fanincinin ye. N'u y'u ban ka baara k'a ye, u ta bɛ tiɲɛ. A bɛ fɔ k'u fanincinin y'u danga. Mɔgɔ dɔw tɛ dangali kɛla. Ni denw ka dɔgɔn, faw n'u dɔgɔw bɛ bɛn, nka ni denw kɔrɔbayara, u tɛ bɛn bilen. Kɛlɛ dɔrɔn de bɛ kɛ. U laban bɛ fara.

Farafin bɛ se ka mɔgɔya kɛ gansan, ɲumannya la. Nka n'u ɲɛbɔra ɲɔgɔn fɛ, u tɛ bɛn.

Somaya

Boli bɛ ɲinin ɲɔgɔn kanma, ka donnkɔnɔ di mɔgɔw ma, minnu ka haminako ye baara dɔrɔn de ye.

Jurudon

U ɲɛbɔkojugu i fɛ, u bɛ juru ta i fɛ k'u ban ka o sara. N'i y'i ban ka juru don, u b'i tɔgɔ tiɲɛ, k'i bila fili la.

Ka i muso bila i la

An fɛ maninkala, u b'i muso fara u kan ka i kɛlɛ. N'u b'o kɛ, u bɛ se i burannakaw ma k'u k'u dɛmɛ k'i kɛlɛ. U b'i muso laban i rɔ.U b'a fɔ a ye ko a kana i sago kɛ tugun. N'o kɛra, cɛ bɛ dimin k'a muso bugɔ. N'o kɛra, muso bɛ boli ka taa a somɔgɔw fɛ. Buranw fana b'u ban ka muso di i ma .U tɛ muso di i ma fo i juguw sago ka minɛ i ma. Nka ni muso ka kegun, a tɛ son k'a cɛ janfa. U bɛ cɛw muso labolila ni cogo in na juguya kosɔn.

Ka diɲɛsigi gɛlɛya i bolo

U b'i teri bɛɛ tɔɔrɔ, yasa u k'u ban i la. Hali n'i kelen y'i sigi i kelen na, u b'i laɲinin. N'i b'a fɛ k'i sigi maninkala, i k'i sigi i kelen na, k'i yɛrɛ kɔlɔsi. N'i y'o fana kɛ, i bɛ kɔrɔfɔ k'i tɛ mɔgɔ fɛ. U t'u miiri k'i bɛ siran u ɲɛ de. U bɛ sɔn bɛɛ da i la, n'i m'o faamu maninkala sigi rɔ, diɲɛ bɛ gɛlɛya i bolo. Minnu tɛ se k'o kun, olu bɛ taa diɲɛ ɲɛfɛ walima u bɛ taa sigi u benna. Ni dun taara i kun fɛ, i jugu b'a fɔ fan bɛɛ k'i bolila. Farafinna laɲinini ni kɔrɔfɔli ka ca.

ka u kɔlɔsi

Anw fɛ yan sana dɔ b'a fɔ ko : i kana gundo bɛɛ fɔ musosukelensibaga ye.

Min tɛmɛna donsokɛ ni sama cɛ, nin sana in b'o jira. Samafagadonso dɔ de kɛra. A ye sama faga kojugu fo a tɔw ko k'u ka taa sigi yɔrɔ wɛrɛ. Samadennin dɔ y'i yɛlɛma k'i kɛ pogotiginin ɲuman ye ka taa a yɛrɛ di donsokɛ ma furu la. U kɛra ɲɔgɔn fɛ kosɛbɛ fo donsokɛ ye a gundo bɛɛ fɔ a ye fo kelen. Donsokɛ ba diminna. A kɛlen k'o mɛɛn, a ko denkɛ ma : Kana i gundo bɛɛ fɔ muso ye min ye su kelen dɔrɔn si i fɛ.

Samamusoma y'i ban ka dumuni kɛ ko a bɛ taa a ka so. Donsokɛ y'a ɲininka :

- mun b'i la ?
- fosi ! A fɔra n ye de dɔrɔn ko n ko man di i ba ye. O kosɔn n bɛ taa. N'i taara bɔ mɔgɔ ye, n'a man di a ye, segin i ka so. Taa n bila so.

U tagara fo kungojan kɔnɔ. u selen yen samamusoma y'i yɛlɛma k'i kɛ sama ye. A kulela ka sama tɔw wele. A k'u ma : Donsokɛ bɛ se k'i yɛlɛma k'i kɛ fɛn bɛɛ ye . O sabu la, anw bɛ fɛn bɛɛ mɔɲɔngɔ.

Samaw y'u kɛ a kan. A y'i yɛlɛma k'i kɛ nkɛrɛnnin ye ka boli. U hakili la k'u ya tɔɲɔnkɔ k'a faga. A taara so k'o ɲɛfɔ a ba ye. A y'a fɔ a ye k'a tun ye tiɲɛ de fɔ. A ye dugu donso bɛɛ dalajɛ k'a f'u ye ko muso min tun nana a fɛ, ko sama de tun don, ko Ala barika la, ale kisira. Donsow taara samaw nɔfɛ. U y'u bɛɛ sɔrɔ yɔrɔ kelen. U ye dugu jɛli kɔnɔ ka a dɔn sama min ye i kɛ muso ye. U ye damadɔ faga u cɛla.

Nsiiri don, nka mɔgɔw b'a fɔ ko dɔw kɛra ka tɛmɛ. A nsiirin ninnu bɛ fɔla anw de ma, sabu u hakili la ko anw ye gundo bɛɛ fɔ tubabuw ye.

HAKILIɲUMAN

walenuman

Ka Ala sago kɛ

Balima cɛman saba de kɛra. U tun bɛ ɲɔgɔn fɛ. U tun bɛ baara kosɛbɛ. Don dɔ Ala y'a f'u ye :

Aw b'a fɛ ka mun sɔrɔ sɛnɛ la ? kɔrɔkɛba tun bɛ hɛɛrɛ sɔrɔ n'a tun bɛ tontigɛ kɛ. Lagare, o tun ka a ta kɛ tɔgɔma ye diɲɛ ɲɛfɛ ka sangafɔ dɔrɔn kɛ.

Kɔrɔkɛ ko :
Bɛɛ ka sɛnɛ dabila, min fɔra min ye o k'o kɛ. An ka hɛɛrɛ da de filɛ. Kɔrɔkɛ ye tontigɛ daminɛ. Dondɔ, a binna sanu kan. A bolila ka taa so ka sagajigijɛ kɛ saraka ye ani dononkɔrɔjɛ. A ye malodɛgɛ ni woro ta k'u saraka sanu ma. A ye numuw wele ka na sanu bɔ. A kɛra nafolotigi ye.

Lagare tɔgɔmana diɲɛ ɲɛfɛ ka sangafɔ, n'a y'a mɛn ko dɔ sara. Don dɔ, a ye faama dɔ sako mɛɛn. A taara yen, a ni musokɔrɔba dɔ bɛnna sira kan :

- i bɛ taa min, n den ?
- faama dɔ sara, n bɛ taa o sangafɔ,
- n bɛ fini fitinin di i ma, i bɛ a dɔ di dugaw ma sira la.

A ye dɔɔnin di dugaw ma. Olu ko a ye :

N'i suruyanna dugu la, i bɛ marifa kan saba bɔ. I bɛ tila ka kasi k'a fɔ : N fa sara n ko ! n fa sara n ko! n fa sara n ko ! , i bɛ i mago don faama ka wulu la. Don dɔ, n'i ye dumuni di a ma, n'a taara da, i k'a dɔn ko a dalen bɛ faama ka sanu de kan. Ani , n'i ye dononkɔrɔ ye tintinkun min kan, o ye i ba kaburu de ye. Sanu b'a jukɔrɔ

Musokɔrɔbaw ko :
Nin tɛ faama den ye.

Dɔw ko :
N'i ye faama den ye, i bɛ a ka sanu ye.
Don dɔ a kɛlen ka dumuni di wulu ma, o taara a da yɔrɔ dɔ, a ko : A ye a lawuli, aw ka yan sen.

U ye yen sen, u ye daga falen sɔrɔ sanu la. Mɔgɔw kulela : Faama den don ! faama den don ! Dugu jɛlen, a taara du kɔfɛ, ka mɔgɔw wele k'a f'u ye : A ye yan sen, u ye daga falen sɔrɔ sanu la. Mɔgɔw kulela : faama den don ! faama den don.
O cogo de la, o fana kɛra nafolotigi ye .

Cɛmancɛta ye ntɔnminɛ kɛ. Dondɔ, binba la mɔgɔ caman tun bɛ yen, ani sow ni faliw. Kuntigi tun tɔgɔ ye ko Hotan : A ye Hotan fo. A k'u ma : A ye tugun nɔfɛ. U tugunna a nɔfɛ. A taara n'u ye, ka kɛ u bɛɛ kuntigiba ye. O fana kɛra nafolotigi ye o cogo la.

Ala ye fɛn o fɛn fɔ, u y'o bɛɛ kɛ. An bɛnbaw ye nin fɔ an mɔkɛw ye, an mɔkɛw fana y'a fɔ an faw n'an baw ye. An faw n'an baw fana y'a fɔ anw ye. Sisan mɔden fana ka kan k'a lakali.

Ni min ye Ala ka kuma mɛɛn, o tigi na hɛɛrɛ sɔrɔ yan ani sanfɛ.

Ɲumannya

Nin kɛrɛ jula fila de ye, kelen tɔgɔ ko Mamadi ɲuman, dɔn Mamadi jugu. O ko k'u taa Maka. U kelen kelen ye ɲɔgɔmɛ kɛmɛ-kɛmɛ fara ɲɔgɔn kan ka taa Makan.

Mamadi ɲumann tun bɛ ji dila minnɔgɔtɔw ma sira fɛ fo ka taa ji ban. Mamadi jugu ma ji di mɔgɔ ma; a tun ka jugun kojugu. Minnɔgɔ ye mamadi ɲuman minɛ, a ye ji ɲinin Mamadi jugu fɛ :

- i tɛ ji di yan n ka n min ?
- ayi ! i y'i ka ji bɛɛ di munna ? sisan, i bɛ n ka ji san ɲɔgɔmɛ kelen, i min o min.
- n sɔnna. ji di yan n ka n min, i ka ɲɔgɔmɛ kelen minɛ

U y'a kɛ ten Mamadi ɲuman min o min, fo k'a ka ɲɔgɔmɛ ban. A bɛɛ dira Mamadi jugu ma a ka ji sara ye. Minnɔgɔ ye Mamadi ɲuman minɛ tugunin, a ko :

- i tɛ ji dɔ di yan n ka min ?

Mamadi jugu ko :

- n bɛ ji di i ma, nka fo n ka i sen kari

Mamadi ko :

- n sɔnna

A y'a sen kelen kari. O waati la u tun sigilen don sirajuba dɔ jukɔrɔ, minnɔgɔ y'a minɛ tugunin. A ko a tɔgɔma ma ko a ka ji di a ma, o ko :

- n bɛ ji di i ma, nka fo n ka i bolo kari.

A sɔnna. A y'a bolo kelen kari. Minnɔgɔ y'a minɛ tugunin. Mamdi jugu ko

- n bɛ ji di i ma, n ka fo nka i ɲɛ ci. A y'a ɲɛ ci, k'a ka ɲɔgɔmɛ bɛɛ minɛ, ka taa ka fililen to.

A ye tile ban sirajuba kɔrɔ. Woba tun bɛ o siraju la. Su kolen, a donna o wo kɔnɔ.

Dugaw nana u sigi sira sanfɛ. Dugaw kuntigi ko tɔw ma :

- n denw, mun ye bi kibaruya ye ?
- demɛsɛnw ko :
- i de ye kuntigi ye, min bɛ se ka ko bɛɛ dɔn, anw denmisɛnw tɛ fosi dɔn. Ni kuntigi ye min fɔ, o bɛ anw bɔ.
- Kuntigi ko o la sa :

- n denw, ni mɔgɔ min sen ni a bolo karilen don, k'a ɲɛ ci, n'a y'a yɛrɛ furakɛ ni sirabulu ye, a bɛ kɛnɛya. A ko fana :
- ni mɔgɔ min b'a fɛ ka taa Maka, n'o ye ni sirabulu dɔ kɔrɔta dɔrɔn, a bɛ Maka sira ye.
- n denw, Maka konɲin tununnen don. A konɲin bɛ ɲamaton dɔ la Maka da la. Sisɛ bɛ to ka ɲaman k'a kan, tuma dɔw u b'a bila kɛnɛ kan. Maka mɔgɔw fiyenen don, nka n'u y'u furakɛ ni sirabulu nin ye dɔrɔn, u bɛ kɛnɛya. Ni mɔgɔ min ye o fura bɔ, o bɛ Maka konɲin sɔrɔ. Jiri min filɛnin ye fana, ni y'o dɔ tigɛ dɔrɔn jikontanya min bɛ Maka, o bɛ ban. N denw ninnu de tun ye bikibakuruw ye.
- e kuntigiba ma min fɔ, anw denmisɛnw tɛ se k'o dɔn. Kuntigiw de bɛ ko bɛɛ dɔn.

Mamadi ɲuman kɛlen k'o mɛɛn, a ye sirabulu kɛ k'a yɛrɛ furakɛ, a kɛnɛyara fana. Sɔgɔma, a ye sirabulu dɔ kɔrɔta, a ye Maka sira ye. A tagara. A taara musokɔrɔba dɔ fɛ, o k'a ma :
- n den, munna i ma taa mɔgɔ wɛrɛ bara fo n ne ? Mɔgɔ tɛ n bolo ka tobili kɛ ani ka ji ta ;
- Mamadi ɲuman ko a ma :
- ni n ye ɲɔ susu, i bɛ tobili kɛ wa ?
- a ko :
- n bɛ se k'a kɛ ;

A ko a ma tugunin :
- ni n ye ji bɔ kolɔn na, i bɛ se k'a kɛ daga kɔnɔ wa ?

  a ko :
- n b'o fana kɛ

A ko a ma tugunin
- Ni n taara dɔgɔ ɲinin, a bɛ jeni i ka gabugu kɔnɔ wa ?
- ɔwɔ ! a bɛ jeni
- kɛ ko :
- gɛlɛya wɛrɛ tɛ yen tuguni ?

Musokɔrɔba ko a ye :

- gɛlɛyaba bɛ Maka yan
- Mamadi ɲuman y'a ɲininka k'o ye mun gɛlɛya ye.

A ko :
- Maka konɲini tununen don.
- Mɔgɔ min mana a konɲin ye, mun bɛ di o tigi ma ?

A ko :
- I tɔ, n ka taa faama ɲininka, i bɛ a ye o bɛna min fɔ.
- Faama ko musokɔrɔba ye.
- Ni a y'a ye, a bɛ fɛn bɛɛ kɛmɛ- kɛmɛ yan, min ka di a ye.
- Musokɔrɔba taara o fɔ a ye. A sɔnna. Sɔgɔma, a bɔra kɛnɛma, k'i jɔ.
- Dununkɔrɔ dɔ bɔra du kɔnɔ ka na bɔgɔ yɛrɛkɛ da la.
- A ye musokɔrɔba wele k'a fɔ a ye,
  k'a ka faama wele. Faama nana.

A ye yɔrɔ jira k'u k'o sen. U ye konɲin sɔrɔ yen. faama ko a ma:
- taa dugu kɔnɔ, fɛn o fɛn ka di i ye, i k'o bɛɛ kɛmɛ-kɛmɛ ta.
  A ye o kɛ.

Musokɔrɔba ko a ma tugunin:
- ji tɛ Maka.

A ko :
- Mɔgɔ min mana ji sɔrɔ, faama b'o sara wa?
  Musokɔrɔba ko k'a bɛ faama ɲininka. Faama ko ko ni a ye ji sɔrɔ, ko a bɛ fɛn bɛɛ fana kɛmɛ-kɛmɛ ta, fɛn minnu ka di a ye.

A ye a ɲinin u fɛ u k'a fɔ faama ye ko o ka numuw bila ka daba dilan a ye, ani ka soɲuman kelen di a ma. A yɛlɛnna so kan. A ko faama ka a kɔnɔ. A taara kamareju tigɛ ka segin Maka. Ji tugura a nɔfɛ fo Maka dugu da la. A ye so lajɔ, ka i jɔ a ɲɛ. Ji fana jɔra. o kɛra jida ye. Makakaw bɛɛ ye ji bɔ u sago la. U ko ko jiko t'u minɛ bilen.

Faama ko a ma:

- fɛn o fɛn ka di i ye, taa dugu kɔnɔ, i ka o bɛɛ kɛmɛ-kɛmɛ ta.
  A ma sɔn faama ka kuma ma.

A taara sigi fuga dɔ kan, nka sanni a ka bɔ dugu kɔnɔ, a ye mɔgɔ fila di musokɔrɔba ma k'a ka ji bɔ ani mɔgɔ fila, k'a ka dɔgɔ tigɛ. O cogo de la Mamadi ɲuman ye hɛɛrɛ sɔrɔ. Ni a tun ma ɲuman kɛ, a tun tɛ nin si sɔrɔ.

Ni mɔgɔ min ye ɲuman kɛ, i bɛ sara a la ; n'a ye juguman fana kɛ, a bɛ sara o la. Mamadi ɲuman sarala k'a ɲɛ.

Min y'a bolo n'a sen kari, k'a ɲɛ ci, o nana don dɔ julaya la a fɛ yen.

A ma a tɔgɔma dɔn. A kɛlen ka dumuni kɛ, o ye i yɛrɛ kɔfɔ a ye.

A dabali banna. A ko:
- i bɛ se k'a fɔ n ye, i ye nin bɛɛ sɔrɔ cɔgɔ di ?
- Mɔgɔ bɛ fɛn dɔ sɔrɔ, i tɛ se k'a sɔrɔcogo ɲɛfɔ.
- N'an ye terima yɛrɛ de ye, a ɲɛfɔ n ye.
- i ye n sen ni bolo kari, ani ka n ɲɛ ci yɔrɔ min, n ye a sɔrɔ yen de. N b'a gundo fɔ i ye, nka fo n fana ka i sen ni bolo kari, k'i ɲɛ ci.
- N sɔnna. Ni dugu jɛra, i bɛ taa ni n ye sirajuba kɔrɔ, ka n sen ni bolo kari, ka n ɲɛ ci, ka n don sirajuba wo kɔnɔ.
- bisimilayi, n b'a kɛ.

Dugu jɛlen, Mamadi jugu kɔrɔtɔra k'u ka taga. U selen sirajuba kɔrɔ, a ko Mamadi ɲuman ma :
- N tɔgɔma, n se kari, ka n bolo kari, ka n ɲɛ ci.
- O yilanyilanna. Mamadi jugu diminna Mamadi ɲuman kɔrɔ, ko a t'a fɛ ale ka kɛ fɛn ye a si kɔnɔ.

O kɛlen, Mamadi ɲuman ye a sen kari, ka a bolo kari, ka a ɲɛ ci, ka a don sirajuba wo kɔnɔ, ka taga. su fɛ, dugaw nana u sigi siraju la. Denmisɛnw ye kuntigiba ɲininka o don kibaruyaw la:

- N denw, n tɛ kuma tuma bɛɛ. N tun y'a fɔ a ma mɛn ko Makakonɲin tununnen. A yera. N tun y'a fɔ fana ko jiko bɛ Maka, ko kamareju tun bɛ ji lase Maka ; o bɛɛ kɛra. Sisan sa, an kana kuma gansan. Maka gɛlɛya bɛɛ banna.
i b'a sɔrɔ dɔ y'a mɛn, n ye min fɔ ka tɛmɛ. A dɔ la, dɔ bɛ sira wo kɔnɔ, n t'a dɔn.
kɔnɔ tɔw ko k'o ye tiɲɛ ye.

- An ka taa siraju wo lajɛ, a dɔ la mɔgɔ bɛ sɔrɔ yen.
U ko ko suruku ka taa wo lajɛ. O kulela :
- Mɔgɔ dɔ bɛ yan ?
Dugakuntigi ko :
- A y'a minɛ ! n tun y'o de fɔ. Hali yiriw bɛ kuma mɛn.
suruku fana y'a minɛ, k'a farafara, k'a dun.
Kabini o kɛra, dugaw ma ɲɔgɔn dalajɛ bilen. Dugakuntigi ko ko dugaw ka jɛnsɛn, sabu ko hali jiriw bɛ kuma. O kɛra Mamadi jugu diɲɛbancogo ye. A kɛra a yɛrɛ ma jugu ye. A sata kɛra o de ye. Mɔgɔ o mɔgɔ mana juguya, o tigi bɛ sara ten de.
Mɔgɔjugu ye mɔgɔ min tɛ hinɛ, a karɔ ka gɛlɛn.

A tigilamɔgɔw sirannen don. A ka kegun, a nanmaratɔ. Tuma bɛɛ, a b'a yɛrɛ kɔlɔsi yasa ko kana bali a la. Mɔgɔkegun ka kan ka a ka dɔnniya labila mɔgɔw ye, n'ɔ tɛ a ka kegunya ma fosi ɲɛ. Nalonma fana laban bɛ kegunya, sabu a tɛ fɛn kɛ ni min ma fɔ a ye. O cogoya la, a tɛ kojugu kɛ bilen.

Min bɛ mɔgɔ ladon Arijana

Farafin bɛɛ hakili la, ko mɔgɔ bɛ se ka don Arijana, ka a sɔrɔ i ma da Ala la, n'i bɛ ɲuman kɛ. U b'a fɔ ko moriw b'a fɔ u ye k'u ka jaka bɔ, k'u bɛ hɛɛrɛ sɔrɔ sinin Ala fɛ yen. Bɛɛ hakili la ko jakabɔ dɔrɔn de bɛ mɔgɔ kisi sinin. U b'a fɔla k'olu bɛ diinɛ kelen min dɔn, k'o ye jakabɔ ye. Mɔgɔ o mɔgɔ mana jaka bɔ, o bɛ hɛrɛ sɔrɔ sinin. Farafinw b'a fɛ u ka wari k'u la taa Arijana.

Ni nafoloba bɛ mɔgɔ min kun, n'o sara k'a sɔrɔ a bɛ jaka bɔla, mɔgɔw b'a fɔ : "Nin bɛ don Arijana. Ala bɛna a ka nafolo bɛɛ segin a ma" I mana kojugu o kojugu kɛ, fɛn tɛ fɔ i ye diinɛ tɔgɔ la, ka a bɔ sonyali ni walimusokanu kɔ ; o fila ɲanginen don. Muso-alamandifuru dagalen, nka walimusokanu ma daga, ani ka bin muso kan.

N mamuso ko n ma a denkɛ saya fɛ :
Munna aw bɛ delili kɛ n den su kunna ? kun t'o la. A kɛra cogo o cogo, a bɛ hɛrɛ sɔrɔ Ala fɛ yen. A tun ka ɲi, a taasilen. A ma deli ka denkɔngɔtɔ ye, ni a ma dumuni di o ma. Munna sa, a tɛ hɛrɛ sɔrɔ Ala fɛ ?

KOJUGUW

Mɔgɔfaga

Ni banabagatɔ ko ko karisa de bɔra n kɔ suya la, ni banabagatɔ sara, mɔgɔw bɛ ɲɔgɔn dalajɛ k'o tigi faga. O ye an ka jamana seriya dɔ ye. A tɛ sudon, ni a somɔgɔw ma a diɲɛ ɲinin ka tila ka wari sara.

Ni mɔgɔ dɔ tun ye mɔgɔfaga kɛ, mɔgɔw tun bɛ ɲɔgɔn dalajɛ ka a tigi ɲinin. Ni a tigi tun y'a yɛrɛ jira, u bɛ fa don a rɔ. Ani fana mɔgɔw tun b'a fɔ : "Nkalontigɛla bɛ fan bɛɛ, an k'a ɲinin a fɛ a ka na ni kasange ni marifamugu ye"

Kita yan, bɛɛ tun diyagoyalen k'o seriya bato, n'o tɛ i bɛ ɲangin kosɛbɛ. Mɔgɔfagalaw bɛ ɲanginna kosɛbɛ.

Nkalontigɛ

Yasa ka mɔgɔw bali ka nkalon tigɛ, farafinkuntigiw ye laada dɔ sigi : Mɔgɔ min mana nkalon tigɛ, o tigi bɛ kolo kɛ kɔnɔn ye, k'a don a kan na, ani samara kɔrɔw ni filenkolonw. A b'i dɔn o cogo la dugu fan bɛɛ ; jenbe bɛ fɔ a ma, a bɛ dɔnkili da ko : Ne de y'a fɔ, titiba, ko nin de kɛra, titiba, k'a sɔrɔ tiɲɛ tɛ, titiba, yusuyasa. Mɔgɔ mana nkalon tigɛ, o b'a yɛrɛ jira nin cogo la dugu ɲɛfɛ ko ale de ye nkalontigɛlaba ye.

O ɲanginni suguya de bɛ da nkalontigɛlaw kan, yasa u ka nkalon kana dugu tiɲɛ.

I ma min ye, kana o lakali mɔgɔw ye.

Tɔgɔtiɲɛ

Solomani y'a ka kala n'a ka biɲɛ ta ka taa kɔnɔfaga. A ye sɛgɛ dɔ bon. Sɛgɛ wulila ka taa solomani tɔgɔtiɲɛ diɲɛ fan bɛɛ. Nka mɔgɔw tun b'a gɛn

tuma bɛɛ. O la sa, a y'i miiri k'a fɔ :
N hakili la ko n bɛ ka solomani tɔgɔ tiɲɛ, n dun bɛ ka n yɛrɛ de lamaloya yɔrɔ bɛɛ. Mɔgɔw bɛ kule n na dɔrɔn. N mana taa yɔrɔ o yɔrɔ, bɛɛ bɛ n ye.

A taara furakɛli la dɔ fɛ, o ka solomani ka biɲɛ bɔ a la, ka a ka hɔrɔnya sɔrɔ. Ka mɔgɔ tɔgɔ tiɲɛ, o ye nalonmayaba de ye. Ni i ye i mɔgɔ ɲɔgɔn tɔgɔ tiɲɛ, i ka kan ka a dɔn ko dɔ bɛ sɔrɔ i yɛrɛ la. O de kosɔn mɔnpɛrɛw b'a fɔ an ye k'an kana an mɔgɔɲɔgɔn tɔgɔ tiɲɛ, ka kuma ɲuman fɔ i mɔgɔ ɲɔgɔn kan, ka a sɔn ɲumanw fɔ, o de ka ɲi. I n'a tɛ bila ɲɔgɔn na, aw bɛ bɛn. N'i ye mɔgɔ tɔgɔ tiɲɛ, n'a i ye tuma o tuma, a bɛ dimin i kɔrɔ, sabu i ye nkalon da a la. N'i ye mɔgɔ tɔgɔ ɲuman fɔ, a bɛ diya a ye, a b'a dusu da.

kɛlɛ bɛ, i n'a fɔ bana. A fura ye tiɲɛfɔ de ye. Farafinna, n'i ye tiɲɛ fɔ, i bɛ kɛ mɔgɔ ye. N'i ye nkalon tigɛ tuma bɛɛ, Ala yɛrɛ de bɛ i tiɲɛ. Nkalon bɛ fɛn bɛɛ tiɲɛ. Mɔgɔw tɛ u miirila sinin na. U bɛ sereyajugu tigɛ wari nɔfɛ walima siran kosɔn.

Faantanw b'a fɔ: " Ni fanga t'i la, kana tiɲɛ bɛɛ fɔ. Faantan mana tiɲɛ fɔ, a bɛ ɲangi"

Salaya

Salabagatɔw bɛ kɔrɔfɔ tuma bɛɛ. Mɔgɔ si mago t'u la. Mɔgɔ si tɛ u kɛ a sina ye. Bɛɛ bɛ yɛlɛbɔ u rɔ. A bɛ fɔ olu de ma ko mɔgɔfɛmɔgɔ. U tɛ se fosi la, u dulonen bɛ bɛɛ la. O de ye salabagatɔ ye.

Samiyɛ fɛ minnu tɛ se sɛnɛ la, olu bɛ taa diɲɛ ɲɛfɛ ; Minnu tora du kɔnɔ ka baara kɛ, olu b'a fɔ : fugariw taara, sabu baara tuma sera.
U t'a fɛ ka sɛnɛ kɛ samiyɛ fɛ, O de la u tɛ sigi du kɔnɔ. Ni samiyɛ tɛmɛna, u hakili bɛ jigin so la, u bɛ segin. Mɔgɔ si tɛ jigin u la, sabu bɛɛ b'a dɔn k'u ye fugari ye.

Fugari ka ca an fɛ yan. N'u tɛ maloya, an yɛrɛ fana tɛ fɛn fɔ u ye. U koni dalen b'a la ko kumada t'u bolo du kɔnɔ. Dɔw b'a fɔ u ma : Sarakadumunaw.

Maninkadugu la, i bɛ ɲinin k'i yɛrɛ faga dimin fɛ n'a fɔra i ma k'i tɛ se ka balo ni fadenw tɛ. Fosi tɛ fɔ fugari ye, sabu u fisiriwale. Nka Ala bɛna a dɔn. Mɔgɔɲɛnamaw tɛ. N'i ye furusa cayalen ye, kanuntanya tɛ, furucɛ de fugari. Ni muso tɛ dumuni sɔrɔ, a bɛ kɛlɛ kɛ, a laban bɛ a furu sa. Cɛ min bɛ baara kɛ, o bɛ se ka muso fugari furu, ni a ye den wolo a ye. Nka ni den tɛ a bolo, kow bɛ tiɲɛ, furusa bɛ kɛ.

Yɛrɛbonya

Farafinkuntigiw y'u lajɛ k'a fɔ ko ni mɔgɔ min b'a fɛ ka banakɔtaga kɛ, i ka i mabɔ sirada la, ka i dogo bin na. A tigilamɔgɔ bɛ maloya kɔsɛbɛ, sabu ni denminsɛnw yɛrɛ y'a ye. O tɛ waleɲuman ye. Bɛɛ ka kan ka o dabila.

Ni muso min ka npogotigiya tara, ni a ma a cɛ tɔgɔ fɔ, a tɛ den sɔrɔ. N'a y'a fɔ, saraka bɛ bɔ, a bɛ den sɔrɔ. Nka muso dɔw bɛ yen, u ye den sɔrɔ, u ma a fɔ cɛ min ye u npogotigiya ta. O muso bɛ denmuso dɔrɔn de sɔrɔ, a tɛ denkɛ sɔrɔ ban. N'a bɛna denkɛ sɔrɔ, tin mana daminɛ, fɔ ni sarakaw bɔra, n'o tɛ a baara bɛ gɛlɛya. Muso dɔw bɛ se filɛlikɛlaw ma yasa ka den sɔrɔ. O cogoya la, u bɛ den caman sɔrɔ, hali n'u ma u cɛfɔlɔ tɔgɔ fɔ.

Ni den dɔw sara, o senfɛ, a bɛ ɲɛdɔn. Filɛlikɛlaw b'a fɔ :
a y'a fɔ a ye ko a ka a ka gundo fɔ, n'o ma kɛ, nin den fana bɛ sa. N'o kɛra, a bɛ dɔ wele k'a fɔ a ye. O la, u bɛ ji bɔn suw la. Musow bɛ maloya de ka a ɲɛfɔ, walima u t'a fɛ ka to furu la u cɛ kun.

Ni muso furula, a man kan ka da cɛ wɛrɛ fɛ tugun. N'a y'a kɛ, a ka kan k'a fɔ a cɛ ye. N'a m'o kɛ, a tɛ den sɔrɔ.

Musow bɛ ko dɔ kɛ, o man ɲi. U bɛ a fɔ ko n'u ye den sɔrɔ, k'u b'a tɔgɔ da kalikan na.

Maninkala, ni muso ma den sɔrɔ, a bɛ sɛgɛn kojugu. Dɔw b'a fɔ ko muso jugu de don. U b'a fɔ ko muso ka kan sɛgɛn de, yasa a ka a kɔnɔkɔw fɔ. Ni muso ma den sɔrɔ, ale de kelen nɔ dɔn. N'a ma den sɔrɔ, u bɛ taa n'a ye a somɔgɔw fɛ, k'olu ka kuma a ye. A somɔgɔw b'u seko kɛ. Muso bɛ segin a cɛla la san kelen, n'a ma den sɔrɔ, a furu bɛ sa ka muso wɛrɛ furu.

Maninka kɛcogo de filɛ nin ye muso fan fɛ. Muso tun bɛ falen jɔn fila la furusira la. Muso mana gɛlɛya sugu o sugu sɔrɔ densɔrɔ ko la, o bɛɛ y'a nɔ ye. Ni dɔw ka bana nɔgɔyara, u bɛ den sɔrɔ. Farafinna, muso o muso, n'i ye jɛnɛya kɛ, n'i ma fɔ i cɛ ye, i tɛ den sɔrɔ. A ni cɛ min y'a wale kɛ, o bɛ wele. N'o y'i jɔ a la, a bɛ jɔnsɔngɔ di furucɛ ma, ani ba kelen ni sɛ kelen, k'olu kɛ saraka ye furucɛ fa ye. U yɛrɛ bɛ a bɛɛ dun. Denmisɛni si ma kan ka se yen. N'o kɛra, cɛ bɛ ɲinɛ a jɛnɛya kɔ, nka i bɛ i janto a muso kɔ. Ni laada ma lase, cɛ tɛ ɲinɛ a jɛnɛya kɔ. Sanni tubabu ka na, mɔgɔ minnu tun b'i ban ka laada lase, olu tun bɛ minɛ k'u kɛ jɔn ye. U tɛ hɔrɔnya fɔ u ka laada latimɛ. Nka ni muso fana kɛra jɔn ye, a bɛ feere, nka hɔrɔn tɛ se k'a san.

Tunkaraw bɛɛ bɛ bonya n'u fɛn ma jɛnɛya kɛ. Nka n'u fɛn ye jɛnɛya kɛ, baraka banna tunkarala bonda la.

BANGE

Kɔnɔmaya

Ni muso ye kɔnɔ ta, a bɛ taa bɔ a sɔmɔgɔw ye. sɔmɔgɔw fana bɛ sɛwa k'a fɔ : An ye nafolo ma tiɲɛ. A segintɔ, u bɛ ɲɔ di a ma. Dɔgɔmuso dɔ n'a bɛ segin a cɛlaso la. Musokɔnɔma ma kan ka baara kɛ yasa a kɔnɔ kana tiɲɛ. A ma kan fana ka sɛ faga suw la. A ma kan ka jigi kɔlɔn kɔnɔ. Ni a ye ko kɛ a ma kan ka ka min kɛ a den bɛ sa.

jiginni

A bɛ fɔ ko muso bɛ baara la, n'a bɛna jigin. O tuma, musokɔrɔbaw bɛ taa filɛlikɛlaw ɲininka yasa kojugu kana a sɔrɔ. O fana b'a fɔ :

A ye muso ɲininka, min b'a kɔnɔ, a k'o fɔ, ni o tɛ, a tɛ jigin. A ye a da falen suw la.

A ma a cɛfɔlɔ tɔgɔ fɔ. Muso bɛ a kɔnɔ kuma bɛɛ fɔ, o kɔ a bɛ jigin.

N'i y'a mɛ ko tinkɔrɔsigi musokɔrɔbaw minnu bɛ muso kɔlɔsi a jiginwagati, o de ko don. Cɛ b'u sara ni siramugu ni kɔkɔ de ye. U bɛ den ko, k'a furakɛ n'a banara. Ni muso jiginna, cɛ b'a fɔ a sigiɲɔgɔnw ye. Muso somɔgɔw bɛna ni safuna, ni finiw ni filenw ye. cɛ bɛ kɔkɔ di.

Musow tɛ jiginni gundo bɛɛ fɔla cɛw ye. Fɛn minnu don, u dɔgɔlen don. Cɛw tɛ se ka a dɔn.

Jubaatɔya Tile seegin

A bɛ fɔ muso ye ko a ka dɔgɔkun kelen kɛ so kɔnɔ. O kun ye de, den barajuru ka bin. Den tɛ banbu yasa a kana a dimin. Tile seginnan don, muso ni a den bɛ labɔ so kɔnɔ fitirida fɛ. U bɔtɔ, cɛmɛsɛnni dɔ bɛ kala minɛ ɲɛfɛ ani daba. Ni den ye cɛ, u bɛ dugu cɛci siɲɛ saba. Kala ni daba

bɛ min bolo, o bɛ kule fana siɲɛ saba.

Ni den ye muso ye, cɛnin bɛ kala ni daba ta, o bɛ kule siɲɛ naani ka dugu cɛci siɲɛ naani. U bɛ taa siran kunbɛn dɔ la ka denba ko yen ni jalabulu balabalalen ye ka mɔgɔjuguw gɛn.

O bɛɛ kɔ fɛ, muso bɛ musɔrɔ bilenman siri kalo saba kɔnɔ.

Den min tɛ lamara

Ni ɲamɔgɔden wolola, o bɛ faga walima a bɛ bila kuluwo la.
Muso cɛ bɛ ɲɔ di k'a tobi, bɛɛ bɛ wele ka dumuni kɛ. O y'a saraka ye. Farafinna kodɔnnaw b'a fɔ ko ɲamɔgɔden kɛ ka di dutigi ye, sabu bɛɛ bɛ sa k'a to. Ni ɲamɔgɔden ye muso ye, a tɛ faga, sabu a bɛ taa mɔgɔ wɛrɛ ka du jɔ. A furunafolo bɛ na so kɔnɔ.

Den dɔ wolola an fɛ yan, mɔgɔ si ma se ka a dɔn ni cɛ dɔn walima ni muso don. Cɛtɛmusotɛ tun don. Bɛɛ hakili la ko kabakoden don. A tun masiranɛn don. Mɔgɔ si tun tɛ se k'a fɔ a ye. A denma, dɔw tun ko ko ka a lafili, u tun siranɛn. Dɔw ko ko jinɛ don ko ni min y'a lafili, k'o bɛ sa, n'o tɛ subaga ye. Subaga dɔrɔn de tun bɛ se ka lafili. A fɔra dɔ ye. O sɔnna ko bɛ lafili kɔji rɔ, nka fo ni mɔgɔ sɔnna k'a ta, ka taa n'a ye kɔ la. Mɔgɔ ma sɔrɔ. O den balolen don bi. A ba t'a jira mɔgɔ la, nka bɛɛ b'a kɛcogo don.

Denkundi

Ni den wola a bɛ kalo saba kɛ, a tɔgɔ bɛ sɔrɔ ka da ni cɛ don, nka ni muso don a bɛ kalo naani de kɛ. Ni muso ye den caman sɔrɔ, a cɛ bɛ ɲininka n'a y'a sɔrɔ a ta de ye den ninnu bɛɛ ye. Den fila minnu fɔlɔ bɛ sɔrɔ, olu tɔgɔ bɛ da cɛ fa la walima a ba, ni cɛ ni muso don. Den sabanan, o tɔgɔ bɛ da muso somɔgɔ dɔ la, ni fa tɔgɔ ma da, ba tɔgɔ bɛ da. Ni den caman sɔrɔla, fanincinininw tɔgɔ bɛ da. Denw tɔgɔ bɛ da nin cogo de la, ka bɔ kɔrɔkunda ka na dɔgɔkunda.

Denkundidon, ɲɔ bɛ kɛ dɛgɛ ye ka nama sɔn den tɔgɔ la. Filen kelen bɛ lafa ɲɔ la ka den kunsigi dɔ da o sanfɛ ani dɛgɛ fitini. Den bɛ bila dugu ma ka kule siɲɛ saba a tulo kɔrɔ. Muso dɔ bɛ na den ta k'a bɔ dugu ma. Dɛgɛ fitinin bɛ da ba ten na. Dɔnkili bɛ da, dɔn bɛ kɛ. Nka cɛw tɛ dɔn kɛ. O ma daga.

Musow bɛ kɛnɛ labo, ka fa ni ba tanu safuna ni ɲɔ ni tiga ni kɔgɔ la.
Den bɛ kɔrɔbaya, ka ŋunuma, ka tila ka tɔgɔma.

BOLOKOLI

Bolokoli nafa

An bɛnbaw ye nin laada sigi diɲɛ kɔnɔ. An mɔkɛw y'a labato u bɛnbaw sago la. Olu fana ko an ka labato. O de kosɔn farafin tɛ se ka bolokoli dabila. U bɛ maloya n'u ma a kɛ.

Nin jamana nin kɔnɔ, a bɛ gɛlɛya bolokoli ka dabila, sabu a kɛlibaliya yɛrɛ ma di denmisɛnw ye, cɛ ni muso. Den bɛ ban fa rɔ n'a ma sɔn k'a boloko. Fa bɛ kɛ den jugu ye. Fa balimaw ni a sigiɲɔgɔnw ni a buranw, bɛɛ b'i ban a la. Furuɲɔgɔnya bɛ tiɲɛ. A tɛ muso sɔrɔ bilen bilakɔrɔ mana taa yɔrɔ o yɔrɔ, a bɛ kɔrɔfɔ : nin ɲɔgɔn bilakɔrɔkɛba ma boloko. A bɛ lamaloya fan bɛɛ. Mɔgɔ si tɛ a bonya. Bɛɛ b'a fɔ a ma Bilakɔrɔ.

Muso min fana ma boloko, o tɔɲɔgɔnw bɛ yɛlɛbɔ a la, a bɛ kɔrɔfɔ : Nin pokɔtigikɔrɔba nin ma boloko hali bi. A dimin ka bon.

Farafinna, bɛɛ bɛ jɛ ka fɛn bɛɛ kɛ . Bɛɛ bɛ fara ɲɔgɔn kan ka denw boloko.

Bolokoli labɛnni

Dɔndɔgɔda

Ni den ye biladon, san saba o kɔ , a bɛɛ boloko. Den san tan ni wɔɔrɔ, fa ni ba bɛ a boloko. U bɛ don fɔ a la.

Dɔgɔtigɛ

Ni bolokoli bɛ kɛ, dɔgɔtigɛ bɛ dɔgɔda. Musow bɛ dɔn kɛ ni dɔgɔfɔlɔw sera dugu kɔnɔ. Ni o dɔgɔtigɛfɔlɔ tɛmɛna, bilakorow bɛ na ni sidɔgɔ ye.

Biire

Ni siɲɛnnadɔgɔ tigɛra, u bɛ biire dɔgɔ tigɛ. N'o banna, u bɛ bin dɛbɛn min bɛ kɛ biire ye. N'u banna o bɛɛ la, u bɛ taa u ka kuntigi ka so, u baw bɛ dumuni tobi ka taga a di u ma. N'o tɛmɛna minnu bɛna boloko, olu bɛ taa ni sirasiri fila mi ɲɔ mude fila di cɛkɔrɔbaw ma. Nka u la bɛɛ kɔrɔkɛba, o bɛ sirasiri saba ni ɲɔ mude saba de di. cɛkɔrɔbaw fana bɛ o ɲɔ kɛ dulɔ ye, ka sira tila u ni ɲɔgɔn cɛ.

U bɔdon fɔlɔ biire la, o de ka kan ka bɛn dulɔ mɔ wagati ma. U bɛ taa bugun tigɛ, dɔ b'i da a kan. Cɛkɔrɔbaw b'a minɛ a kɔnɔma, ani a sen ni a bolo, ka a sama dugu ma.

Labɛnni Laban

Ni bolokoli tɔ tɔra tile tan ni fila, bolokodenw ban bɛ dumuni duman dilan u ye. U bɛ fura d'u ma min bɛ u kɛ cɛkisɛ ye. Fura dɔw bɛ kɛ dulɔ la k'a d'u ma.

siɲɛtigɛ

Siɲɛtigɛ don, dulɔ bɛ dilan. Sema bɛ sɛ kelen di bolokoli labɛnbagaw ma. Siɲɛtigɛ bɛ daminɛ alamisa walima tɛnɛn walima juma wali tarata.

U tagatɔ u bɛ sɛ faga bungun na, u bɛna min tigɛ. U bɔ fara b'a la k'a bolofitini tigɛ, ka sɛ si siri a bolo tɔw la, k'a ta ka taa so.
U bɛ sɛ biɲɛ jeni ka taa n'a ye so, ni sɛ biɲɛ tununna, u bɛ ba kelen di sema ma. U dontɔ so, u bɛ jenbe fɔ, ka dɔnkili da. U b'a jira sema fɔlɔ la, ka tila k'a jira tɔw la. U bɛ tila k'a sira gajiri dɔ la fo bolokoli don.

Jamajigi

Mɔgɔ o mɔgɔ ladɔnniyara ko bolokoli bɛna kɛ, olu bɛɛ bɛna ni fini, ni ɲɔ, ni malo, ni tigadɛgɛ, ni tulu ni sogo ye. Nka benkɛw bɛ na ni kulusi ni duloki

fana ye k'o fara bolomafara kan. Bolokoli labɛnni fangama bɛɛ bɛ balimaw ni teriw de kan. U ka bolomafara ka bon ni den fa n'a ba ta ye. Denfa bɛ dulɔ dɔrɔn de dilan ka a di mɔgɔw ma siɲɛnnɛ don ani juma don sɔgɔma bolokoli kɛlen kɔ. Ni muso de ka kan ka boloko, dulɔ bɛ min siɲɛ fila dɔrɔn de siɲɛnnɛ don ani bolokoli kɔ. Ni bolokoli tɔ tora tile tan, bolokoden kɔrɔmusow bɛɛ bɛ na ka tobili kɛ dunanw ye.

Alamisa don

Jumasu, bolokodenw bɛ si u ɲɛnna. U baw bɛ to tobi u ye ani dulɔ, k'o di jenbefɔlaw ma. Nka wari de bɛ di fɔlɔ, ani siramugu balima tɔw ani jenbefɔlaw ma. Musomanniw bɛ boloko alamisa wula fɛ. o don u bɛ duloki ɲumann don bolokodenw kan na. U bɛ woro minɛ u ɲinna. U bɛ layaala o cogoya la dugu kɔnɔ, ka dɔn kɛ fana. U kɔrɔmusow bɛ u fifa ni lɛfɛ ye, sabu funteni b'u la. N'o makan bɛɛ banna, u b'u lasigi jiri dɔ kɔrɔ. Musow bɛ kɛnɛ bɔ ka tanuli daminɛ. Cɛmɛsɛninw minnu ye ɲumann k'u ye, u b'olu tanu. U bɛ ɲɔ di, ka malo di, ka fini di ani kɔɔri ani safunɛ. U bɛ malo ni fini bɔn u sen kan ; o bɛɛ kɔ, jenbe bɛ fɔ ka hugutabun fɔ. Bolokodenw bɛ dɔn kɛ. Bɛɛ b'i girin ka don dɔnkɛnɛ kan. O kɔ bolokodenw bɛ jira sema la. U bɛ don biire kɔnɔ. Baw bɛ dumuni dilan, ka woro san ka tagabɔ u den na. Sinɲɛna bɛ daminɛ dugutila fɛ. Bolokodenw bɛ taa woro ɲinin u ba fɛ, ba fɔlɔ bɛ woro saba di, filanan woro fila, sabanan woro naani. Minnu bolokora ka kɔrɔ, olu bɛ woro ninnu lamara fo sɔgɔma.

Juma don

Sɔgɔma jɔnna u bɛ taa ni bolokodenw ye bolokoyɔrɔ la. O wagati bolokolinumu dɔgɔlen bɛ kɛrɛfɛ. A bɛ bɔ ka na u bɛ boloko. Bolokoli mana ban, bolokodenkɔrɔw bɛ marifa ci u tɔgɔmatɔ bolokodenw ɲɛ kɔrɔ.

O y'a sɔrɔ u kɛlen ka duloki bilen don u kan na. U tagatɔ so bolokodenkɔrɔ dɔ bɛ i bila u ɲɛ ka marifa da a kanna k'o magosi ni muru ye :
Sa dɔ ye maɲan kɔnɔ, sa juguba.

Tɔw b'a laminɛ :
Fɛn juguba.

U bɛ dugu cɛci ka taa sinɲɛnakɛnɛ kan. U b'u kɔri ; u faw bɛ sɛ fili o kɔnɔ. U b'olu faga ni bere ye. O sɛ de bɛ wele ko Kɔrikɔnɔsɛ. Ni mɔgɔ min tɔgɔlasɛ fagara kɔri kɔnɔ, o tigi tɛ sa tunga la. Nka ni min ta fagara kɔri kɔ fɛ, o tigi bɛ sa tunga la. Ni min ta fagara kɔri cɛma, o tigi bɛ sa duba kɔnɔ. Min ta mana faga kɔri kɔ fɛ yɔrɔ jan, o tigi bɛ sa jamana kɔ fɛ. Jamana nin bɛɛ dalen bɛ o la. Ni ko bɛɛ banna, u bɛ bolokodenw lasigi jiri dɔ kɔrɔ. O wagati bolokodenkɔrɔw bɛ biire jɔ. Ni biire bana jɔla, kɔrɔlenw bɛ kuraw ta k'u ladon biire kɔnɔ. U dontɔ , u bɛ dɔnkili da :
I ni musow tun bɛ so, sisan i ni cɛw bɛ kungo kɔnɔ.
U bɛ biire lamini siɲɛ saba, ka sɔrɔ ka don.
U bɛ sema ta, ka biire laminni n'a ye siɲɛ saba, k'a ladon biire kɔnɔ sanfɛla fɛ. Sɛ minnu fagara, olu bɛ tobi k'u dun biire kɔnɔ. Bɛɛ ni i niyɔrɔ : kuntigiw ta, kɔrɔlenw ta, kɔrɔw ta ani sema ta.

bolokoli tile seeginnan

Tile seeginnan don, u bɛ taa n'u ye kɔ la k'u ko. U segintɔ, u bɛ dɔnkili da:
Sema ye yan wa ?
Sema i dilon ye fɛ.
U bɛ furakɛ o cogo don o don fo k'u kɛnɛya.

Tile tannan

Alamisa don, kɔrɔlenw bɛ hantakulakisɛ sɔgɔ. Baw bɛ tobili kɛ o don u denw ye. Ni mɔgɔ min ba ma tobili kɛ, o bɛ hantakulakisɛ dɔrɔn de dun. Faw bɛ na ni fugula ye. Kɔrɔlenw bɛ hantalakisɛ kala o la. Bolokodenw bɛ o fugula de don juma. Bolokoli tile tan ni duuru, o ye sahobila don ye. Ba bɛɛ bɛ sɛ ɲinin u denw ye o bɛ tobi ni malo ye : malo tasa fila, kelen bɛ taa di bolokodenw ma kɔ la, kelen bɛ taa biire la ani jetasa fila, kelen bɛ taa kɔ la, kelen bɛ taa biire la.

Furakɛli mana ban, kuntigiw bɛ na biirela i naa fɔ k'u nana banabagatɔw lajɛ, k'a sɔrɔ u nana dumuni de la. Dumuniw bɛ tila. Ni dumuni banna, bolokodenw b'i boli ka don biire la, kɔrɔlenw bɛ boli u nɔ fɛ k'u bugɔ. U bɛ tila ka taa du bɛɛ da la k'a fɔ :

sema de ye anw bila,
k'an ka na yan filɛ,
yanfilɛko dun ma dɔ wɛrɛ bɔ,
ko an ka na an ba lasaga

O la sa, dutigi bɛ bɔ ni sɛ ye k'a fili sanfɛ. Bolokodenw b'a faga ni bere ye. Dutigi dɔw bɛ ba di ; morikɛ b'o faga.
N'o bɔra la, dutigi bɛɛ bɛ ba faga yasa ka u denw kanta fɛnjuguw ma.

U bɛ taa fana u benna na ka o ɲɔgɔnna kɛ. U mana segin so, bɛɛ ba b'i sɛ tobi su fɛ. Bɛɛ bɛ ɲɔgɔn sɔrɔ biire la, dugutigi ni mɔgɔ tɔw bɛɛ, sɛ min nu sɔrɔla k'olu dun. Morikɛ min ye sɛ kantigɛ, kanw bɛ di o ma. Sɛ ni baw kɔnɔfɛnw bɛ tobi k'olu di bolokodenw ma. Numu min ye bolokoli kɛ, bakanw ni bakunkolow bɛ di o ma, k'o fara wari ni ɲɔw ni safunaw ni dulɔ kan. O don biire bɛ yɛlɛma. Bolokodenw sentigɛkɔnɔlaw bɛ majeni. Minnu ba mana na ni ɲɔ ye, olu bɛ lasigi, k'u bɔ a la.
Sahobila mana kɛ, o don ye bolokodenw labɔdonlaban ye.

Dɔgɔkun naaninan

Sahobila tɛmɛnen kɔ tile tan ni duuru, bolokodenw bɔdon bɛ dɔgɔda. O don u bɛɛ si, u tɛ dumuni kɛ. Ni dugu jɛra, baw bɛna dumuni di u ma sema ka so. N'o banna, u bɛ taga dugutigi ka so. U kun bɛ di, ka dɛgɛ mu a la. kɔnɔnkisɛ saba bɛ siri u kanna, ka taa ni u ye u ka so. U bɛ wele ko Cɛbakuraninw.

Nin de ye bolokoli laadaw bɛɛ ye. A bɛ nin cogo la maninkala bɛɛ.

LAADA KƐRƐNKƐRƐNNENW

Ni bolokodenw bɛ taa sudonyɔrɔ

Nin fana ye seli dɔ ye farafinw bolo :
Ni bolokodenkuraw bɛ taa saledo la sundonni na, u bɛɛ taa kulu fila. Dɔw b'u jɔ tilebin fɛ, k'u ɲɛsin kɔrɔn na, dɔw b'u jɔ kɔrɔn, k'u kɔdon kaburu la. Minnu jɔlen bɛ tilebin fɛ olu bɛ dɔnkili da, tɔw b'o laminɛ. U bɛ segin so n'u ye dɔnkili da siɲɛ saba. Ni mɔgɔ min filila dɔnkili rɔ, o bɛ sa , o tɛ san kelen kɛ balo la.

Musomannin minnu bolokora, olu ta bɛ kɛ tan : n'u taara saredo la, olu bɛ jɔ kulu fila. Ni sabagatɔ tɛ sulamɛ ye, u b'u ɲɔngiri ka dɔnkili da. Minnu jɔlen bɛ tilebin fɛ, k'u ɲɛsin kɔrɔn na, olu bɛ dɔnkili da minnu kɔdonnen bɛ kabura la, olu b'a laminɛ. A bɛ fɔ ko ni min filila dɔnkili rɔ, k'o bɛ sa. N'u ye dɔnkili da siɲɛ saba, u bɛ bɔ kaburu la, ni min ye i kɔfilɛ ka kaburu lajɛ, o bɛ sa.

Jolifɔn laada

Ni jolifɔn tora den minna u kɛnɛyɛli kɔ, o fa bɛ wari di numukɛ ma yasa ka fɛnjugu gɛn. O ye laada ye numu bɛɛ bolo. Mɔgɔ si tɛ a sɔsɔ.

Musomanninw ka laada kɛrɛnkɛrɛnnenw

Nin ye laada ye musomannin minnu bolokora olu ka kan min labatɔ : u bɛ fini min don u bɔlen kɔ biire la, o tɛ ko fo dɔgɔkun kelen ka tɛmɛ. O ji bɛ lamara fo a ka ɲɛmajɔ filen kɔnɔ. Ni o ji lajɛra, o de b'a jira ni o pogotigini bɛna den caman sɔrɔ. Safunɛkanga mana i dalajɛ min ka filen cɛ ma, ka kuru misɛnninw kɛ ka a laminin, o npogotigi bɛ den caman sɔrɔ. Nka ni min ka kankafitini ma ca a ka filen kɔnɔ, o tɛ den caman sɔrɔ. Den saba, naani walima duuru, o b'o de sɔrɔ. Ni kangafitini tɛ mɔgɔ min ta la, mɔsɔkɔrɔbaw b'a fɔ : Nin tɛna den caman sɔrɔ.

Farafin bɛɛ dalen b'o la nin jamana kɔnɔ. Tafo min bɛ siri npogotigi bolokolenw na, n'o bɛ jenin don min, u bɛɛ taa kungo kɔnɔ, u bɛɛ dingɛ dɔ sen ka tafo ninnu bila o kɔnɔ, k'u datugu ni kabakurunba dɔ ye, ka tasuma to a jukɔrɔ. N'u y'a dɔn ko a bɛɛ jenina, u b'a dayɛlɛ k'a lajɛ.

Ni min ta jenina ka a sɔrɔ a ma bɔ ɲɔgɔn na, u b'a fɔ : Nin ni a cɛ bɛna si sɔrɔ. U tɛ sa joona.

Kita yɔrɔ bɛɛ, muso bɛɛ dalen b'o la. Npogotigi bolokolenw de bɛ o laada kɛ. Musokɔrɔbaw bɛ ɲɔdɛgɛ dɔ di u bɛɛ kelen kelen ma. U bɛɛ b'u jɔ k'u ɲɛsin toroju la, ka o bon ni dɛgɛ ye . O ye a sɔrɔ u ka sema ye taafe foni k'a b'u la. U bɛ boli ka taa so. Musomannin fitinin min bɛ u fɛ, o b'u ka taafɛ d'u ma u dontɔ so kɔnɔ. Ni min ye i kɔfilɛ o bɛ sa ni min ma i kɔfilɛ, o bɛ mɛn si la. N'u bɛ don, sema ka so kɔnɔ, u b'u biri, u ɲɛ tugulen, ka ɲɔgɔn bolo minɛ. Ni min ye i ɲɛ yɛlɛ a dontɔ, o bɛ sa. An bɛnbaw de ye laada ninnu sigi u denw kanma. U denw fana ye a lamara anw ye :

A ye nin laada kɛ ! ni mɔgɔ min m'a kɛ, o tigi tɛ a bɛnba bonyala. A ye a kɛ, an de ye a laada sigi diɲɛ kɔnɔ.

FURU

Fɔlɔfɔlɔ Kita, mɔgɔ tun bɛ i furuɲɔgɔn ɲɛnatɔmɔn. Yan jamana kɔnɔ, mɔgɔ tun tɛ i den di mɔgɔ ma min tɛ Kitaka ye. O tɛ kɛla sisan. Mɔgɔw b'u denw furula mɔgɔsugu bɛɛ ma, ko Kitaka bɛ fan bɛɛ ani fana, ko ko tɛ mɔgɔ sɔrɔ bi n'a ma don. O bɛɛ kɛla, sabu tubabu nana. N'o tɛ, fɔlɔ, Kitakaden tun tɛ furu dunan ma. Dannabaliya de tun don. Ni mɔgɔ o mɔgɔ b'a fɛ k'i den furu, i b'a d' o ma, o k'a furu, nafolo sara dɔrɔn. Hali n'u denmuso y'i ban, n'a ka di fa ye, furu bɛ kɛ. Cɛ min ka di fa ye, den bɛ furu o de ma, ba ka kuma fosi t'a rɔ. Fa dɔrɔn de sago bɛ kɛ.

Furusiratagama

Furuɲalɔ

Maninkadugu la, furuɲalo kelen de ye sere ye. O bɛ suganti muso ka dugu yɛrɛ kɔnɔ. Nka furusiratagamala, o bɛ suganti cɛ ka dugu kɔnɔ. Furuɲalɔ mana fɛn o fɛn fɔ, bɛɛ bɛ sɔn o ma, sabu ale de ye furu sere ye. Fosi tɛ kɛ a kɔ. Furuɲalɔ de ye fɛn bɛɛ sere ye, ka buranw ni ɲɔgɔn cɛ fɔ ka taa furunafolo sara. Nifurunafolo sarala, muso somɔgɔw bɛ furuɲalɔ ladiya .

Woro fɔlɔ

Fɔlɔfɔlɔ, ni furu tun bɛ daminɛ, sira ni kɔkɔ ni woro mugan de tun bɛ nila. I taga o taga i buranna, i bɛɛ taa ni o ye i bolo. Ni dɔgɔkun kelen tɛmɛna, worolabɔ kɔfɛ, maminɛmuso ni a tɔɲɔgɔnw bɛ taa dumuni di a maminɛcɛ ma. U b'a fɔ :
An nana bara di i ma.

Cɛ bɛ a tɔɲɔgɔnw wele, u bɛ na dumuni kɛ. U bɛ segin ka taa so, ni daraka dumuna.

Ni maminɛmuso bolokolen tɛ

Muso min ma bolo ko, n'o ka furu sera, laada nin de bɛ kɛ :
Maminɛcɛ n'a tɔɲɔgɔnw bɛ taa maminɛmuso ka so. Laada fɛn o fɛn bɛ kɛ bolokobali fɛ, u b'olu bɛɛ kɛ. U bɛ si u ɲɛnɛ. Juma sɔgɔma, maminɛcɛ bɛ malo filen kelen, finifilen kelen, jala kelen, dilan kelen, sogo, tulu, kɔkɔ, safunɛ, segi, filenkaban, birifini di burannakaw ma ani fini wɛrɛ, o ye buranmuso ta ye. Fosi ma kan ka o jɛ. U bɛ dɔn kɛ, ka marifa ci, ka taa dugutigi ka so, ka o jira. U bɛ bonya bɛ di. O kɔfɛ, maminɛmuso bɛ boloko. Maminɛcɛ bɛ taa ni dumuni ye maminɛmuso ka biire la. U bɛ tila ka dulɔ min, k'o fara dumuni kan. Ni dumuni banna, u bɛ jenbe fɔ, ka tila ka segin u ka so.

Ni maminɛmuso bɔra biire la, a somɔgɔw ni cɛ somɔgɔw bɛ tobili kɛ o ko la. Tile tan ni duuru mana tɛmɛ, maminɛmuso bɛ di a cɛ mɛ. O somɔgɔw bɛ dulɔ labɛn, ka basi tobi, ka ba faga k'u kunbɛn. Muso dannanbagaw bɛ si, ni dugu jɛra, wula fɛ, u bɛ segin u ka so.

Muso min ma boloko, n'o bɛ furu, tobili bɛ kɛ siɲɛ saba. O ye laada ye an ka jamana kɔnɔ. Ni maminɛmuso kɛnɛyara, maminɛcɛ bɛ taa bɔ a ye, ka sɛ di a ma.

Woroɲimi

O de ye laada fanba dɔ ye furu la. Badenw ni sigiɲɔgɔnw bɛɛ b'u lajɛ ka furu latigɛ. Ni badenw bɛɛ sɔnna woro la, furu bɛ latigɛ. A bɛ fɔ o de la ko : Woro cira.

Bololasiri

Bonyalifɛn bɛ taga di denfa ma. Bɛɛ fana ka laada tɛ kelen ye : dɔw bɛ misi naani kofɔ, dɔw saba. Bonyalifɛn bɛ di baw ni tɛnɛnmusow ni kɔrɔw ni kalamɔw bɛɛ ma. Bonya bɛ dilan jɔnw fana ma. Furunafolosara de ye furu fanba ya.

Tɛnɛmuso furunafolo tɛ kɛla ka denkɛ muso furu. N'a kɛra, denkɛ ka kan ka a jurusara. Ni ma kɛ a muso tɛ den sɔrɔ. Ni a jurusarala, hakɛ tɛ bin cɛ ni a muso si kan. O fana ye laada ye an fɛ yan. Mɔgɔ si tɛ a sɔsɔ.

Fɔlɔfɔlɔ maningala, furunafolo tun ye fini jɛman kelen ani marifamugu de ye. O wagati, ni cɛ o cɛ ma se ka musofuru, o tun bɛ taa tunga la. Dɔw tun bɛ don kɛlɛkɛdenya la kɛlɛkuntigiw fɛ, dɔw tun bɛ taa sɛnɛ kɛ yɔrɔ wɛrɛ ka wari sɔrɔ, ka na muso furu. O wagati tun na gɛlɛya tun ka bon kosɛbɛ. Faanta bɛɛ tun tɛ se ka muso furu. Cɛkɔrɔba caman tun bɛ yen, muso t'u bolo, u m'a se ka muso furu habadani.

Dɔ sera ka muso furu anw fɛ, o balala bɛɛ la. O cɛ balolen bɛ hali bi an ka dugu kɔnɔ. A ka muso furu sabu filɛ nin ye : don dɔ, sɛgɛ dɔ ye sisɛden ta deminsɛnw y'a minɛ a la, k'a bila bon kɔnɔ. Sisɛden kɔrɔbayara ka den wɛrɛw sɔrɔ. Cɛ ye sisɛw feere, ka ba san, o ba fana ye ba wɛrɛw sɔrɔ. A y'o baw feere ka misi san. Misiw fana bugura. O wagati de la, a sera ka muso furu. Sɛmara de ye a to a sera ka muso furu.

Bonya laban

O de bɛ taa di maminɛmuso somɔgɔw ma ka a jira u la ko sisan an b'a fɛ k'u denmuso furu. A bɛ di furuɲalɔ ma, o fana b'a di buranw ma. kɔ fɛ, buranw bɛ furu dɔgɔda.

Kɔɲɔ

Alamisa

Kɔɲɔ bɛ kɛ alamisa dɔnw de ma. Bɛɛ bɛ ladɔnniya a la. Maminɛmuso bɛ kɔɲɔbɔ. A mako bɛ fɛn o fɛn na, o bɛɛ bɛ di a ma ; fa ni ba bɛ finiw di a ma. O dɔw bɛ don gala la. Filenw fana bɛ di a ma, olu bɛ siri kala filen na. Ɲɔ ni malo fana bɛ di a ma. Kulusi kelen nin duloki kelen bɛ di a ma, a k'olu di a cɛ ma. Nafolo bɛ min somɔgɔw kun, o bɛ taa a cɛla la ni jɔn kelen ye ani misi ni taafe bisaba walima bi naani. Nin bɛɛ bɛ di muso ma

yasa a kana sɛgɛn a cɛla la. O ye furu laada ye. Alamisa wula fɛ, filen bɛ lasiri kalafilen na.

Kalamɛ dɔw bɛ o kalafilen ta. Kɔɲɔmuso bɛ jifilen ani sibulu minɛ a bolo. Kalafilen bɛ min kun o de bɛ i tɔgɔma kɔɲɔ denw ɲɛ.

Muso min cɛ banna, o ma kan ka maga kalafilen na, n'o kɛra kɔɲɔmuso fana cɛ bɛ sa. Sabu o muso ye muso terejugu de ye. Kɔɲɔmuso taatɔ, muso dɔ bɛ suganti, o bɛ to ka kulekan bɔ. Mɔgɔw bɛ taa ɲɔgɔn kunbɛn ka marifa ci, k'a jira ko kɔɲɔ donna dugu kɔnɔ. Buranw bɛ dumuni ni dulɔ bila kɔɲɔdenw ɲɛ. Ni kɔɲɔdenw sera dugu kɛrɛfɛ, u b'u sigi jiriba dɔ jukɔrɔ ka fitiri kɔnɔ. Ni fitiri sera, u bɛ wuli ka don dugu kɔn ka dɔnkili da :

I bɛ don balakan na,
I bɛ don jenbekan na,
Jaa, musoko tɛ gansan ye.

Burannakaw fana bɛ marifa ci, u bɛ sɛwa, ka dɔn kɛ. Furusiratɔgɔmala bɛ taa fɔ kɔɲɔkɛ fa ye ko dunanw nanna. O fana bɛ taa u fo ; baw bɛ taa ka jenbe fɔ, ka dɔn kɛ. Cɛ kalamɛmusow bɛ kɔɲɔmuso sen ko k'a ladon a cɛ ka bon kɔnɔ. Kɔɲɔkɛ bɛ kalafilentala sara, n'o ma kɛ, o fana jɔlen bɛ to ni kalafilen ye.

Juma

Juma, ni muso dantɛgɛra, kalafilen bɛ lafoni. Ba bɛ faga kɔɲɔdenw ye. U bɛ kɔɲɔkɛ bolo da ba kan a ka bonda la, ani a muso, ka tila ka ba faga, ka saraka bɔ. Ba kɔnɔfɛnw bɛ tɔbi ka di kɔɲɔkɛ n'a muso ma. Cɛ somɔgɔw de bɛ a sogo tɔ dun, o ni basi bɛ tɔbi. Baworo kelen bɛ bila a golo kɔnɔ k'o sama kɔɲɔmuso fa ma. Muso donkɔ cɛla so kɔnɔ, baganw bɛ faga sɔgɔma. Buranw bɛ woro bi duuru di kɔɲɔdenw ma. O ye laada ye, mɔgɔ si tɛ o sɔsɔ. O kɔfɛ, dumuni ni dulɔ bɛ di kɔɲɔdenw ma. Musow bɛ dumuni kɛ, cɛw bɛ dulɔ min, ka marifa ci. Juma wula fɛ, kɔɲɔmuso kun bɛ digi. Kɔɲɔkɛ dɔgɔkɛ bɛ wari di kundigila ma; jenbe bɛ fɔ. Ni kun digira k'a se a

tilancɛ la, musow bɛ kɔɲɔmuso tanuli daminɛ. Dɔw bɛ kɔɔri ni, dɔw bɛ ɲɔ ni. Ni min ye min sɔrɔ, o b'o ni kɔɲɔmuso ka ɲumanya ko la. Ni kɔɲɔmuso ma tanu, a bɛ fɔ ko a ka jugu. Ni cɛw ka dulɔmin banna, kɔɲɔdenw bɛ sira ɲinin. Bonya bɛ kɛ u ye. Bɛɛ bɛ dɔ sɔrɔ. Sɛ bɛ di dɔw ma, dɔw fana bɛ fini walima wari sɔrɔ. N'o kɛra, kɔɲɔmuso somɔgɔw b'a di kɔɲɔkɛ somɔgɔw ma. U b'a fɔ ko : Aw muso filɛ. U bɛ tila ka segin u ka dugu la. Muso min bɛ kuyu ci o kelen de bɛ to kɔɲɔmuso fɛ a cɛla la ani kɔɲɔmuso dɔgɔni dɔ.

Kɔɲɔmuso ka npogotigiya

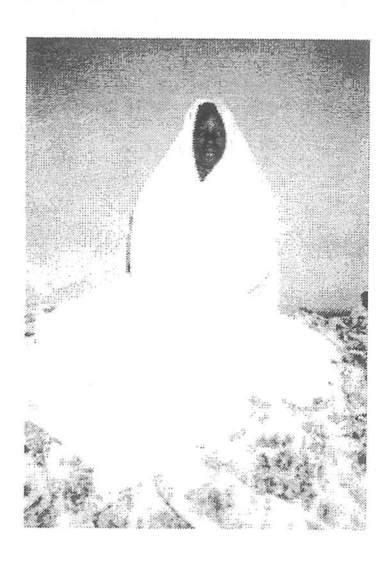
Kɔɲɔmuso buranmuso bɛ finijɛ di musokuyucila ma, a b'a fɔ : Nin di n den muso ma, a k'a siri a la. Ni kɔɲɔmuso sɔrɔla so, kuyucila bɛ fini jolima jira ka kuyu ci. A bɛ taa muso somɔgɔw fɛ, a bɛ kule o cogo n'a bɛ tɛmɛ dugu o dugu fɛ, yasa k'a jira mɔgɔw la ko kɔɲɔmuso sɔrɔla so. N'a sera muso fa ka dugu la, a bɛ taa a ka du kɔnɔ, k'i dɔn, muso tɔw fana bɛ fara a kan, ka dɔn kɛ k'a fɔ :
N denmuso ma n malo.

A bɛ o fini jolima jira du bɛɛ kɔnɔ. N'o kɛra, kɔɲɔkɛ somɔgɔw bɛ fini ni kɔkɔ di kɔɲɔmuso baw n'a tɛnɛnmusow ma. O ye laada kɔrɔ ye.

Tandu dugu saba ye laada sigi ko cɛ min mana denmuso npogotigiya ta sanni a ka furu, n'a furula, o cɛ bɛ woro fila di musokɛ somɔgɔw ma. Tandu dugutigi bɛɛ bɛnna o kan. Ni cɛ min tun ye o wale kɛ, i tun bɛ nin laada de batola. Laada in fana sigicogo kɛra o ye.

Kɔɲɔ dɔgɔkun fɔlɔ

Kɔɲɔ mana tɛmɛ ka dɔgɔkun kɛ, kɔɲɔmuso bɛ taa bɔ a somɔgɔw ye. U b'a kun digi. A tɛ si yen ; a bɛ dumuni tobi ka n'a di a cɛ ma. O de bɛ wele ko " kɔfilɛlidumuni".

Kɔɲɔmuso

A bɛ don cɛla la balakan ni jenbekan na. Maninkala muso bɛ furu densɔrɔ ni baara de kanma. Ni a ye dencɛ caman sɔrɔ, o de ka di a cɛ ye. Dencɛ de bɛ cɛ ka so jɔ.

Cɛlasigi

Muso ma kan k'a cɛ fɔlɔ wele a tɔgɔ la. Musow ye o laada sigi fo abadan. U b'a fɔla ko Ala bɛna u sara o la. Muso min ma a cɛ tɔgɔ bonya, o tigi tɛna ɲumanndɔn Ala fɛ. Farafin hakili la ko cɛ kɔgolo bɛna kɛ samara ye a muso saya kɔfɛ, ni cɛ min ma samara san a muso ye sanni a ka sa. Nka mɔgɔ ka kan ka samara san i ba de ye fɔlɔ sanni i ka dɔ san i muso ye. O cogo i ma hakɛ kɛ. Ni muso taara a ka so, a ka kan ka bonya kɛ a fa n'a ba ye. N'a bɛ segin fana, a ka kan k'a burankɛ ni a buranmuso ka bonya di u ma. Ni muso ye dencɛ sɔrɔ, a tɛ da a cɛ fɛ fo san saba ni kalo naani. Ni muso ye den sɔrɔ farafin caman tɛ da u muso fɛ fo den ka tɔgɔma.

MƆGƆYASIRA LAADAW

Dukɔnɔmɔgɔw ni ɲɔgɔn cɛ

Nin fana ye farafinw ka laadaba ye. N'i wolola, i ka kan ka misi di i ba ma, o ye "nɔnɔsɔngɔ ye". N'i y'a kɛ i ye laada kɔrɔ latimɛ, n'i m'a kɛ a tɛ makanin. Nka n'i m'a kɛ, n'i sara, a bɛ fɔ i ma :
Ni mɔgɔ ni m'a ba kanu, o tɛ hɛrɛ sɔrɔ abada.

Farafina, ɲɔgɔndumu de bɛ kɛla dɔrɔn, ka ɲɔgɔn filɛ jɔn ye. I bɛ baara kɛ i fa ye, ka baara kɛ i fa dɔgɔw ye. Hali i fa sakɔ, i bɛ baara kɛ tɔw ye. Ni den min ma baara kɛ a fa dɔgɔw ye, u bɛ a danka, walima u bɛ juguya kɛ a la.

An ye baara kɛ an mɔkɛ ye, an mɔkɛ fana ye baara kɛ a kɔrɔkɛ ye. An ye baara kɛ fana an fa dɔgɔkɛ ye. Denw ye sɛnɛ kɛ anw ye, u bɛna baara kɛ fana an fa dɔgɔkɛ ye. Nka i bɛ sɛnɛ kɛla mɔgɔ min ye, o ka kan ka i labila selifana wagati la. Ni faw ye baara kɛ mɔkɛw ye, ni sɛnɛ ɲɛna, olu bɛ dulɔ don faw ye. Ni du bonyana, a bɛ kɛ bonda bonda : minnu bɛ fa la olu bɛ fara ɲɔgɔn kan , o fana la minnu bɛ ba la olu bɛ fara ɲɔgɔn kan ka baara kɛ. Nka bonda o bonda, baara bɛ kɛ kɔrɔkɛba de ye foroba kelen kɔnɔ. O de bɛ wele Forobakɛnɛ.

Don dɔw la baara bɛ kɛ foroba la, don dɔw la, a bɛ kɛ dɔgɔ ka foro la. Nka selifana wagati, bɛɛ bɛ taa baara kɛ a ka foro la. Foroba- baara ye tile naani ye, tile saba o bɛ kɛ dɔgɔkɛ ka foro la. Donjuguw fɛ, tɛnɛn ni juma, baara bɛ kɛ i yɛrɛ ka foro la. Tuma dɔw fadenya bɛ don u ni ɲɔgɔn cɛ. Nka a fadenya tɛ duba ta bɔ.

Ni jɔn fila minɛna kɛlɛyɔrɔ, kelen bɛ di dutigi ma, kelen bɛ to i yɛrɛ bolo. N'i ye binkanni kɛ, n'i ye min sɔrɔ, i b'o tila i ni dutigi cɛ. N'i ye sogo faga, i bɛ woro ni disi di dutigi ma. O laada ninnu bɛ Kita yɔrɔ bɛɛ. Mɔgɔ si tɛ u sɔsɔ.

Jatigiya

N'i taara dunanya la mɔgɔw fɛ, u ka kan ka jikalaman di i ma, i k'i ko, ka daraka di i ma sɔgɔma. N'o bɛɛ de banna, i bɛ bɔ so kɔnɔ. Nka i bɛ se ka bɔ ni kunko wɛrɛ b'i la, hali n'i ɲɛ ma ko. N terikɛ Hamisa y'a fɔ n ye : Mɔgɔ minnu bɛ se ka bɔ du kɔnɔ ni u ɲɛ ma ko, u ma daraka dun, o ye son ani jɛnɛyakɛla ye.

Faama bonya

Fɔlɔfɔlɔ, bɛɛ tun bɛ fara ɲɔgɔn kan jamana in kɔnɔ ka kuntigi suganti. Ni min sugandira, o bɛ jɔn di jamana ma. Ni mɔgɔ min ma sariya batɔ, kuntigi b'o ɲangi.

Kɛlɛ wagati, kuntigi ni jamanadenw bɛ fɛn di kɛlɛkɛdenw ma, ka kɛlɛ dɛmɛ. Ni kɛlɛkɛdenw nana ni fɛn min ye a tilancɛ bɛ di kuntigi ma. Ni fɛn min tɔmɔnna, o bɛ taa di kuntigi ma. Hali jɔn mana tunun, n'a yera, a bɛ taa di jamanatigi ma. Bɛnbaliya bɛɛ bɛ ɲɛnabɔ jamanatigi fɛ.

NAFOLO SƆRƆCOGO

Fɔlɔfɔlɔ

Diɲɛ gɛlɛyara sisan. Mɔgɔw tun bɛ min kɛ fɔlɔ, u tɛ se ka kɛ sisan. U tun bɛ kɛlɛ kɛ, ka fɛn sɔrɔ, ka sɔnyali kɛ, ka binkali kɛ, ka fɛn sɔrɔ. O kokuntanw de tun bɛ kɛ fɔlɔfɔlɔ. Hali mɔgɔw tun bɛ sonyali kɛ ka taa a feere yɔrɔ jan. Ni julaw tun nana feere la denmisɛnw tun bɛ olu ka feerefɛnw sonya. U b'a bɛɛ feere, fali ni jɔnw, yasa ka musofuru.

Mɔgɔw ka nafolo sɔrɔcogo de filɛ nin ye. Kɛlɛkuntigiw tun bɛ kɛlɛ kɛ yasa jɔn na sɔrɔ k'olu feere. Sisan, mɔgɔ si nalonnen tɛ. Mɔgɔ minnu tun ka wale ye o ye, olu tɛ se ka balo bilen. Ko dɔw tun bɛ kɛ fɔlɔ, olu tɛ kɛla tugunin. Mɔgɔ minnu tun bɛ o ko ninnu kɛla, olu ɲaninen don sisan kosɛbɛ.

Kabini tubabu nana, kojugu caman dabilara. Jamana ni kɔnɔ fɛn caman tiɲɛna. U yɛrɛ b'a dɔn, u b'a fɔla : Diɲɛ tiɲɛnna, a tɛ kɛ diɲɛ ye bilen, a bɛ kɛ cogo di, fura t'a la, a kɛrɛ baara ye !

Dɔw b'u denmuso di faama ma, ka wari minɛ yasa ka lɛnpo sara. Ni denmuso t'i bolo, i b'i denkɛ di lɛnpo sara la, n'a sara la, a bɛ segin so. Mɔgɔ minnu tun b'o kɛ, olu tun tɛ se ka lɛnpo sara. U tun bɛ kɛbali de kɛ, ka u den di lɛnpo sara ye.

Sɛnɛ

Farafinna, ni samiyɛsanji jɔra, baara bɛ dɔgɔya. Denmisɛnw bɛ taa dugu la. Minnu bɛ to so, olu bɛ bintigɛ kɛ, ka bɔ tigɛ, ka bonw labɛn. N'o fana banna, dɔw bɛ taga tunga fɛ, ka mɔgɔkɔrɔbaw dɔrɔn to du kɔnɔ. Tilema fɛ de fana, bɛɛ bɛ so. U bɛ binjalan jeni, ka sogow faga. N'o banna, u bɛ sasali kɛ. Ni foro kalacɛra, u bɛ ɲɔkisɛ ni tigakisɛw furakɛ, k'u laja, k'u kɛ si ye. Dɔw bɛ kilisi fɔ, ka saraka bɔ.

Ni sanfɔlɔ kulula, sɛnɛkɛlaw bɛ sɛwa. U b'a fɔ ko samiyɛ sera. Ɲɔ bɛ dan, n'a bɔra, a bɛ kɔrɔsenɛ. N'a janyara, u b'a kɔrɔbɔ tuguni.

Ni ɲɔforo sɛnɛra siɲɛ fila, a ɲɔ bɛ ɲa, nka ni min ma kɔrɔsɛn siɲɛ fila, o tɛ ɲa kosɛbɛ. Ni balofɛnw mɔna, a bɛ daminɛ kaba la, ka fini tugun o la. Tiga bɛ se a bɛɛ kɔfɛ. Ni tiga sera, a bɛ sen k'a fara ɲɔgɔn kan, k'a bila tile la, ka a laja, k'a gosi. U b'a suman segiw kɔnɔ ka tila k'a ladon jiginɛ kɔnɔ so.

Ni tigasen banna, ɲɔ bɛ tigɛ ; u bɛ ɲɔju labin, k'a ɲeri tigɛ muru la, k'a dalajɛ, k'a kɛ tonba kelen ye. Ni ɲɔ jara, cɛw b'a yɔrɔ dɔ siyɛn, musow bɛ yɔrɔ furan. Dugu cɛmisɛnw bɛɛ bɛ tilen foro la o don ka ɲɔ gosi. Ni a ma ban o don, o dugujɛ, u bɛ segin ka na a kanma. Ni gosili banna, musow bɛnna a fiyɛ ni segere ye k'a kunkun bɔ a la.

Ni baara banna, ɲɔ bɛ suman k'a kɛ jiginɛ kɔnɔ. Jiginɛ bɛ nɔrɔ ni bɔgɔfin ni misibo ye. Dumuni duman ni dulɔ bɛ dilan k'a di ɲɔgosilaw ma. Nka, sani su ka ko, u b'u ko jikalan na, k'u lafiya, ka tila ka taga bolon kɔnɔ, ka dumuni kɛ, ka dulɔ min, n'u tilara dulɔmin na, u bɛ barika da, ka taa u ka so.

Wari bɛ minnu kun, olu bɛ mɔgɔw sara k'u bila u ka foro la. Dugu muso bɛɛ fana bɛ taa dumuni di cɛw ma foro la. U bɛ tile fila kɛ sɛnɛ la ; donun bɛ fɔ, bala bɛ fɔ. Tilefilanan wula fɛ, u bɛɛ taa forotigi ka so ka donun ni bala fɔ. Sɛnɛjeli bɛ k'a tanuni ni mabalimali kɛ. A fana bɛ ntura di, ka tila ka ba di walima saga. Ntura bɛ faga seli fɛ ni sɛnɛ banna, ni forolabaara banna, dulɔmin bɛ dɔgɔda, bɛɛ bɛ taa ni bonya dɔ ye k'a di musow ma minnu ye tobili kɛ u ye. Ntura bɛ faga, dulɔ bɛ min. Misisogo bɛ sarada. Minnu ye sɛnɛ kɛ, bɛɛ ka a ta ta. Jenbe bɛ fɔ, musow bɛ na kɛnɛba kan dugu cɛma, min sɔrɔla, o bɛ di u ma.

Jiridenkari

Tumu min bɛ si ju la, o bɛ balo ni sibulu dɔrɔn de la. A ka ca ɲinɛn an fɛ yan. Mɔgɔw b'a minɛ k'a dun. Maninka bɛɛ bɛ o tumu dɔn, sabu u balo dɔ

don. Tumu dɔ fana bɛ yen, a bɛ fɔ a ma ko Binnawɔrɔgɛ. A cɛ ka jugu ni silata ye. Mɔgɔw t'a fɛ kosɛbɛ, sabu ani dɔ in tɛ kelen ye ; dɔnin finnen, ale jɛlen. Silata de ka ɲi ni binnata ye. A ka go dɔw ye sabu, a bɛ daji bɔ tuma bɛɛ, a ŋaɲalen don, ka kurukuru bɔ a fari la. A cɛ ka jugu. Min bɛ si la, o cɛ ka ɲi ka finfin kɛ a fari la. A filɛli ka di, a sogo ka di fana. Tubabu bɛ fɛn min dun ko muulu "Moule", farafin t'o fɛ. A tɛ dun an fɛ yan.

Dulɔdon

Dulɔ dilancogo filɛ nin ye : Ɲɔ bɛ kɛ ji la ka tile fila kɛ, a tile sabanan, a bɛ labɔ k'a lako. Furabulubatarabа bɛ da dugu ma, k'a k'o kan, ka dɔ wɛrɛ biri ɲɔ nin kan. A bɛ sɔn ji la sɔgɔma ani wula, tile naani kɔnɔ. Tile duurunan don, a bɛ lawuli. Musow bɛ ladɔnniya a la, u bɛ na k'a susu, k'a mugubɔ. A mugu bɛ fɛnsɛn tile la k'a laja. N'a jara, u b'a kɛ dagaba dɔ kɔnɔ, ka jiba k'a kan, k'a lamaga, k'a balabala, fo a ka wuli. N'a mɔna, a bɛ bɔ k'a sɛnsɛn, k'a kɛ dagaba dɔ fana kɔnɔ so dɔ kɔnɔ ka biri bila a la. A bɛ tobi fo ka dugu jɛ. Sɔgɔma cɛw b'a bɔ ka taa di mɔgɔw ma, u k'a min. Dulɔ bɛ dilan o cogo de la.

Fini dilancogo

Fini dilancogo filɛ nin ye : kɔɔri bɛ sɛnɛ. A bɛ fere k'a den. N'a den jara, a bɛ dayɛlɛ ka jɛ. N'a jɛra kosɛbɛ, a bɛ kari. A bɛ tila musow ni ɲɔgɔn cɛ u b'a kolo bɔ a la, k'a parata, k'a wurundi, k'a kɛ jurumisɛnni ye. Jurukunbaba bɛ melege ɲɔngɔn ma cɛw fɛ. A bɛ suman, k'a di gesedala ma, a da sara fana bɛ di a ma. N'a banna da la, gesedala b'a di a tigi ma. O fana bɛ tila anw denw ni nɔgɔn cɛ. Bɛɛ bɛ a ta kala. Musow b'u ta di cɛw ma k'a kala. Tubabufini ka di mɔgɔw ye, sabu farafinfini baara kɛ gɛlɛn kojugu, a kalali fana ka gɛlɛn.

Fɔlɔfɔlɔ, finimugujɛ ni marifamugu de tun ye nafoloba ye an fɛ yan. I tun tɛ se ka fosi kɛ ni finimugujɛ tun t'i bolo. O fana tun tɛ se ka kɛ ni muso caman t'i bolo. Muso kelen tɛ se k'a baara kɛ. A bɛ se k'a yɛrɛ fɛrɛbɔ, nka

a tɛ se ka nafolo sɔrɔ, ni cɛ t'a bolo, den t'a bolo. Nka a tɛ se k'a kɛ fana n'a furulen don ani denw fana b'a bolo, sabu a ka kan ka bɛɛ fɛrɛbɔ.

TULƆNKƐ NI SƐWA

Seliw

Kalo kura, dumuni dɔrɔn de bɛ kɛ. Seli min bɛ nalen, mɔgɔw sɛwalen bɛ o la. Dulɔ dilani bɛ daminɛ. A bɛna dilan ni kaba ye. Fini bɛ susu, ni fɛn tɛ min bolo, o bɛ kaba susu. Bɛɛ bɛ k'i labɛn ka seli kɔnɔ. Selidon sɔgɔmada fɛ farafin bɛɛ bɛ taa u kuntigi fo. U bɛ tila ka na so ka malodɛgɛ bɔn suw la, ka sɛw faga, k'u sɔn ni woro fana ye. Fɛn minnu bɛ kɛ saraka ye, olu dɔnnen don. Fini min bɛ se joona, o tɛ kɛ saraka ye, fini min tɛ se jɔna o de bɛ k'a ye, malo ni sɛ olu fana bɛ kɛ a ye. Ni susɔn banna, dutigi min se ye min ye o bɛ o faga a ka du kɔnɔ : ba, saga walima ntura. Bɛɛ bɛ se k'o sogow dun. Nka sɛ min fagara mɔkɛw su la, mamusow makan k'o dun.

O ye yan laada ye. Seli fɛ, jɔnw bɛ dɔgɔ ɲinin k'a di u matigi ma. U matigi fana bɛ misi di u ma. A bɛ kɛ ten san o san, o ye laada ye yan fan bɛɛ. Denmisɛnw fan a b'u fara ɲɔgɔn kan ka dutigiw fo. U bɛ jenbe fɔ ka taa du bɛɛ kɔnɔ, k'a ta kɔrɔkunda, ka jigin dɔgɔkunda. U bɛ dugaw ta dutigiw ye, dutigiw fana bɛ dugaw ta u ye k'a fɔ ko Ala ka sijan d'u ma, ka den caman nɔgɔya u ye. U bɛ tila ka dumuni kɛ, ka dulɔ min. Nin de ye seli kɛcogo ye an farafinw bolo, badenyala. Sanyɛlɛmaseli la, dulɔ bɛ don bɛ ye. Selidon sɔgɔmada fɛ, dutigi b'i jɔ a ka du cɛma ka ɲɔdɛgɛ ni, ka sɛ kɛ saraka ye fasu la k'a fɔ :
San banna, san kura bɛna daminɛ, n ka hɛrɛ sɔrɔ, mɔgɔ si kana bana.

N'o tɛmɛna, bɛɛ bɛ taa dutigi fɛ ka a selima fo, k'a dugaw t'a ye. A fana bɛ dugaw ta u ye. Ni selimafo banna, u bɛɛ tile saba kɛ dumini ni dulɔ min na. A tile sabanan don, bɛɛ bɛ taga dutigi fɛ, o fana bɛ dumini ni dulɔ di u ma.

Bilakorow fana ka seli bɛ kɛ san o san. U bɛ kulusi dilan ni sibulu ye ani duloki ni fugula, u bɛ ɲɔgɔn lajɛ ka fini don "tumu » kan na. Hɔrɔn tɛ kɛ o "tumu" ye. Jɔn de bɛ kɛ a ye. U bɛɛ dɔnkili da ka don dugu kɔnɔ :
"tumu" donna so, bɛɛ k'a ka jɔn gosi walima :

i fa majamuli ka di, fɛn o fɛn bɛ daga fitini kɔnɔ, o bɛɛ dɔɔni di a ma. U bɛ dɔn kɛ, ka don du bɛɛ kɔnɔ dugu kɔnɔ.

Dɔn min bɛ kɛ kɛlɛkɛdenw ye

Nin fana ye folifɛn dɔ de ye. Faama fɔlifɛn don, a tɔgɔ ko Bolon, a bɛ fɔ ka kɛlɛkɛdenw majamu.

Fɔlɔfɔlɔ, a tun bɛ fɔ kɛlɛkɛdon dɔrɔn de. Cɛ bɛɛ tun bɛ fara ɲɔgɔn kan kɛnɛba kan. Cɛfarinw de tun fɔlɔ bɛ bɔ k'u dɔn, k'a fɔ kuntigi ye, k'u bɛ jugu faga, ko n'o ma kɛ, k'u b'u yɛrɛ faga. Denmisɛn minnu sara kɛlɛyɔrɔ, bolonfɔla bɛ olu fasa da. U fɔli tun bɛ dusu don tɔw kɔnɔ. Olu fana b'a ŋaniya siri k'u bɛ taa kɛlɛyɔrɔ yasa u fana ka tɔgɔ sɔrɔ.

Woyimadɔn

Woyimadɔn ye seliba ye. U bɛ ko dɔw kɛ minnu bɔlen don kabako fɛ. Mɔgɔ si tɛ a dɔn u bɛ a kɛ cogo min. Dɔw bɛ juru siri jiri la kana ni a ye kɛnɛba kan, dɔw fana bɛ filen sigi ta kan ka tobili kɛ a kɔnɔ tɔw ye. Woyima dɔw bɛ se ka dugu mayɛlɛma. Dɔw bɛ se ka birifini sanfɛ k'a dulon. U b'u sigi a kɔnɔ.

N ni mɔrikɛ dɔ bɛnna Hɛndiman fɛ bɛndugunin. A tun bɛ filɛli kɛ ni genda de ye. A tun kɛlen ka juru siri so bɔ la sanfɛ, ka gabakurun dɔ siri kun dɔ in na, a cɛma genda dulonen bɛ yen. Morikɛ tun sigilen don, kɔlɔsi b'a bolo. A tun bɛ ka Ala deli kosɛbɛ. Mɔgɔ cayalen, a ye genda fili, o dulonna juru la. A ye delili daminɛ tuguni, genda jiginna dɔɔnidɔɔni. Ni genda jɔra, a bɛ delili kɛ, genda bɛ jigin dɔɔni tuguni. N'a bɛ kɔlɔsi matɔgɔma, a bɛ kuma. Nka, a tun bɛ min fɔ, an tun tɛ o mɛla, an tun bɛ Ala dɔrɔn de mɛla. A tagalen, an ye genda lajigi k'a lajɛ. Kurukuru tun bɛ a kɔnɔna la, a tun ɲiginnen don fana, an ye a fili sanfɛ k'a lajɛ, a dulonna, nka a ma jigin. Dɔw dara a la, dɔw ma da a la.

Dɔw ye juru sama, genda jiginna. Nka a jɔra sira la. Morikɛ dun tun tɛ juru samala. Nin ko in ye an dabali ban. A tun sigilen don dɔrɔn ka a ka kɔlɔsi maboli, ka a fɔ genda ye, ko a ka jigin.

Woyimaden dɔ ni woyimamuso dɔ kɛlɛra. U ye ɲɔgɔn bagabaga. Bɛɛ ko ko ale de bɛ se ko la kosɛbɛ. U kɛlen ka ɲɔgɔn bɛn kɛnɛba kan. Muso siranna ka yɛrɛyɛrɛ. O kɛlen cɛ kulela ka kɔmɔ wele. Woyimamuso ye dɔnkili dɔ da woyimaden ye. Cɛ tun tɔgɔ ye ko Nariba. Mɔgɔjuguw de bɛ wele Nari. A ko :

Nariba, Nariba, n nana n yɛrɛ kalifa i ma, Nariba. Kɔrɔtɛtigi bɛ mɔgɔ faga, n nana n yɛrɛ kalifa i ma, Nariba.

O kɛlen, woyimaden yɛlɛla, a ye a bolo kɔrɔta, k'a jira ko ale de sera, ko muso ni cɛ tɛ se ka kelen ye. Bɛɛ b'a dɔn ko bolibaw de bɛ woyimadenw bolo.

BANAW

Kɔnɔdimin

Kɔnɔdimin suguya naani de bɛ yen :
Tɔgɔtɔkɔnin, Kaliyakɔnɔdimin, Kɔnɔ dimin jalan, Kɔnɔdiminitigɛtigɛlen.

Kaliya ka jugu n'a bɛɛ ye, sabu, a bɛ mɔgɔ faga joonna. Tɔgɔtɔgɔnin fana bɛ mɔgɔ faga, sabu joli bɛ bɔ. A bɛ mɔgɔ fanga dɔgɔya. Nin kɔnɔdimin fila in bɛɛ ka jugu. Bana bɛ ka fisa ni kɔnɔdimin ye, a tɛ mada ni kɔnɔboli tɛ. Ni kaliya bɛ muso la, a tɛ se ka den sɔrɔ. Nka kaliya bɛ cɛ la tuma bɛɛ, a tɛ fɛn kɛ cɛ la, nka a ma ɲi muso ma. Mɔgɔw bɛ jiri dɔ kɔfɔla ko : Masarensunsun, k'o bɛ se ka muso kɛnɛya ni a ye a ni ɲɔmugu dun.

Fa

Muso dɔ bɛ Jalaya, fa y'a rɔ. A bɛ kungo kɔnɔ. A nana siɲɛ kelen an fɛ yan. Mɔgɔw y'a fo. A ma mɔgɔ si jaabi. Mɔgɔ dɔ tun bɛ yen, o ko fa de b'a la, k'a bolila ka bɔ Jalaya. Mɔgɔw tun y'a fɔ n ye ko kulukoro Ɲanan de ye fa don a la, a ma se ka furakɛ sabu a ye i kali Ɲanan na, a ma a kalikan latimɛ kulukoro. Sisan, a tɛ kuma mɔgɔ si fɛ. A n'a ka fa tora ɲɔgɔn na, a tɛ furakɛla. Mɔgɔ si tɛ a ka bana ju don bilen. Somaw fɛ yen, fa tɛ furakɛla, moriw ko k'olu bɛ se k'a furakɛ. Nka ne ma da o la kosɛbɛ. Hali nama min bɛ an fɛ yan, o bɛ se ka fa don mɔgɔ la. Fa bɛ kɛnɛyala. Muso fila tun bɛ bɛndugu, olu fila bɛɛ kɛnɛyara. Fa yɛrɛyɛrɛ de tun b'u la. U tun bɛ tilen ka kule, ka si ka kule. Hali u tun tɛ fini don. Nɛgɛ tun donnen b'u la. Sisan, u kɛnɛyara yɛrɛ de.

Bagi

Ko caman bɛ kɛla farafinna. Mɔgɔ minnu bɛ banajuguw furakɛla, i n'a fɔ bagi, olu b'a ɲinin k'u ka sara fɔlɔ, sanni u ka don kungo kɔnɔ ka fura ɲinin. U bɛ na ni fura ye, ka banabagatɔ ko n'a ye siɲɛ caman. Ni banabagatɔ

kɛnɛyara, wari ba di tuguni furakɛla ma. A bɛ se ka misi ɲinin walima misisongɔ. Ni banabagatɔ ma kɛnɛya, a tɛ wari wɛrɛ ɲinin.

Ni banajugu y'i minɛ, ni wari t'i kun, i tɛ furakɛ. N'i ma wari dɔ di, hali furakɛla tɛ taa fura ɲinin. Furakɛla dɔw b'a fɔ k'u bɛ furakɛli kɛ tile segin kɔnɔ. Nka ni fura ma di, mɔgɔw b'a fɔ :
An tɛ fosi di tuguni, sabu bana tɛ kɛnɛyala.

O fura bɛ bila ka taa dɔ wɛrɛ ɲinin. Ni bana kɛnɛyara misi bɛ bɔ walima misisɔngɔ. Nka ni bana ma kɛnɛya, fosi tɛ sara.

SAYA

Sudon

Su kocogo filɛ an fɛ yan. Ni mɔgɔba sara maninkala, a bɛ fɔ bɛɛ ye. Ni mɔgɔ sara, ji bɛ kalaya, a ka da la, ji bɛ lamaga barama kɔnɔ ni bolokɔ ye, ji bɛ sori ni galamakaban ni filenkaban de ye. Fukura ni safunakura bɛ ta. Su bɛ da cɛkala de kɔnɔ ka taa n'a ye ɲɛgɛn kɔnɔ. A tɛ taa ni denkɛ fɔlɔ ni denmuso fɔlɔ ma ji kɛ a kun na siɲɛ saba. N'a kora, u bɛ don n'a ye a ka so kɔnɔ. U bɛ tulu yelen k'o mu a ma, ka finijɛ biri a ma sanni kaburusennaw ka tila. Ni kaburu banna senna, a bɛ kasange, ka cɛsiri ni fini ye. A den bɛɛ bɛ na ni fini ye k'o don a kɔrɔ. N'u taara n'a kaburu la, u bɛ kaburu lamini ni a ye siɲɛ saba, a naaninan, u b'a lajigin kaburu kɔnɔ. A siri la fini saba min ye, olu bɛ fonin. Mɔgɔ saba bɛ taa ji ɲinin. Mɔgɔ si tɔgɔ tɛ fɔ, bɔgɔ bɛ nɔɔnin ni dabadaɲɛ saba. Jitala bɛ ji k'a la siɲɛ saba. Ni ji dɛsɛra, jitala bɛ sa.

Mɔgɔ saba bɛ taa torojɛman tigɛ, mɔgɔ tɔgɔ tɛ fɔ. Tɔrɔjɛman bɛ tigɛ ni bese daɲɛ kelen de ye. A tɛ kɛ siɲɛ fila. A bɛ da kaburu kan, ani ka su dalacɛkala. Bɔgɔ bɛ nɔɔnin siɲɛ saba ka kaburu mu ni a ye. O ko, su denw ni a somɔgɔw bɛ bɔgɔ lajigin kaburu kɔnɔ.

Ni mansaren kuntigi sara, a tɛ sudon ni dugukolo sɔngɔ ma di Kuyatew ma. Wari walima ntura de bɛ di. Ni Kuyatew ye o minɛ, u bɛ su di mansarenw ma. O kɔfɛ de a bɛ sudon. O ye laada ye. Ni Kuyate fana sara, olu fana bɛ dugukolosɔngɔ di mansarenw ma. Mɔgɔ si tɛ o laada sɔsɔ ni jamana kɔnɔ. Ni Tunkara sara, Kamaraw bɛ dugukolosɔngɔ di Tunkaraw ma. Olu bɛ misi wali wari di. N'o kɛra, Kamaraw bɛ su di Tunkaraw ma. Su bɛ don o la. O ye laada ye Tunkaraw ni Kamaraw cɛ. Ni Geta sara, ɲamankasiw bɛ dugukolo sɔngɔ ɲinin Getaw fɛ. Getaw be dugukolosɔngɔ di u ma. U bɛ su di u ma, ka su don. Ni ɲamakala sara, Getaw bɛ dugukolosɔngɔ ɲinin u fɛ, u b'a di, su bɛ don.
Ni denmisɛnnin sara, a su bɛ da bin na walima kunjeninbulu kan, k'a ta. O bɛ kɛ yasa, o muso den kana sa bilen. Ni musokɔnɔma sara, sani a su ka

don a kɔnɔ bɛ dayɛlɛ ka den labɔ. A bɛ lajigin dingɛ kɔnɔ de ka a kɔnɔ dayɛlɛ, k'a den labɔ. Kɔnɔ bɛ kala, ka sɔrɔ k'a sudon. Saya min don, a hinɛ ka bon kojugu. Mɔgɔ min tɛ hinɛ, ni den caman tɛ a bolo, o de bɛ a kɔnɔ dayɛlɛ. O bɛ kɛ yasa a bɔnsɔn si kana sa o cogoya la tuguni, ani fana a ka don Arijana kɔnɔ. Min bɛ kɔnɔ dayɛlɛ, o bɛ sara sabu mɔgɔ sɔrɔ ma di, min bɛ o baara suguya kɛ. Muso min banna, o cɛ bɛ wari di. N'a m'a sara, bɔnɛba bɛ bin a kan. Mɔgɔ min bɛ kɔnɔ dayɛlɛ, o tɛ i kɔfilɛ kaburu la, n'a bɛ bɔ saredo kɔnɔ. A bɛ se ka fɛn dɔ ye min b'a lasiran fo a bɛ sa. O tile mumɛ muso min banna o cɛ b'a ka fini don a ɲɛjugu kan. Wula fɛ a b'u don ɲɛɲuman kan.

O ye maninkala laada ye. N tɛ tɔw ta dɔn. Laadaw ma kan. Ni bana ye min kɔnɔ funu, n'o sara, o kɔnɔ bɛ dayɛlɛ, sabu bɔnɛ kana bin a somɔgɔw kan. A somɔgɔw bɛ kɔnɔdayɛlɛla sara, sabu bɔnɛ kana bin o fana kan.

Moriw fɛ, u bɛ saga kɛ saraka ye ni mɔgɔ sara, ka Ala sara. Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ yen, a sogo bɛ di o bɛɛ ma, denmisɛn ni mɔgɔkɔrɔba. O bɛ kɛ yasa Ala ka hinɛ su la k'a ladon Arijanna.

Subonda

Sarakabɔ bɛ kɛ ni dɔgɔkun kelen tɛmɛna. Siɲɛnɛ bɛ kɛ tile seginnan don. Sɔgɔma banbagatɔ denkɛ ni denmusow bɛ na ni dɛgɛ ni sɛ ni ba walima misi ye ka o kɛ u fa sarakabɔlan ye. Morikɛ dɔ bɛ kalan kɛ sarakabɔfɛn kunna. O bɛ su nin lahina. Dɛgɛ ni sɛ fɔlɔ minnu bɛ saraka, olu bɛ di morikɛ ma. A bɛ sɛ fɔlɔ min faga, o fana bɛ di a ma. Dɛgɛtɔ ni sɛ tɔ minnu bɛ saraka, o bɛ tila denmisɛnw ni ɲɔgɔn cɛ, ani numuw ni jeliw.

Laada kɛrɛnkɛrɛnen min bɛ kɛ nafolotigiw ye

Ni denmuso caman bɛ mɔgɔ min fɛ, n'o sara, a dɔgɔkɛ b'a fɔ denmusow cɛ ye :
N ba fɛ ka n kɔrɔkɛ subonda sigi.

Olu fana bɛ u sigiɲɔgɔnw ladɔnniya. Olu fana bɛ bolomagɛn di. Min bɛ se min na, o b'o di.

Ni sarakabɔ surunyara, a bɛ ga dɔ dilan buranw ye. N'a don sera, olu bɛna ni ntura ye k'o faga u burankɛ su la. Dumuni bɛ tobi bɛɛ ye. Dulɔ fana bɛ di u ma. O dugujɛ kɛnɛ dɔ bɛ labɛn u ye. Denmuso fɔlɔ ni lagare musoman bɛ bonya di ɲɔgɔn fɛ. denmuso fɔlɔ cɛlakaw de fɔlɔ bɛ dɔn daminɛ, ka bonya kɛ, n'o bɔra yen, musomanw ka lagare. Ni denmuso min sɔnna ka dɔnkɛ, o bɛ ntura kelen di. O bɛ bonya kɛ jeliw ni hinaw ye. Ni min ma se ka ntura di, o bɛ saga di, dɔw bɛ fini don jɔnw kan na, k'a labɛn, k'a ɲɛ, k'a jira jama la dɔnkɛkɛnɛ kan, k'a ni.

Denmusow cɛ ka kan fana ka wari bila dulɔganbi kɔnɔ ani dumuni bɛ di u ma filen min kɔnɔ. O ye k'u waso fadenw na k'u cɛw ye nafolo di.

Ni buran min ma bonya a cogo la, o n'a ka wari bɛ segin a ka dugu la.

U bɛ fana fini siri jɔnsiirinnɛgɛ la, k'a don bɔw ni ɲɔgɔn cɛ, k'a lamara du jɔnfɔlɔ ka bon kɔnɔ, ni jama jɛnsɛn na, a bɛ ni a la. O fana ye suko laada dɔ ye, a tɛ sɔsɔ. Ni jama jɛnsɛn na, gwa min jɔra, o bɛ jeni. Nafolotigiw de bɛ ni laada in kela su ko la, faantanw t'a kɛla.

Jɔnkalate

Ni subonda banna, jɔnkalate bɛ dɔgɔda. Bɛɛ bɛ ladɔnniya a la. Dulɔ bɛ dilan, dumini fana bɛ tobi, jeliw bɛ wele ka a laada lase.

A bɛ fɔ jɔnkalate ma fana ko mɔnɛbɔlaada. Kala de bɛ fili. Denmuso bɛɛ cɛ bɛ na ni sɛ ye. Denmuso minnu cɛ ye waritigi ye, olu bɛ na ni ba ye. Ni i muso fa sara walima a ba, jɔnkalate mana se, i bɛ ba walima saga bɔ ani sɛ ni wari. N'i m'o laada latimɛ, i ka kan ka na ni marifa mugu ye. O bɛ ci jɔnkalatedon. I yɛrɛ tɛ se yen. I muso n'i denw de bɛ taa n'i ka bonyaw ye.

Sɔgɔma joona marifa bɛ ci. Bɛɛ bɛ na ni a ka marifa ye k'a ci. O ye ka su tulo dayɛlɛ. Su bɛ kule ka kasi. Ni tile yɛlɛla, dɛgɛ bɛ dilan ka sarakaba bɔ. Sɛw ni baw ni nturaw bɛ faga. Min bɛ saraka bɔla, bagan fɔlɔ minnu bɛ faga, o bɛ olu ta. Dɛgɛ bɛ bɔn kaburu kan, denmisɛnw bɛ a tɔ tila. Bagan minnu bɛ faga, o kan bɛ di mɔdenw ni den tɔw ma. Ni sarakabɔ banna, kɛnɛ dɔ bɛ labɛn kalafili kanma. Kala bɛ fili du kɔfɛ de.

Jɔnkalate mana daminɛ, mɔdenw bɛ u masiri, dununfɔlaw bɛ laadadunun fɔ. Mɔdenw bɛ kala minɛ k'a kɛ i n'a fɔ u b'a fili. U bɛ dɔn kɛ, ka marifa ci. U bɛ dɔnsuguya wɛrɛ kɛ, a bɛ fɔ o ma ko yɛlɛnnadɔn. Nili bɛ kɛ numuw ye, jeliw ye ani buranw ye. Ni buranw ye dɔn kɛ, u bɛ bonya kɛ u yɛrɛ ye. Ni jɛnsɛnwagati sera, u bɛ kala jɔ su la. O wagati, jeli dɔ bɛ don dɔnkɛkɛnɛ kan, ka tɔw wele dɔn na. Banbagatɔ dɔgɔkɛ bɛ dɔn kɛ. Denw ni balimamusow bɛ dɔn kɛ a fɛ, ka marifa ci. Dɔgɔ b'i jɔ k'a fɔ : Jeliba, Jeliba !

Jeliba b'a jaabi.

Dɔgɔkɛ b'a fɔ :

- Jama ka i makun !
  minnu ye n kɔrɔkɛ sudon, u ka yaafa n ma, jeli fɔlɔ min ye kuma ta o ka yaafa n ma, minnu fana ye kaburu sen u ka yaafa n ma.

Denw fana bɛ o ɲɔgɔnna fɔ. Dɔgɔkɛ b'a fɔ :

- n ye bin tigɛ n kɔrɔkɛ ye, ka bɔ tigɛ a ye, ka sɛnɛ kɛ a ye, bɛɛ ka yaafa n kɔrɔkɛ ma. An yaafara a ma, Ala fana ka yaafa a ma. An ka kala fili ka taa yɔrɔ jan.

A bɛ kala da dugu ma ka taa i sigi.

Denw fana bɛ o ɲɔgɔnna kɛ u fa dɔgɔmanninw ye. Ni kalata banna, bonya bɛ kɛ jeliw ye, dumuni bɛ kɛ, dulɔ bɛ min. O bɛɛ bɛ kɛ dɔnkɛkɛnɛ kan.

Dɔgɔkɛ b'a fɔ :

- dulɔ filɛ, dumuni filɛ, mɔgɔ o mɔgɔ bɛ nin kɛnɛ kan, bɛɛ ta don. Jeliba ! a lase mɔgɔw ma.

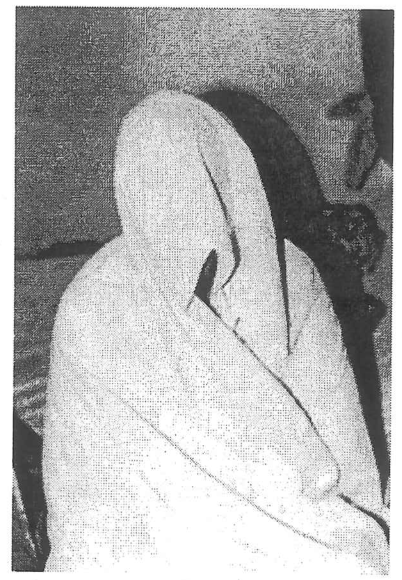
Jama bɛ tila : numuw bɛ to u taayɔrɔ, jeliw bɛ to u taayɔrɔ, buranw n'u taayɔrɔ. Bɛɛ bɛ dumuni kɛ, ka dulɔ min i taayɔrɔ.

Ni dumuni ni dulɔmin banna, u bɛɛ taa u masara, ka dugaw don, ka taa u ka so. Nin laada tɛ kɛ ni denmisɛnni sara. Mɔgɔw bɛ lajɛ dɔrɔn ka kasi. Ba ni denw dɔrɔn de bɛ kasi.

Firiya

Firiyadon

Firiyatɔ ye mɔgɔ min cɛ sara. Muso min cɛ sara, o bɛ don firiya la. A kun bɛ di, ka jalajɛman siri a la. O ye yan jamana laada ye. Muso min cɛ ma sa, o ma kan ka jalajɛman siri. Ni muso min ye a kun digi ka a kɛ turu kelen ye, o cɛ fɔlɔ salen don. Ni muso min ye nin ko fila kɛ, ka sɔrɔ a cɛ ma sa, o ba fɛ de a cɛ ka sa joonna. O de laada bɛ an fɛ yan ni cɛ saya kɛra.

Firiyatɔ

Ni muso cɛ sara, a bɛ don firiya la. O kun dɔ ye yasa a ka dɔn ni a lajɔlen tɛ. Den kana kɛ a cɛntacɛ ta ye.

Subonda dɔgɔkun fɔlɔ

Muso min cɛ sara o bɛ don firiya la, ni dɔgɔkun kelen tɛmɛna saya kɔ, a bɛ bɔ so kɔnɔ. Cɛw tɛ firiya gundo bɛɛ dɔn . Ani kɔmɔko bɛɛ ye kelen ye. Sanni muso ka bɔ firiyaso kɔnɔ, mɔgɔ si ma kan k'a ye, fo mɔgɔ min muso fɔlɔ salen don, o de bɛ se k'a ye. Ni mɔgɔ wɛrɛ y'a ye, o bɛ sa. Ni muso min cɛ fɔlɔ y'a ye, o bɛ sa, sabu a ɲama ka bon kosɛbɛ. Jamana in mɔgɔ bɛɛ b'o dɔn. Si tɛ a sɔsɔ. A bɛ to so kɔnɔ fo tile segin. Mɔgɔ t'a ye. N'a bɛ bɔ, talan bɛ gosi yasa bɛɛ k'i dogo a ka so kɔnɔ, a kɛra wagati o wagati ye, sɔgɔma walima wula fɛ. Cɛ min bɛna muso ta cɛn na, o bɛ samara ɲinin a ye, ka fini fana di a ma. Muso min cɛ ma sa, o tɛ o sira min. Cɛ min fana muso ma sa , o tɛ a sira min, sabu ɲama b'a la.

Cɛ min bɛna muso ta cɛn na, o bɛ dumuni dilan muso ye fo k'a bɔ firiya la. Ni cɛ ye dumuni dilan o dilan, kala kelen bɛ tigɛ, sabu a ka dɔn cɛ ye dumuni dilan siɲɛ hakɛ min, o ka dɔn.

Firiya tile seeginnan

Tile seeginan don dumuni suguya bɛɛ bɛ tobi, ka taa n'a ye kɔ la. Muso bɛ a cɛ sabagatɔ ka sirabara ta ani a ka muru. Cɛ sukoji tɔ min lamaralen tun don, o bɛ kɛ ka muso kun lako. Ni muso siranna ji kɛtɔ a kun na, a bɛ fɔ ko a bɛ sa joonna. A bɛ fɔ ko nin muso ni a cɛ tun tɛ bɛnna, k'o de la a bɛ siran. N'u y'a ko, musokɔrɔnin b'a lawuli, ka sen cɛ a kɔrɔ k'a labin a kɔnɔ kan. U b'a lawuli k'a fɔ a ye :

- wuli i ka i cɛ banbagatɔ neni siɲɛ saba !

N'o kɛra u bɛ muso kɛnɛsi di ; ni a bɔra tuguni, o bɛ kɛ a cɛ kura ta ye. O laada bɛ yan yɔrɔ bɛɛ. Mɔgɔ wɛrɛ si tɛ taga kɔ la. Musokɔrɔninw dɔrɔn de bɛ taa. U segintɔ, ni min ye i kɔfilɛ , o bɛ sa, n'u bɛ bɔ kɔ la, u bɛ talan gosi. Mɔgɔw b'a dɔn ko firiyatɔ bɛ ka na. N'u sera so, musokɔrɔninw bɛ a lasigi tile la fo a somɔgɔw ka wari di. A balimacɛw fana bɛ wari bɔ k'a kun digi. O ye ka ɲama gɛn ka bɔ a la. Firiyatɔ ye dumuni suguya fɛn o fɛn dilan a cɛ ye, a bɛ a ɲɔgɔnna dilana a cɛ kura ye. A bɛ dumuni suguya fila

dilan, ka sogo kɛ a fila bɛɛ kan, o dumuni bɛɛ bɛ dilan tile kelen de cɛ kura ye. O fana bɛ mɔgɔw wele dumuni na : jeliw ta, numuw ta, jɔnw ta, buranw ta, teriw ta. O laada bɛ yan yɔrɔ bɛɛ. Mɔgɔ si tɛ a sɔsɔ.

Ni firiya banna, muso tɛ kuma mɔgɔ fɛ ni i ma fɛn di a ma. O la, a bɛ i bolo minɛ k'a fɔ :

- Ala ka i balo ! ka si jan d'i ma !

i fana b'a fɔ :

- Amiina !

CƐN

Cɛnmuso

Ni cɛ sara, a muso bɛ di a dɔgɔnin ma. O ye cɛntacɛ ; farafinw b'a fɔ :

- n t'a fɛ n ka nafolo ka tiɲɛ.

O de kosɔn, muso bɛ lamara, hali a cɛ salen kɔ.
A bɛ fɔ o ma : muso min tara cɛn na.
Muso fana b'a fɔ a cɛ ma : n cɛntacɛ.

Ni i ye muso ta cɛn na, den minnu bɛ sɔrɔ, olu ye cɛ fɔlɔ ta ye. N'u kɛra cɛ ye, u bɛ baara kɛ u kɔrɔw ye. Nka u tɛ baara kɛ u fa ye. N'u kɛra muso ye, u furunafolo bɛ di cɛ banbagatɔ denkɛw de ma. U fa yɛrɛ tɛ fosi sɔrɔ fo bonyaliw.

Cɛ min ye muso ta cɛn na, o sɛgɛnen fu. Nka a fana tɛ muso doni si ta. Muso bɛ a yɛrɛ ta.

Cɛnta

Cɛw tayɔrɔ

Ni faama sara, ni denkɛ t'a bolo, a ka nafolo bɛ di mɔgɔ wɛrɛ ma. Nka hali ni dencɛ kelen de b'a bolo, a ka nafolo bɛɛ bɛ di o ma. Fosi tɛ di

denmusow ma. N'u fa ma fɛn min di u ma sanni a ka sa, u t'o sɔrɔ, u tɛ fosi sɔrɔ cɛn na.

Dɔw bɛ misi di u denmusow ma sanni u ka sa, sabu u ba dɔn ko n'u sara, u denmuso tɛna fosi sɔrɔ u ka nafolo rɔ.

Farafinna, muso tɛ fɛn sɔrɔ cɛn na, sabu a bɛ farafin bɛɛ hakili la ko muso yɛrɛ ye nafolo ye. Nka muso min somɔgɔ bɛɛ salen, o bɛ a somɔgɔw cɛn ta. Nka ni a dɔgɔkɛ dɔ bɛ yen, a tɛ fosi sɔrɔ, fosi tɛ di a ma. Ni o kɔrɔbayara, a nafolo bɛ di o ma. A bɛ fɔ a ye :

- i fa ye nin de bila i ɲɛ k'i ka i ka so jɔ.

LAADA WƐRƐW

Denkɛw tɛ cɛn sɔrɔ farafinna yɔrɔ bɛɛ. Dɔw bɛ muso di u denw ma sanni u ka sa, sabu u denw tɛna fosi sɔrɔ u fa dɔgɔmaniw kɔrɔ. O ye yɔrɔ dɔw laada ye. Ni fa sara ka fɛn min to, o ye a dɔgɔw ta ye, den ta tɛ a rɔ.

Tunkaraw ka laada filɛ nin ye : n'i kɔrɔkɛ sara, i bɛ a muso ta cɛn na. Denw tɛ se k'u baw ta cɛnna. Ni an mɔkɛ sara, an fa tɛ se k'a muso ta cɛn na. Kita yɔrɔ bɛɛ, a yamaruyalen tɛ tunkarakɛ ka ka a fa muso ta cɛnna, nka mɔden bɛ se ka a mɔkɛ muso ta cɛn na.
Tunkara o tunkara mana nin laada sɔsɔ, o bɛ tiɲɛ.

Den mana sa

Ni den sara, a ka fini bɛ tila a dɔgɔninw ni ɲɔgɔn cɛ.

ALASIRA NI DƆNNIYA

Filɛli

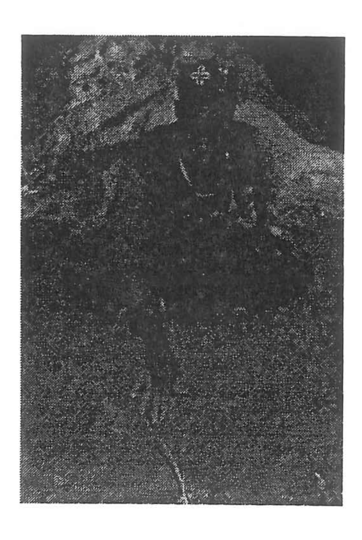
Farafinna fosi tɛ kɛ ni filɛli ma kɛ a la. Ni filɛli kɛra, a saraka bɛ bɔ. Farafinw b'a fɔ ko : Du min tɛ filɛli kɛ, a tɛ saraka bɔ, k'o du tɛ yiriwa. Hali fɛn tɛ minnu bolo, olu bɛɛ bɛ ta filɛli kɛ ka saraka bɔ, yasa ka bɔ gɛlɛya la. Filɛlikɛlaw b'a fɔ u ye k'u ka saraka bɔ, n'u y'o kɛ, u bɛ da u yɛrɛ la. Ni sanjifɔlɔ binna, i bɛ taa filɛlikɛla ɲininka ni san bɛna diya i la. A bɛ sarakaw f'i ye, i bɛ olu bɔ, yasa san ka diya i la ; ko kana i sɔrɔ. A bɛ ɲininkali kɛ a ka denbaya mɔgɔw fana ka ko la. Ni mɔgɔ min fana b'a fɛ k'a ka diɲɛnatigɛ bɛɛ dɔn, o bɛ filɛli kɛ, a b'a fɔ :

- n nan'i fɛ sabu n kɔnɔnafililen don. N b'a fɛ k'a dɔn n ka sini bɛ cogo min.

O fana b'a fɔ :

- Fɛn dɔ di yan yasa ka buguri ɲininka

A bɛ a ka bololanɛgɛ di a ma ; Filɛlikɛla bɛ o da buguri kɛrɛfɛ, ka buguri mabalima; N'o kɛra a b'a da, a ka kan ka saraka minnu bɔ, a bɛ olu fɔ a ye. Ni mɔgɔdɔ banalenba don, a somɔgɔw bɛ taa filɛlikɛla fɛ k'a ɲininka. N'o ye saraka minnu fɔ, u bɛ olu bɔ. Ni gɛlɛya bɛna mɔgɔ min sɔrɔ, filɛlikɛla b'a fɔ a ye.

Filɛlikɛla

Filɛli bɛ kɛ cɛncɛn na walima buguri, ka kow ɲɛdɔn. Donsow seko ni u dɔnko dɔ don.

Sugo

Farafinna, kuma dɔw bɛ fɔ, a tɛ se ka dɔn ni tiɲɛ don, walima ni nkalon don n'o ye sugo ta fan ye. Dɔw bɛ sugo su fɛ, ni dugu jɛra, u b'a fɔ :

- n ye sugo jugu dɔ da su rɔ, fo an ka saraka bɔ, n'o tɛ ko bɛ an sɔrɔ. Hali n'o saraka bɔra, kojugu tɛ bali ka kɛ. Farafin dɔw b'a fɔ ko sugo ye Ala ka cikan de ye. U b'a fɔ ko Ala de bɛ mɛlɛkɛw ci su fɛ k'o lase mɔgɔw ma. Dɔw yɛrɛ b'a fɔ ko mɛlɛkɛ min bɛ kɔlɔsikɛla, ko o de cira i ma sinɔkɔ rɔ.

A bɛ fɔ fana ko sugo ka surun tiɲɛ la ka tɛmɛ filɛlikan ka. Mɔgɔw dalen bɛ kosɛbɛ sugokan na. Sugo caman fɔra n ye : dɔw kɛra, dɔw ma kɛ. Mɔgɔ si tɛ a dɔn ni sugo bɛ Ala de kɔ walima sitanɛ.

Kiiritigɛ

Ni donsow b'a fɛ ka ko min tiɲɛ dɔn, u bɛ sɛ minɛ k'o faga o ko la. Ni tiɲɛ don, sɛ fagalen bɛ i ɲɛsin kɔrɔn na, nka ni galon don, a bɛ i ɲɛsin tilebin na.

Kɔrɔn ye tiɲɛ ye, tilebin ye nkalon ye. Ni muso dɔ ko nin cɛ in de ye nka npogotigiya ta, ni cɛ ma sɔn, a b'a fɔ :

- Ne nɔ tɛ, n bɛ a ɲinin daba nɛgɛ ka bilen ta la, an ka an nɛn da a la.

Muso b'a jaabi :

- N sɔnna

Mɔgɔ bɛ bila ka taa daba ta. A tagatɔ daba ta an'a segintɔ, a tɛ taa sira kelen fɛ. Daba nɛgɛ bɛ jenin fo ka a bilen. A bɛ d'i ma i k'i nɛn da'la, n'i nɔtɛ, hali a t'i nɛn jeni. A bɛ kɛ i da kɔnɔ i na fɔ nɔnɔkɛnɛ. Nka ni i nɔ don, a b'i nɛn jeni.
Mɔgɔw bɛ woo ci i la. U b'a fɔ : - i nɔ don.
Wari bɛ di dabatiga ma.
Nin jamana bɛɛ dalen b'o la. N'i ye i ban ka laada ninnu labato, i bɛ don suw la. O ye danga de ye.

SARAKA NI SƆNNI

Maninkala saraka ka ca kojugu. N'i y'i kali fɛn na, i bɛ saraka bɔ. Saraka bɛ bɔ san kura la. N'i sibora, i bɛ saraka bɔ. I bɛ saraka bɔ ni filɛlikɛla y'a f'i ye. I bɛ saraka bɔ, ni sɛnɛkɛfɛnw sera. I bɛ saraka bɔ ni sanjibin na.

Dɔw bɛ jala sɔn. Dɔw bɛ kulu sɔn. Dɔw bɛ jɔnba sɔn. Dɔw bɛ maribayasa sɔn. Dɔw bɛ suw sɔn. Dɔw bɛ jinɛ ni boliw sɔn. Nka namasɔn de ye sɔnni belebeleba ye. Mɔgɔw bɛ fara ɲɔgɔn kan ka nama sɔn. N'o bɔra yen, kɔmɔ de ye sɔnni filanan ye.

Cɛ o, muso o, bɛɛ b'i kali boli la. N ye mɔgɔw ye kalili la boli la. Sarakabɔ ni sɔnni, o ye an ka Alasira de ye. Maninkala, mɔgɔ min tɛ sɔnni kɛ, o tɛ jatela mɔgɔɲɛnɛmaw fɛ. Hali ni o tigi ye gɛlɛya sɔrɔ, mɔgɔ t'a dɛmɛ. U b'a fɔ :
N'a sara n tɛ taa a ka so.

Sarakabɔ

Ni mɔgɔ dɔ man kɛnɛ, u b'a fɔ a somɔgɔw ye :

- A ye sɛbilen kɛ a saraka ye.

Olu fana bɛ o sɛbilen sen fila siri ka taa a siri jiri dɔ la sirafilabɛn dɔ la. Ni mɔgɔ min ye o sɛ minɛ, banabagatɔ ka bana bɛ yɛlɛma o tigi fɛ, banabagatɔ bɛ kɛnɛya.

Ni dɔw banara, u bɛ worobilen saraka, ka taa a bila siraw bɛn yɔrɔ. Ni mɔgɔ min ye o woro ta, a bana bɛ yɛlɛma o tigi fɛ. Ni banabagatɔ tun ka kan ka kɛnɛya, min ye woro ta, o fana bɛ kɛnɛya. Nka ni banabagatɔ bɛ sa, o fana bɛ sa.

Ni banabagatɔ ka kan ka sa, filɛlikɛla b'a fɔ ko ka dɛgɛ kɛ saraka ye, k'o kasange finijɛ la, ka taa o bila sirakunbɛn na, n'o kɛra, banabagatɔ bɛ se ka kɛnɛya.

Dɔw bɛ taa finikɔrɔ siri jiri la, yasa bana ka yɛlɛma jiri fɛ. Dɔw bɛ tigɛ jeni ka di denmisɛnw ma. N'u ye tigɛ ɲimi, u b'u bolo kɔrɔta, k'a fɔ siɲɛ saba :

- Ala ka sara minɛ ! Ala ka sara minɛ ! Ala ka sara minɛ !

U b'a fɔ ko o saraka kosɔn, Ala bɛ bana nɔgɔya banabagatɔ fari la.
Ni mɔgɔ b'a fɛ a ka sinin ka ɲɛ, a bɛ taa filɛlikɛlaw fɛ, olu b'a fɔ a ye :

- I bɛ worojɛ kɛ saraka ye, ani nɔnɔkɛnɛ. I bɛ worojɛ bila nɔnɔ la k'a kɛ filen kɔnɔ, ka sigi i kun kɔrɔ sufɛ. Ni dugu jɛra, i bɛ nɔnɔ min, ka tila ka taga yɛlɛ siju la. I bɛ Ala deli ko a ka sijan di i ma, k'i kɛnɛya, k'i nafolotigiya. I mana ko o ko daminɛ o la, o bɛ ɲɛ.

Muso min furula ka ban, o man kan ka du saraka dun. Ko ni muso y'o dun, ko o somɔgɔw de bɛna o saraka tɔnɔ dun. O de kosɔn, muso min furula, o tɛ du saraka dun ban.

Ɲamɔgɔden fana ma kan ka du saraka dun, n'o kɛra, o ɲamɔgɔden de bɛ na saraka tɔnɔ dun.

Fasusɔn

Nin fana ye laada labɛnnen ye bɛnbaw fɛ. Ni i fa sara, i b'a su sɔn. Nin jamana kɔnɔ, bɛɛ bɛ laada latiimɛ. Ni mɔgɔ min ma a fa su sɔn, o tununna. O tɛ kɛ fosi ye. O fa ka den sɔrɔ ma fosi ɲɛ a ye. Hali a tun kana den sɔrɔ.

Ni muso min fana den ma sɔn susɔn ma, o muso tiɲɛna. Hali a tun kana den sɔrɔ. A bɛ fɔ :

- u ka densɔrɔ ye mun ye ɲɛ u ma ? hali u tun kana den sɔrɔ.

Bɛnbaw de ye susɔn laada sigi u bɔnsɔnw ye.
Dɔw muso n'u den bɛɛ bɛ sa, u yɛrɛ bɛ sa sɛgɛn na. Maninkaw b'a fɔ o de ma ko „ hurekarankarante". O ye mɔgɔ minnu ye, minnu den bɛɛ sara.
Dɔw bɛ saraka bɔ u ye, sanni u ka saraka bɔ suw ye.

Sɔnni Misaliw

N'i ye den sɔrɔ, i bɛ woro ni sɛ minɛ k'i fa su sɔn, i b'a fɔ :

- N fa, n muso filɛ ka den sɔrɔ, a kɔlɔsi su ni tile, a fa n'a ba kɔlɔsi su ni tile. O de la n bɛ da i ka se la.

N'i ba salen, n'i ye den sɔrɔ, i b'a fɔ a ye :

- N ye den sɔrɔ, a kɔlɔsi su ni tile, n bɛ da i ka se la o de la. I hakili to ko i sara ka denkɛ to i kɔ.

N'i ye wari sɔrɔ, i bɛ i fa su sɔn, yasa dɔ ka fara i ka nafolo kan. Maninkadugu, n'i ye baganmara daminɛ, i ka kan ka sɛ faga fasu la. Ni bagan fɔlɔ ye den sɔrɔ, i bɛ dɛgɛ dilan, k'a tɔgɔ da i fa la. I b'a to a ka kɔrɔbaya, n'a kɔrɔbayara, i b'a jira dutigi la, i b'a fɔ :

- Nin bagan in de dira aw ma, a y'a minɛ aw k'a barika

Dutigi fana b'a fɔ :

- Ka saraka minɛ !

Sɛ fɔlɔ bɛ faga, woro bɛ tila, n'o kɛra bagan bɛ faga, dɛgɛ bɛ bɔn suw la. Ni saraka minɛna, sɔgɔ bɛ tila mɔgɔw ni ɲɔgɔn cɛ. Dutigi bɛɛ bɛ sara kelen ta. U bɛ dugaw don, sabu bagan tɔw ka dɔ fara u yɛrɛ kan.

Ni samiyɛ sera, i bɛ fasu sɔn, yasa i ka ɲɔ ka ɲɛ. I b'a fɔ :

- Ni samiyɛ diyara n na, ni n tora kɛnɛya rɔ samiyɛ muumɛ, n bɛ dulɔ di i ma, k'a jira i la, k'i ye denkɛ to i kɔ.

Saraka kɛrɛnkɛrɛnnen

Maninkala, saraka ka ca. Cɛ ni muso ma kan ka ɲɔgɔn ka saraka dun. Denmisɛninw dɔrɔn de b'a dun. Ni aw y'a dun, aw bɛ sa.

BOLIW

Hali bi farafinw bɛ somaya la, u dalen don boliw la. U b'a fɔ ko nama bɛ fagali kɛ ; kɔmɔ ni kɔrɔti bɛ fagali kɛ ; subaga bɛ fagali kɛ ; ko donnkɔnɔ bɛ fagali kɛ. U dalen bɛ o boliw dɔrɔn de la. O bɛɛ da la donnkɔnɔ dɔrɔn de ye tiɲɛ ye. Dumuni bɛ se ko lase mɔgɔ ma. N'i y'o dumuni kɛ, a bɛ kɔnɔ funu, ni fura t'i bolo, a b'i faga.

Tɔ fɛn o fɛn fɔra tan, a bɛɛ nkalon. U tɛ sɔn ka boliko dabila, sabu u hakili la ko boli bɛ u kisi subaga ma. Subaga bɛ subaga de minɛ ka kojugu kɛ a la. O fana bɛ bɔbɔ bɛɛ ɲɛ na. Mɔgɔw b'a fɔ :

- I y'a laɲinin de, sabu i bɔra suya de la. O la sa, boli bɛ a faga.

Mɔgɔ minnu bɛ somaya kɛ, olu de masirannen don. N'u y'u ka boliw don u la, bɛɛ bɛ siran u ɲɛ. A bɛ fɔ ko boli minnu bɛ u bolo, k'olu bɛ mɔgɔ faga. Nalonmaw bɛ taa u fɛ, ka fɛn di u ma, ka teriya ɲinin u fɛ. N'u ye saraka fɛn o fɛn fɔ u ye, u bɛ o bɔ. Mɔgɔw dalen bɛ o kosuguw de la. Mɔgɔ minnu fana bɛ u ladi o kosuguyaw, u bɛ olu bonya. Fɔlɔfɔlɔ, nafolotigiw de tun ye bolitigiw ye, u tun masirannen don.

Ni kɔrɔtitigi tun bɛ tɛmɛ, mɔgɔw tun b'u dogo u ka bon kɔnɔ.

Ni minnu tun ye wari di kɔmɔtigi ma, fɛn tun tɛ kɛ olu la. Kɔrɔtilakari tun bɛ di u ma, ni kɔrɔti y'u sɔrɔ.

Ni kɔrɔtilakari t'i bolo, i bɛ diyagoya k'a san, k'i yɛrɛ furakɛ. U tun bɛ mɔgɔw masiran ka wari minɛ u la.

Sisan, mɔgɔ caman bolitigikow faamuya. Dɔw dalen b'u la, dɔw ma da u la.

Sɔnni min bɛ kɛ jiriw ni kuluw la, o ni somaw ta tɛ kelen ye. Bɛɛ bɛ se ka sɔnnifɛn dun, nka somaw ta tɛ dun bɛɛ fɛ, fo n'i donna u ka tɔn na.

Nama

Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka don namatɔn na, i bɛ woro ni wari di namadenw ma, u bɛ saraka bɔ i ye nama ye. N'o kɛra, i bɛ kɛ namaden ye, i bɛ jira namakuntigi la. N'i taara yɔrɔ o yɔrɔ, n'i ɲininkara :

- i jɔra nama ma ?

i b'a fɔ :

- namakuntigi, sen tɛ fɛn min ma n'a bɛ tɔgɔma, warajugu.

N'i taara namatu rɔ, n'i tɛ nama tɔgɔ dɔn, i bɛ faga, nka n'i b'a tɔgɔ dɔn, i tɛ faga, a bɛ fɔ k'i ye namaden dɔ ye.

Ni subagaw ye mɔgɔ caman dun dugu min kɔnɔ, o dugu denmisɛnw b'u dogo ka taa namakuntigi fɛ k'a fɔ a ye :

- An nana, i ka an dɛmɛ. Subagaw bɛ ɲinin ka an ka dugu cɛmisɛnw ni a npogotigiw bɛɛ dun.

Namakuntigi b'a fɔ :

- An sɔnna. Nka ni mɔgɔ min b'a fɛ ka nama ta, o tigi bɛ jɔnsɔngɔ de di.

Ni denmisɛnw sɔnna o ma, nama bɛ sigi u ka dugu kɔnɔ.
U bɛ don dɔ fɔ nama bɛ don dugu kɔnɔ dugutila fɛ ka bala subagaw la. Ni a kulela, subaga fɛn o fɛn ye mɔgɔ dun, o bɛɛ kɔnɔ bɛ boli. Tile wolonwulanan don, u b'u dalajɛ kungo kɔnɔ ka lɔ nama ma . U bɛ kɛ kulu fila ye ; kulu kelen b'i ɲɛsin kɔrɔn ma, dɔ b'i ɲɛsin tilebin ma. Kulu min bɛ kɔrɔn fɛ, olu bɛ fugala don, minnun bɛ tilebin fɛ, olu ye kunnangow ye. O ye mɔgɔw ye minnu bɛ yilanyilan. Kulu suguya saba de yen : fugulatigiw, kunnangow ani namadenkɔrɔw.
U tagatɔ kungo kɔnɔ, u bɛ lenge fɔlɔ min ye, u b'o tigɛ, sanni u k'a tigɛ, u bɛ nin kilisi fɔ :
N fa dagaba, n bɛ yɛrɛ kalifa i ma bi fɔ abada !

N'o fɔra, u b'a fɔ k'u ka jiri tigɛ. Nka min bɛ jiri tigɛ, n'o b'a tigɛ, o tɛ i ninakili. Ni min y'i ninakili, o bɛ sa. Fugulatigiw dɔrɔn de b'a tigɛ. Numukɛ min bɛ taa u fɛ, o de b'a dɛsɛ. U bɛ tila k'a bolomisɛmanninw bɛɛ jeni. U b'o kɛ yasa mɔgɔ si kana a dɔn ko lenge de bɛ kɛla nama ye.

N'u bɔra kungo kɔnɔ, u bɛ misi faga, a jeli bɛ ɲagami bin jeninen na. O bɛ mu nama ma fo k'a fin. U bɛ sokɔnɔtumumugu, ni dugumɛnɛ ni fura dɔw kɛ kɔnkɔtɔngere kɔnɔ. O gere de bɛ siri nama ten na. O de ye nama ɲɛfɛla ye ; fan dɔ nin ye a kɔ ye. U bɛ tila ka dugajolo siri a la. Wara kɛɲa filɛ. N'u taara, kungo kɔnɔ jiri min bɔlen bɛ dugumɛnɛ dingɛ kɔnɔ, u b'o tigɛ, k'o dɛsɛ, ka bakɔrɔningere siri o la, o falen furamugu la, ani ka balajolo fana siri a la. U bɛ dajɛgere kɛ buru ye, ka talenforon nɔrɔ a wow la. O buru de bɛ fiyɛ ka wara kofɔ. Nama bɛ tugu burufiyɛla nɔfɛ ka don dugu kɔnɔ.

Fugula tɛ minnu kunna, olu bɛ taa tiribadili sen. U b'a meleke fini jɛ la ka don so kɔnɔ. U bɛ dingɛ dɔ sen ka daga sigi o kɔnɔ, ka tiriba bila o daga kɔnɔ. U bɛ dulɔ bɔn a la k'a sɔn.

N'i bɛɛ nama sɔn, i bɛ ani daga de sɔn tiribadili bɛ min kɔnɔ. N'u bɛ taa kungo kɔnɔ, bɛɛ bɛ tugulen karamɔgɔ kɔ. Bɛɛ ka kan ka wari di a ka karamɔgɔ ma. N'o kɛra, karamɔgɔ b'a ka kalanden ɲɛ ko ni fura dɔ ye. Kalanden bɛna subagaw ka jɔ bɛɛ ye o la. Ni mɔgɔ min ɲɛ ma ko nin fura la, o tɛ se ka subagaw ka jɔ ye. N'u seginna dugu kɔnɔ, namadenkɔrɔ dɔw b'u ka nama falen kura la. U b'o falen kɛ, yasa namaden kuraw kana a miiri k'u nɛgɛnna k'u bila fili la.

Namatigiw bɛ dɔgɔkun kelen kɛ dugu kɔnɔ ka subagaw ka jɔ ɲinin. Ni jɔ yera du min kɔnɔ, o dutigi bɛ sɛ kelen di nama ma sɔnnifɛn ye. Nka ni bara yera yɔrɔ min, o dutigi bɛ ba de di sɔnnifɛn ye nama ma. Bara ta bɛ cogo min, bala ta bɛ ten, dilan ta fana bɛ ten. Ni karaɲa yera, sɛ bɛ bɔ. Nama dilancogo ni a subagaɲinincogo de tun ye nin ye.

Ni namasɔn sera, namatigiw bɛ nama masiri. U bɛ sɛjoli ni finfin ɲagamin k'o jɔsi nama ma. N'a fɔra i ye k'u ye subaga dɔ ye, kana da la, nkalonfin !

Farafinw b'o kɛ, yasa bɛɛ ka da subagaya la, ka da nama la. A kun ye dɔrɔn mɔgɔw ka siran nama ɲɛ.

Ni nama y'i bana, fura bɛ d'i ma k'i kɛnɛya. Ni bana kun ma dɔn, u bɛ filɛlila wele ka na. O fana b'a fɔ ko banaju ye nama ye. A b'a fɔ: A ye taa boliba ɲininka min bɛ dugu kɔfɛ. N'o kɛra, u bɛ taa nama ɲininka ni woro ye , u b'a fɔ :

- Nama, dɔ donna i gasi rɔ wa ? a tigi man kɛnɛ. Ni e nɔ don, a na dɔn n'an ye woro fili.

Ni ɲininkali diyara, u bɛ nama sɔn. Hali o sɔnni kɔfɛ, dɔw bɛ sa, u b'a fɔ :

- nama ye a faga.

O la mɔgɔ si ma kan ka kasi sanni u ka taa ni su ye nama fɛ yen. Ni mɔgɔ min kasira, o bɛ nama sɔn diyagoya. U bɛ fini meleke nama ka so sanfɛ. A bɛ fɔ ko su somɔgɔw ka wari ni jaba, ni dabakala, ni foronto,ni ɲɛmɛku, ni kami, ni tulu, ni dulɔ, ni sɛ di namadenw ma. O bɛɛ de bɛ fara ɲɔgɔn kan ka nama sɔn. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ye namasu kasi, i bɛ wari di namadenw ma. N'o ma kɛ, nama bɛ namadenw faga. Ni namalaada bɛɛ latimɛna, su bɛ di a somɔgɔw ma. A bɛ fɔ :
A ye kasi sisan , jalaki tɛ aw fanfɛ bilen!
U bɛ kasi ka su don. Mɔgɔ si man kan ka maga su bolofɛnw la sanni laada bɛɛ ka latiimɛ. Namadenw bɛ taa ni sɔnnifɛnw bɛɛ ye namatu rɔ, u bɛ baganw faga yen, k'olu joli kɛ ka nama mu. U bɛ wariw tila ɲɔgɔn cɛ. Su sarakabɔdon, a bolofɛnw bɛ tila mɔgɔw ni ɲɔgɔn cɛ. Dɔgɔkun kelen bɛ kɛ subonda la. Dɔn bɛ kɛ don o don fo ntɛnɛn ni juma.

Mɔgɔw b'u kalila nama la. Musow b'a kɛ, n'u b'a fɛ ka den sɔrɔ. N'i y'i kali nama la, kalo wɔrɔ o wɔrɔ, i bɛ woro kɛ ka nama sɔn.
Sanyɛlɛma la, dɔw bɛ dulɔ di namadenw ma. O ye namasɔn ye.

Ni den wolola namasɔnwagati, a bɛ tɔgɔda ko Namakɛ ni cɛ don, ni muso don, a bɛ wele ko Ɲa.

Denkundidɛgɛ dɔ bɛ kɛ ka nama sɔn, yasa nama ka den kɔlɔsi.
Ni nama sigira dugu min kɔnɔ, o dugu bɛ nama sɔn ntɛnɛn o ntɛnɛn o san kɔnɔ. N'a banna, sɔnni bɛ kɛ san o san. Ni nama bɛ sɔn, mɔgɔw b'u bolo fara ɲɔgɔn kan ka misi ni ba ni sɛ san. Sɛ min ɲɛwo finnen, o de bɛ san. U bɛ taa ni o bɛɛ ye namatu rɔ ; u bɛ boliw labɔ ka sɔnni daminɛ.
Kilisi fɔlɔ bɛ fɔ siɲɛ saba, u bɛ nama mabalima, u b'a fɔ :

- nama bɛ mɔgɔ faga ! nama bɛ mɔgɔ faga ! nama bɛ mɔgɔ faga!
- nama, mɔgɔjugu faga, mɔgɔ min tɛ hinɛ, o faga. Subaga faga ! kana mɔgɔ si to yen !
- I tɛ ɲinɛ, i tɛ fili , minnu ma da i la, u ɲangi. I dilanra o de kanma.

U bɛ woro fili dugu ma. Ni sɔnni diyara, u bɛ baganw faga, musow bɛ tobili kɛ. A bɛɛ bɛ doni ka taa n'a ye namatu rɔ. Cɛw yɛrɛ bɛ sogow tobi namatu rɔ. Ni dumuni banna, dunun ni jenbe bɛ fɔ, dɔn bɛ kɛ. Namaden dɔw bɛ boli minɛ u ɲin na ka dɔn kɛ. U bɛ ku ni karaɲan minɛ u bolo, u bɛ dɔn na. O wagati, bɛɛ bɛ siran u ɲɛ, u bɛ dɔnkili da k'a fɔ :
U tiɲɛna !
U tiɲɛna !
Subaga bɛɛ tiɲɛna !

Subaga bɛɛ bɛ siran, k'u dogo. Sufɛ, namadenkura fila bɛ taa namatu rɔ. Kelen bɛ fugula don, fugula tɛ don kun na. U bɛ nama ta ka buru fiyɛ. N'o kɛrɛ, musow ni denmisɛnw b'u dogo so kɔnɔ. N'o kɛra, namadenkuraw bɛɛ bɛ taa namatu rɔ ni mɔɲɔnmɛnɛ ye. U bɛ Nama ta k'a jira diɲɛ fan naani bɛɛ la. U bɛ dɔnkili da ka boli ka dugu lamini ni Nama ye, ka segin namatu rɔ. U bɛ jenbe fɔ, ka don so, ta dɔnkili da :
A bɛ don dugu kɔnɔ
subagafagala bɛ don dugu kɔnɔ.
A bɛ taa dugu kɔnɔ
subagaba bɛ dugu kɔnɔ

boloba bɛ taga subaga faga dugu kɔnɔ
Aw siran boliba ɲɛ !

N'u bɛna se dugu kɔnɔ, u bɛ dɔnkili yɛlɛma, ka kankaridadɔnkili da :
N ye a fɔ aw ye ko n bɛ donna dugu kɔnɔ.
N ye a fɔ aw ye ko boliba bɛ donna dugu kɔnɔ.

U bɛ segin siɲɛ saba o kan.
U bɛ yaala dugu kɔnɔ ka subagajɔ ɲinin :

subagajɔ ye dugu kɔnɔ, a ye a ɲinin !
tanba bɛ dugu kɔnɔ, a ye a ɲinin !
muru dogolen bɛ dugu kɔnɔ, a ye a ɲinin !
subagajele bɛ dugu kɔnɔ, a ye a ɲinin !
muru min bɛ fagali kɛ o dogolen bɛ dugu kɔnɔ, a ye a ɲinin !

N'u ye jɔ ye, u bɛ gɛnnidɔnkili da:

N y'a ye. Maloyaba ! (seginnkanni)
jɔ b'a ka tala ? (seginnkanni)
a bɛ bɔ kobo fɛ, maloyaba ! (seginnkanni)
N'u mɛnna, u ma a sɔrɔ, u bɛ dɔnkili da
jɔ ma ye !
jɔ ma ye dɛ !
subaga jɔ tununna !
jɔ ma ye !
jɔ ma ye !
jɔ y'a dogo !

N'u y'a ye, u bɛ dɔnkili da :

yasa, saya, konjo
yasa, wara, a b'a bolo !

muso min ye a den wolo k'a dun ,
wara, yasa, a b'a bolo !

N'u ya minɛ, u b'u lafiɲɛ. jɔ yera min ka du kɔnɔ, o bɛ sɛ saraka boli ma, U bɛ taa ni jɔ ye namatu rɔ ka a lamara. N'u b'a fɛ halibi ka jɔ ɲinin, u bɛ jenbe fɔ ka ta don dugu kɔnɔ. U bɛ subagacɛw ni subagamusow neni, ka dɔnkili da, fo ka jɔ bɛɛ fara ɲɔgɔn kan. U bɛ sɛw faga sirafilabɛn na boliw la.

N'u sɛgɛnna, u bɛ dɔnkili da ka taa namatu rɔ :

konjɔ wato ye
sugankɔtɔ watɔ bugu yɔrɔ le
nangaliba watɔ bugu yɔrɔ le
ɲagamuso dɔ ka a sɛgɛrɛ yen.
sugankɔtɔ watɔ ye bugu yɔrɔ le
kantɛgɛla dɔ ka a sɛgɛrɛ.
subagajugu dɔ ka a sɛgɛrɛ

U bɛ kule, ka nama ladon, ka taa so. Nama tɛ bɔ fo donjuguw fɛ ntɛnɛnsu, alamisasu ni jumasu.

Namadenkunan

Nama tɔgɔ ka ca. Naani bɛ yen, olu tɔgɔ filɛ nin ye : Nama, sugankɔtɔ, bolijugu ani ɲanan. A bɛ fɔ fana Namadenkunan walima" kirikirimasa" kelen jinɛmasa. O de ka jugu n'a tɔw bɛɛ ye. Namadenw dɔrɔn de bɛ se ka a sɔnnifɛn dun. A bɛ labɔ san kɔnɔ siɲɛ kelen de. N'a bɛ bɔ, a bɛ fɔ mɔgɔw ye, u kana u jɔ a ni fiɲɛ cɛ. A kasa kana don mɔgɔw nun na. Ni mɔgɔ min ye a kasa mɛ, o bɛ sa. Fugulatigi de bɛ na ni a ye dugu kɛnɛba kan. N'a ye mɔgɔ minɛ, a bɛ sɔn o yɔrɔnin na, n'o ma kɛ, o tigi bɛ sa. A ni namaba tɛ kelen ye. O fana ye kɔrɔtijuguba de ye.

Ni fiɲɛ ka bon don min, a tɛ bɔ o don. A kana mɔgɔ faga. O don, hali cɛw bɛ boli a ɲɛ. N'a bɔra, bɛɛ b'i jɔ kɔrɔn fɛ ka dɔnkili da. U b'a fɔ :

boli bɛ woyo, jaturu bɛ woyo
jalakibali kan ye jin da la
yo yo ɲanan, yo
jaturu kan bɛ woyo boli, yo
yanan yo
dunanfaga kan ye sare la
jaga, subagamuso bɛ mɔnɛ bɔ yo
yo ɲanan, yo
jalikibali kan ye buguda la

N'o kɛra, min bɛ k'a ta, o bɛ i fili dugu ma ka i ŋunuma, ka subagaw ladege. Cɛ dɔw b'u dogo o ka so kɔnɔ.

N'u bɛ segin namatu rɔ. U bɛ boli ni nama ye ka dugu cɛ ci. U b'a fɔ ko bi tile tan ni duuru ko dɔ bɛ sa. O nama bɛ bɔ siɲɛ kelen san kɔnɔ. A bɛ fɔ ko nama bɔra ka mɔgɔjuguw ni subagaw gɛn.

Nama yɛlɛmali

An ka dugu mɔgɔw taara n'an ka Nama ye bada la. u y'a di a tigi ma. U y'a ta tilegan fɛ, ka ta ŋaɲan fɛ. Fɛnjuguba don. A ni mɔgɔw man kan ka taa sira kelen fɛ. N'i bɔra n'a ye a ka bugu kɔnɔ i bɛ boli n'a ye ŋaɲan fɛ. Sɔnni fɛn o fɛn ka kan ka kɛ, o bɛɛ bɛ labɛn : worobilen, dononbilen, sɛɲɛfin, ɲɛmɛku ani foronto. N'olu sɔnni kɛra, a bɛ ladon a ka so kɔnɔ. A ka so bɛ jɔ tile kelen. Sufɛ, namadenw bɛ a labɔ, ka dugu yaala n'a ye. U bɛ tila ka segin ni a ye namabugu la, ka kule. Tile saba o tile saba, ntura bɛ faga a ye, a bɛ sigi o la dɔgɔkun kelen. Nama gundow de tun ye ninnu ye.

Mɔgɔ o mɔgɔ mana a fɔ aw ye ko ninnu tɛ nama gundo ye, o ye nkalon tigɛ.

Namadenw bɛ ɲɔgɔn janfa tuma bɛɛ ka kojugu kɛ ɲɔgɔn na. U b'a kɛ dogo la. A tɛ don abada ! N'u ɲɛbɔra mɔgɔ min fɛ, u b'a ɲinin ka kojugu kɛ o la. N'o tigi y'o dɔn, o fana b'i kɔlɔsi. U bɛ nkalon da o tigi la. Bɛɛ b'i mabɔ a la. N'u ma se ka a kɛlɛ, u bɛ a muso bila a la. Farafinna mɔgɔw ka jugu kosɛbɛ. Alasira tɛ yen.

Nanbarakɔrɔ

Nanbarakɔrɔ ye boli dɔ de ye. A bɛ fɔ:
bisimilayi,
tu tu n kun,
sa tugu kun,

O boli bɛ dilan ni nturaku de ye ani sanpɛrɛnjiri ani dugumɛnɛ wolonfila. U bɛ jɛ k'a siri ni gari ye, ani kɔnɔnkisɛ kelen. A bɛ sɔn ni worobilen ni sɛfinman ni dononbilen ye.

Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka a boli ta, i bɛ sɛ ni wari di. Subagaw tɛ se ka fosi kɛ a tigi la. A bɛ so min fana kɔnɔ, ni mɔgɔ min ye o bin bɔ, i bɛ woro tan di a tigi ma, ni ma o kɛ, i bɛ sa.

Ni mɔgɔ min sara, a bɛ fɔ ko nama de ye a faga, sabu a tigi tun ka jugu. N'i b'a fɛ ka mɔgɔ faga, i bɛ nama bila a la. A bɛ i n'a fɔ kɔrɔti. N'i b'a fɛ ka dɔ faga, i b'a bɛlɛn, ni a taara bo kɛ, i b'o ta ka a don nama kɔnɔ ka a fɔ :

Ni i ye a to yen, i ye i ban i sɔnni dononbilen na. Ni i ye a to yen, i ye i ban i sɔnnifɛn na.

A bɛ tila k'a fɔ:
kɔ tɛ masunsun,
ba tɛ masunsun,
san diyara, sunsun b'i den
san man diya, sunsun b'i den,
kuruninkun tɛ makandi,

dɔ y'a sisi ye,
o t'a mɛnɛ ye,
Nanbarakɔrɔ, cɛw nanbara
musow nanbara,
nanbarajulu kɔnɔntɔ,
Ne mana a fɔ :
cɛ ka sa !
o bɛ sa.
Ne mana a fɔ !
muso ka sa !
o bɛ sa.

Dugakɔrɔ

N'a bɛ dilan, i bɛ kilisi fɔlɔ fɔ :
bondakun fila,
olu ɲɛ bɛ ɲɔgɔn na,
a si tɛ se ɲɔgɔn ma,
n tunmununkun.

A bɛ fɔ sababolo de ma. ka a susu, ka a kɛ daga fitinin kɔnɔ, ka ji kɛ a kan. I bɛ a ɲaka bɔ a la, ka a ji min. A ɲaka bɛ kɛ bagere kɔnɔ, k'o dabiri filenkaban na ka a sigi bugurinjɛ kɛrɛfɛ. A bɛ sɔn ni sɛ ni worojɛ de ye. sɛjoli ni woroji bɛ kɛ filen ma. U man kan ka se boli ma.

N'o boli bɛ i bolo, subaga tɛ se i la. Mɔgɔ caman fana bɛ u kuru mara u kɔnɔ, u tɛ se ka fosi kɛ i la, n'u ye i ye. Mɔgɔ si tɛ i kumakan sɔsɔ jamalajɛyɔrɔ.

Dugakɔrɔ ye namaboli dɔ de ye. A bɛ se ka mɔgɔ bɔ cɛya la. A bɛ funu kɛnɛya, ka ɲɛdimin kɛnɛya, ka kɔnɔdimin ban. A bɛ i kɔlɔsi ko bɛɛ la.

Ɲelenin

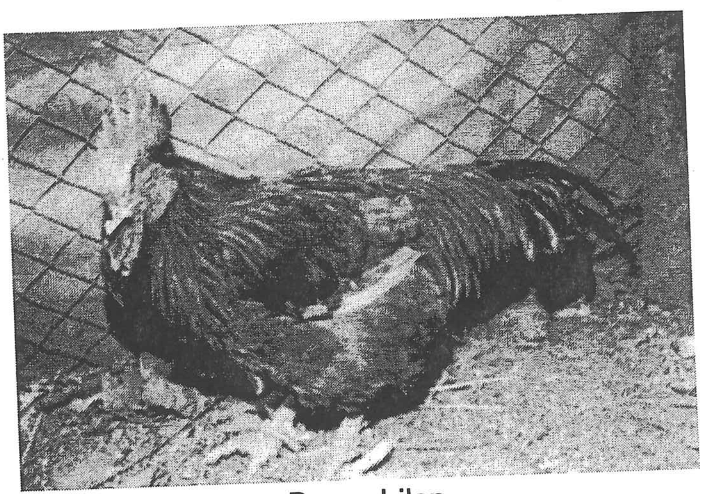
Boli dɔ fana bɛ yen, a tɔgɔ ye ko ɲelenin. A ni nama bɔlen don, nka u tɛ kelen ye. N'a bɛ dugu min na, o mɔgɔw man kan ka kɛlɛ. N'u kɛlɛla, min jo tɛ kɛlɛ la, o bɛ sɛbilen, ba ani woro ni ɲelenin na. N'o ma kɛ, a bɛ aw bɛɛ faga. Ale kelen de ye dugu kiiritigɛla. A bɛ se ka jira bɛɛ la, cɛ ni muso ; nka ɲininkali tɛ kɛ dɛ. i n'a fɔ :

Nin ye mun ye ?

ni mɔgɔ min ye o ɲininkali kɛ, o bɛ sa.

Ɲelenin ni nama tɛ kelen ye. Ɲelenin bɛ jira mɔgɔw la. Nama dun tɛ jira mɔgɔ la. Ɲelenin fana bɛ subaga kɛlɛ, nka a ni nama ta kɛcogo tɛ kelen ye. A boli fɛn o fɛn bɛ ye, fo i ka wari di a ko la. boli bɛɛ bɛ mɔgɔ lasiran.

Bolitigi bɛɛ kelen. U ka kegun ka tɛmɛn tɔw kan. Mɔgɔ minnu don, u bɛ jiri nafa bɛɛ dɔn. U b'a tigɛ walima ka a diili sen, ka kilisi fɔ a ma, k'a laja. Tuma kelen kelen, u bɛ sɔnni kɛ ni sɛ ye. O de bɛ mɔgɔw siran. A gundo bɛ mara. N'i ye wari bɔ a bɛ fɔ i ye.

Dononbilen

Dononbilen de ye bolisɔnnan ye. A bɛ kojugu de sababu.

KƆMƆ

kɔmɔ suguyaw

Kɔmɔ suguya ka ca. N bɛ duuru de dɔn: kɔmɔsannɛnɛ, karakarakɔmɔ, kɔmɔsuruku, kɔmɔsama, kɔmɔkɔnɔ.

Kɔmɔsannɛnɛ

O de ka jugu ni kɔmɔ bɛɛ ye. A bɛ bɔ san kɔnɔ siɲɛ kelen. Ni a bɔra san min, kɔmɔ tɔw tɛ bɔ o san. Mɔgɔw y'a fɔ n ye ko su ni tile ta bɛ mɛnɛ a jukɔrɔ, sabu nɛnɛ bɛ a la tuma bɛɛ ko a b'a fɔ tuma bɛɛ :
ta kundon n kɔrɔ, nɛnɛ bɛ.
N'a labɔra tile la, a b'a fɔ :
n nadon, funteni bɛ n na. A bɛ ladon. O bɛ to o cogo fo tadonna mana sa don min.

Karakarakɔmɔ

Ni kɔmɔsannɛnɛ bɔra yen, ale de fana ka jugu. N'a ye mɔgɔ minɛ, a bɛ jɛ, i n'a fɔ kankan de dalen bɛ a fari la. O wagati, a tɛ sɔn. bɛɛ bɛ siran a ɲɛ. N'a ye bana bila i la, i tɛ kɛnɛya. Bolijuguba don, a tɛ se yaafa la.

Ni a ye bana bila mɔgɔ la, a bɛ mabalima de, ka a tanu. A bɛ fɔ :

Makatagajigi !
i kuruninkunjan !
tasumakenbu !
Ni o fɔra a ye, o bɛ diya a ye, a bɛ dɔnkili da:

su bɛ n bolo,
min ka kɛnɛ,
o tolilen don.

Ni a ka jeli ye a tanu, a bɛ dɔnkili da :

fin min tɛrɛ mamajigiso,
O de ye yan bi,
sanukɔnɔndin
sutebantandin
ye tɛrɛ jaku ye
sanukɔnɔndin

O bɛ tila ka dɔ wɛrɛ da :
tu tu n kun
O tɔra n kun
fɛnba ye cɛw ɲɛ
koba ye cɛw ɲɛ

N'a tilala dɔnkilida la, a ka jelikɛ bɛ a tanu :
ku ni kantigi,
makatajigi ka a to santɔ,
ka sanko lɔn,
sanku ni karuku lɔn,
ka a to nɔn tɔ,
ka lɔnku lɔn,
ka sanku ni karuku lɔn,
i ye a bɛɛ henkurun te,
ka a bɛɛ dagakurun te,

kɔmɔ fana bɛ kule:
A ye wa !
Dindin !
n ba sinfasaman kɛmɛ kelen,
sinfasaman kɛmɛ naani,
n bakɔdɔba naani,
wo bɛɛ naani jigi,

i ye tanbi ka bɔ maka oo
kɔmadundun gɔsibeleke dugu n na,
dugutigi ka bara labila kɔma ye.
kɔma ka dɔndin kɛ
dugutigi den ka bara la bila
kɔmɔ ye,
kɔmɔ ka dɔndin kɛ.

A bɛ dɔn daminɛ o la, ka kɛnɛ lamini, ka mɔgɔw kunko fɔ. A b'a fɔ : subaga bɛ yan ; dɔw b'u yɛlɛmana k'a u kɛ waraba ye, ka mɔgɔw minɛ.

A bɛ na ni dɔ ye kɛnɛ kan ka a fɔ k'o de bɛ o walew kɛla. Mɔgɔw fana b'a fɔ :
Tiɲɛ na, nin ye mɔgɔjuguba de ye.
O fana bɛ a jɛɲɔgɔnw tɔgɔ fɔ. O yɔrɔ la, u bɛ minɛ, k'u siri, ka marifa ci u la. Tiɲɛ don wa tiɲɛ tɛ wa, olu koni bɛ faga. Sisan o walejugu ɲɔgɔnw tɛ kɛla bilen. Mɔgɔw bɛ siranna tubabu ɲɛ. Nama bɛ bɔla, nka mɔgɔfaga tɛ kɛla.

Kɔmɔsuruku

Namadenw de bɛ o labɔla. Sufɛ, suruku bɛ kule kosɛbɛ. Musow b'u dogo. Cɛw bɛ taa kɔmɔbugu la, ka na ni a ye. Bɛɛ bɛ taa kɛnɛba kan fo suruku ni a ka jeli. Bɛɛ bɛ i makun ka kɔmɔ lamɛ. A bɛ taa i yaala sirakunbɛnw na ka segini ka na kɛnɛba kan, ka yɛlɛ. A bɛ kule siɲɛ saba :
Nin, i n te se ka nin fɔ !

Mɔgɔw b'a fɔ a ka jeli ye ko a kana fosi dogo, ko a ka a bɛɛ fɔ. Ni jeli kumana a fɛ, a bɛ i tɔgɔma, ka bali k'i jɔ. A b'o kɛ siɲɛ saba. A b'a fɔ :
N bɛ n bɔ Nama bolo fɔlɔ, ka sɔrɔ ka kuma.

O la u b'a deli. U bɛ dugutigi ɲininka, u bɛ suruku sɔn. N'a sɔnna, a b'a fɔ a ka jeli ye :

"Jelikɛba, a fɔ dugutigi ye ko a ka ntura kɛ saraka ye dugu yiriwali tɔgɔ la. Ntura gansan tɛ kɛ a ye. Fin ni jɛ bɛ ntura min na o de ko don. A bɛ a faga dugu kɔrɔn fɛ. Dugu bɛɛ de ka kan ka a sogo dun. A kolo kelen tɛ don du kɔnɔ.

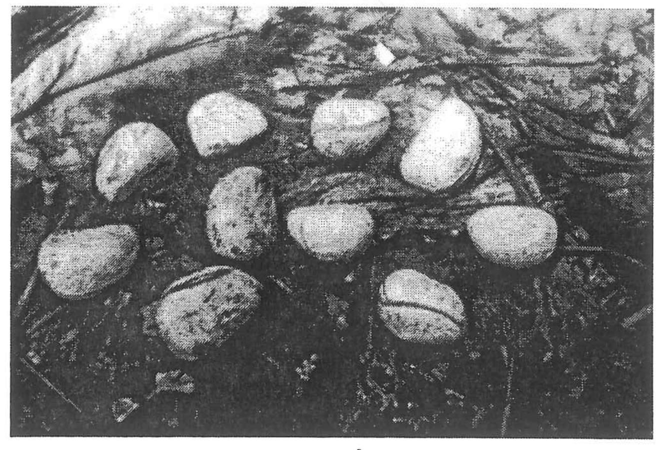
Dutigiw fana ka kan ka saraka min bɔ, a bɛ o fɔ : dɔw bɛ sɛ walima ba kɛ saraka ye, dɔw ta ye saga ye walima sanu. A bɛ i girin ka nkalonba tigɛ.
A b'a fɔ ko Ala de bɛ janfa kɛ, ko ma kan ka dan Ala la.
A b'a fɔ a ka jelikɛ ye k'u ka kow dan yan ten. N'o kɛra, jama bɛ kule :
An ka taa a fɛ, an ka taa a fɛ ; hali n'an bɛ mɔgɔ kɛ saraka ye, an b'a kɛ, n'a bɛ hɛrɛ lase an ma.

A b'a fɔ ko dɔ bɛ sa ɲinɛn n'a ma saraka bɔ.

Kɔrɔtiw

Boli ka ca yɛrɛ de an fɛ yan. Dɔw bɛ furamugu kɛ sɛ dabɔlɔ kɔnɔ, walima kungokɔnɔlɛ ɲin kɔnɔ walima nɛgɛ ; dɔw b'u ta kɛ foronto walima dugumɛnɛ kɔnɔ. Kɔrɔti bɛ dilan o cogoya de la. N'i i ye bunteni ku fara o kan. A bɛ fɔ o ma ko kɔrɔtiba. Kɔrɔti dɔw bɛ wele ko kulu, ko tubayebali, ko somɔgɔsanba ; ko An b'u fɔ walima ko hitaba. N tɛ kɔrɔti bɛɛ tɔgɔ dɔn, nka a fɔra n ye ko kɔrɔtifitini ba duuru de bɛ yen ani belebele naani. Kɔrɔti bɛ namatigiw, ni kɔmɔtigiw ni hɔrɔn kelen kelen de bolo. O hɔrɔnw b'a di u ka jɔnw ma, u ka fadenw kɛlɛ n'a ye. Nka u b'a lakali k'u kana fɛn kɛ olu n'u denw si la. Mɔgɔ minnu bɛ jira u la. U b'olu dɔrɔn de faga.

N'u b'a fɛ ka mɔgɔ faga, jɔn bɛ kɔrɔti sin i ma. N'a tigi sara jɔn bɛ a ka kɔrɔti sɔn. Ni mɔgɔfagalen ye cɛ de ye, a bɛɛ kala kelen ta, ka o lamara, ni mɔgɔfagalen ye muso ye, a bɛ gendakuru kelen ɲinin k'o mara. A bɛ fɔla ko ni mɔgɔ min ye mɔgɔ faga ni kɔrɔti ye, ko i muso ni denw bɛɛ bɛ sa, ko a tigi bɛ sa kelenya ni ɲanina.

worojɛ

Hɛɛrɛsɔrɔ saraka don. A tɛ kojugu lase mɔgɔ ma.

Tɔgɔfɛbila

N'a bɛ dilan, nin kilisi de bɛ fɔ:

Bisimilayi,
ta ye kuluba la,
kuluba ta tɔgɔ ma dogo,
ne tɔgɔ kana dogo
ta ye kɔnkɔba la,
kɔnkɔba ta tɔgɔ ma dogo,
ne tɔgɔ kana dogo,
Hali bi fo abada,
surubilen tɔgɔ ma dogo,
ne tɔgɔ kana dogo,
Hali bi, tɔgɔfɛbila,
ne mana a fɔ :
An ka cɛ bila n tɔgɔ fɛ.
A ka o bila n tɔgɔ fɛ.

ne mana a fɔ :
An ka muso bila n tɔgɔ fɛ,
A ko o bila n tɔgɔ fɛ.

Maɲakabulu de bɛ ɲinin, ka surantɛrɛ ɲinin, ka musow ka fini ɲinin, u bɛ mun don ni basi b'u la ani fisannadɔn. O bɛɛ bɛ jɛ ka jeni, ka a mugu kɛ minangere kɔnɔ, ka kɔnɔnkisɛ saba siri a la ni gari ye, ka worɔbilen ni dononbilen kɛ ka a saraka, ka woroji ni sɛjeli kɛ a kan.

Ni muso min ye juguya k'i la, a bɛ fini min don ka basi to a la, i b'o ɲinin, ka i ka boli dilan n'a ye. O muso tɛ den sɔrɔ bilen.
N'i b'a fɛ ka mɔgɔ faga, i b'a fɔ :
N tɔgɔfɛbila, an ka karisa ka ko bila n tɔgɔ fɛ.
N'o kɛra, fa bɛ don o la. Mɔgɔ wɛrɛ si tɛ se k'o furakɛ ni tɔgɔfɛbilatigi yɛrɛ tɛ.
Ni mɔgɔ minnu kuru b'i kɔnɔ, i bɛ kojugu kɛ olu la. A bɛ bana fana furakɛ n'a ye. Subaga si tɛ se ko k'i la. A bɛ mɔgɔ min bolo, o bɛ se ka a ka dukɔnɔmɔgɔw kɔlɔsi.

Kasinfɛ

Ni a bɛ dilan min ye, a bɛ wari de sara. i b'a fɔ :

tubannin bagitɔ nana,
ka na i sigi siraju bagitɔ la,
bɔn nana a kɔ : hin puru ?
a kɔ: n y'a jɛ.
warasa nana, o kɔ hin puru ?
o kɔ: n y'a jɛ.
waraninkalan nana, o kɔ hin puru ?
o kɔ: n y'a jɛ
sɛgɛninbagitɔ nana, o kɔ; hin puru ?
o kɔ: n y'a la.

worojɛ ni tulu de bɛ k'a saraka ye.

N'i b'a sɔn, i b'a fɔ :

i fa tɛ masunsun,

i ba tɛ masunsun,

san diyara, sunsun b'i den,

san ma diya, sunsun b'i den,

kurundinkun tɛ makandi,

dɔ y'a sisi ye,

o t'a mɛnɛ ye,

dɔ y'a mɛnɛ ye,

o t'a sisi ye.

i ka taba tugu,

ne ka o mu n na,

ka n tɔgɔma, ka kɔba ja

ne ka saramɛsɛn tɔnmɔn,

k'i to n bolo.

A bɛ ɲɛdimin bila i juguw la. U tɛ kɛnɛya fo n'i ye a sɔn. N'a bɛ i bolo, i bɛ fɛn bɛɛ sɔrɔ : di ni sogo ni kunnandiya.

Filaninw ka sinsi

I b'a fɔ numumuso dɔ ye a ka sinsi dilan i ye, n'i ye filanin sɔrɔ. I bɛ sɛ fila ni wari ni fini di. A bɛ dilan ni bɔ walima jiri ye. San o san, a bɛ sɔn. Filaninw bɛɛ bɛ ladɔnniya a la. N'u bɛ taa a sɔnniyɔrɔ, u bɛ taa ni woro ni sɛ ye. Mɔgɔ minnu delila k'u juguya , olu tɛ taa a sɔnniyɔrɔ, u tɛ a sɔnnifɛn fana dun. N'u y'a dun, u bɛ sa. Ni mɔgɔ min ye kɛlɛ kɛ sɔnniyɔrɔ, o fana bɛ sa , sabu kɛlɛ bɛ sɔnni tiɲɛ.

U faw bɛ sɛ min d'u ma, u b'o faga. U b'a joli ni dulɔ dɔɔni kɛ sinsi kan. U bɛ woroji fana kɛ a kan, u b'a ɲinin sinsi fɛ, a k'u kisi subaga ma, a ka sɛnɛ diya u la. U bɛ tila ka sinsi dogo u ba ka so bin na, da sanfɛ. Ni mɔgɔ min banara o du kɔnɔ, a bɛ fɔ ko sinsi de y'a bana, sabu a tun b'a fɛ ka suya kɛ. U bɛ sinsi sɔn. Ni banabagatɔ kɛnɛyara, a bɛ fɔ ko sinsi de tun ye bana bila a la, sabu a tun bɔra subagaya su fɛ. N'a sara, a bɛ fɔ ko sinsi de y'a faga, ko a saraka bɔkun tɛ.

Duguba

Samiyɛdonda la, du ni dugu bɛɛ bɛ saraka bɔ duguba ye. Du bɛɛ n'a tɔgɔla jiriba de bɛ yen min bɛ sɔn.

Musow de fɔlɔ bɛ duguba sɔn. U bɛ dulɔ don, ka sɛ ni woro san, ka dɛgɛ susu. U bɛ ɲɔgɔn lajɛ ntɛnɛndonya walima alamisadonya dɔ fɛ ka duguba sɔn. U b'a kɛ jiriba dɔ ju kɔrɔ. N'u sera jirikɔrɔ, u bɛ dɔnkili da, ka jiri lamini siɲɛ saba. Muso tɛ finifin don ka taa yen. U b'a fɔ numunkɛ dɔ ye o ka u ka saraka bɔ u ye. U bɛ fɔlɔ ka woro ni sɛ ni dɛgɛ saraka ani musokuntigi ka dulɔ.

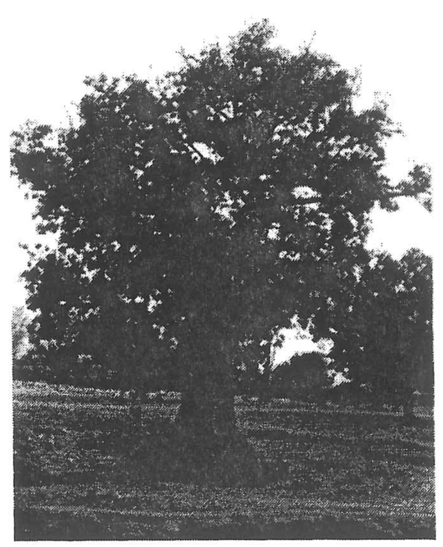
Musow bɛ nin saraka bɔ, yasa jiri ka samiyɛ diya u la, u ka sɛnɛkɛfɛnw ka ɲa, ka den caman sɔrɔ. Muso dɔ bɛ sɔnnifɛnw ta k'u sigi jiri kɛrɛfɛ. U bɛ woro fili siɲɛ saba, ni woro bɛɛ y'i jan walima bɛɛ k'i biri, a bɛ fɔ ko sɔnni diyara. Nka ni dɔ y'i jan, dɔ k'i biri, a bɛ fɔ ko sɔnni ma diya. Muso bɛɛ ka woro bɛ fili o cogo la.

N'u tilara, u bɛ taa so, ka jirikɔrɔla to cɛw ye, olu bɛ na dulɔ min ka woro ɲimi. Musow ni pogotigininw ni denmisɛnw ma kan ka sɔnnni fɛn ninnu dun.

Dɔgɔkun min bɛ tugun musow ka sɔnni la, cɛw fana b'u ta kɛ. Bɛɛ ni dulɔ ni sɛ, ni woro bɛ taga jiri kɔrɔ. Bɛɛ ka sɛ bɛ faga, ka dulɔ bɔn jiriju ma. Worofɛrɛn bɛ tila ka fili. N'a filila ni a binna u kɔ kan, walima ka dabiri, a bɛ fɔ ko sɔnni diyara. N'o ma kɛ, a bɛ fɔ ko saraka ma minɛ. Cɛw fana bɛ jirisɔn kɛ yasa u ka samiyɛ ka diya, ka ɲɔ caman sɔrɔ, ka den caman sɔrɔ, ani tiga. Dɔw b'a fɔ jiri ye ko ni samiyɛ diyara u la, k'u bɛ sɛ ni dulɔ kɛ ka jiri sɔn kɛrɛnkɛrɛnneya la. Muso dɔw fana bɛ gabakurun ton jiriju fɛ, ko ni jiri ye den di u ma, k'u b'o den tɔgɔda jiri la. N'o den sɔrɔ la, ni cɛ don a bɛ tɔgɔda ko Fajala, ni muso don, a bɛ tɔgɔda ko Nbajala.

Ni saraka bɔra kulu ye, den tɔgɔ bɛ da ko Fakuru ni cɛ don, ni muso don, a bɛ fɔ Nbakuru. O muso fana bɛ sɛwa ko kulu walima jiri sabula a ye den sɔrɔ. A bɛ dulɔ don, ka sɛ fila minɛ ani worojɛ fila ani dɛgɛ ka taa jiri fo walima ka taa kulu fo den sɔrɔli ko la.

Dugu dɔw la, dunan tɛ sigi a jiri walima a kulu kɛrɛfɛ.

jiriba

Nin ye ntabajuba de ye. Sɔnni ni sarakabɔ de bɛ kɛ a kɔrɔ mɔgɔw ni dugu kantali kanma. Nka jala de ye maninkala dafalennan ye. Den bɛ tɔgɔda o la ko Fajala walima nbajala.

Maninkayasa walima Maribayasa

Musow ka laada dɔ de don. Mɔgɔ caman b'a fɔ ko maribayasa ka fisa ni filɛli ye. A bɛ fɔla ko Mariba min ye a laada sigi, k'o Mariba tun ye filɛlikɛlaba de ye. Ko don dɔ, a ye kulusikolon don, ani dulọkikolon ni samarakolon, ka dɔn kɛ, kala b'a bolo, a bɛ k'a fɔ :

Mɔgɔ o mɔgɔ mana kɛ ne fɛ, mɔgɔ o mɔgɔ mana fɛn o fɛn ɲinin ne tɔgɔya la, o ka o sɔrɔ. Nka u ka kan ka k'u dɔn i na a fɔ ne bɛ ka kɛ cogo min na sisan.

Ni mɔgɔ minnu b'a fɛ k'a don, u bɛ gabakurun ton jiriba dɔ kɔrɔ. U bɛ kala ta, ka woro ta, ka sɛ minɛ, ka dɛgɛ ni dulɔ ta. U b'o bɛɛ kɛ saraka ye. O ye maribayasa laada sigilen o dugu la. Maribayasa sɔnni bɛ kɛ sirafilabɛn de kan walima jiriju kɔrɔ. Musow bɛ lahidu ta ko ni samiyɛ diyara, k'u bɛ maribayasa sɔn, u b'a fɔ :
Ni n ye ɲɔ sɔrɔ, ka fini sɔrɔ, ka malo sɔrɔ ani tiga, n bɛ malo ni sɛ ni woro di maribayasa ma.

Musow b'a kɛ fana u cɛ tɔgɔ rɔ. U b'a fɔ :
Ni n cɛ ye ɲɔba sɔrɔ, n bɛ dulɔ di maribayasa ma .
U cɛ fana bɛ dulɔ labɛn maribayasa ye, ko ni maribayasa tun tɛ, ale tun tɛna ɲɔ sɔrɔ.

Ni samiyɛ banna, maninkaw bɛ segin u ka kɔrɔlen kan. U bɛ dɔn daminɛ maribayasa ye. U bɛ don kɛ ka maribayasa fo. Musow bɛ sɔnni kɛ san o san maribayasa la. U bɛ dulɔ dilan ka dɛgɛ susu, ka sɛ ni woro ni maribayasa la. Cɛw de bɛ saraka lase maribayasa ma, sarakabɔdon, bɛɛ bi lajɛ jiriba kɔrɔ ka dumuni kɛ, ka dulɔ min. Ni dumuni ni dulɔmin banna, musokɔrɔba dɔ bɛ labɛn, ka finikolon don a kana. Mɔgɔw bɛ filenkolon ni jenbe fɔ a ma, ka dɔnkili da, ka dɔn kɛ dugu ɲɛfɛ. Musow dɔrɔn de b'o kɛ. Cɛw sen t'o la. Maribayasadɔn ye seliba ye maninkaw bolo.

Ɲaransasa

Musokɔrɔba dɔ de ye o laada sigi. A tun bɛ lɔkɔ dɔrɔn de ɲinin. A ko muso bɛɛ ma : Ni n sara, ni muso min b'a ko dɔ ka kɛ a ye, ni o muso ye kali n tɔgɔ rɔ, ni a ko kɛra, o muso bɛ lɔgɔsiri kelen ɲinin k'a da sirakun na n tɔgɔ rɔ. Maninkaw bɛɛ hakili la k'o ye laadaɲuman ye, sabu a bɛ se ka to muso bɛ den sɔrɔ ani fɛn wɛrɛw.

Jinɛw

Mɔgɔ dɔw b'a fɔ la ko jamana jinɛntan tɛ yiriwa. U b'a fɔ ko bɛɛ ni a ta jinɛ don, ko ni a ye i ban i la don min, ko i bɛ sa o don.

Mɛlɛkɛw

Farafinw b'a fɔ ko ni mɔgɔ min tɛ saraka bɔ a mɛlɛkɛ ye, k'o tɛ den sɔrɔ, a tɛ nafolo sɔrɔ, sɛnɛ tɛ diya a la, a tɛ ɲɔ sɔrɔ. Farafin si tɛ ɲinɛ ka saraka bɔ a mɛlɛkɛ ye. Ni se bɛ min mɛlɛkɛ ye, o tigi bɛ kɛ filɛlikɛla ye. Fɛn o fɛn bɛna o sɔrɔ, a b'o dɔn sanni a ka se. Ni kojugu de bɛ na a sɔrɔ, a bɛna se o kunbɛncogo la. A kɔlɔsimɛlɛkɛ b'a fɔ a ye sibo rɔ sufɛ. A bɛ a fɔ a ye a ka kan ka saraka min bɔ, yasa gɛrɛgɛrɛ kana a sɔrɔ walima a ka hɛrɛ sɔrɔ. Farafin bɛɛ miiri la ko mɔgɔ bɛɛ kantamɛlɛkɛ bɛ yen, min bɛ fɛnw fɔ i ye sibo rɔ. U b'a fɔ ko dɔw mɛlɛkɛ bɛ kulu la, dɔw ta bɛ ji la.

Ginbayakaw mɛlɛkɛ

Kɔrɔkɛ ye saraka bɔ don min a mɛlɛkɛ ye, dɔgɔnin taara o don donsoyayɔrɔ. Dumuni tun mɔna, o y'a sɔrɔ dumuni tɛ so. Kɔrɔ ko a muso ma dumuni dɔ bila n dɔgɔnin ɲɛ. Muso ye dumuni dɔ bɔ, kɔrɔkɛ ye sogo dɔ da a kan. Dɔgɔnin mɛnna a ma don so. Kɔrɔkɛ muso a ka dumuni ta, ka a dun. Dɔgɔkɛ nana. A y'i sigi ka mɛn, dumuni ma di a ma. A taara a kɔrɔkɛ ɲininka :

- dumuni ma bila ne ɲɛ bi wa ?:

a kɔrɔkɛ ko :
- dumuni bilara i ɲɛ ! n muso m'a di ma wa ?
- ayi a ma di n ma !

a ye muso ɲininka :
- n dɔgɔkɛ ka dumuni bɛ min ?

muso ko :

- an ye a dun !

kɔrɔkɛ ko :
- n dun tun y'a fɔ i ye ko i ka dumuni bila n dɔgɔkɛ ɲɛ.

Dɔgɔkɛ diminna ka taa i sigi a ka so kɔnɔ. A kununa joonna ka taa

donsoyayɔrɔ. a ye kunanjɛ dɔ sɔrɔ ton kan, a y'a faga ka taa di a kɔrɔkɛ ma ko :
Ginbala ! Ginbala ! aw mɛlɛkɛ kɛra sanbuge ye.

Ni Ginbaya mɔgɔ min b'a fɛ ka saraka bɔ a mɛlɛkɛ ye, a bɛ kunanjɛ ni sɛjɛ, ni worojɛ ɲinin, ko k'a ye. Sɛ wɛrɛ tɛ k'a ye, a saraka bɛ bɔ bon de kɔnɔ. A bɛ tobi yen, k'a dun yen. Ni dumuni banna, sɛ ni kunanjɛ kolow bɛ bila daga kɔnɔ, k'a tugu ni bɔgɔ ye. Mɔgɔ si t'a ye. Ni min y'a ye, o bɛ fiyen. Ni nin boli bɛ mɔgɔ min bolo,i tɛ i pan daba kunna, n'i y'o kɛ, i bɛ fiyen. A denw fana tɛ a sɔnnifɛn dun, fo ni den min ɲɛ b'a dimin, ka sabu kɛ sanbuge ye. Ni o den kɛnɛyara, o fana bɛ sɔnni kɛ sanbuge ye san o san. Ginbaya boli de sɔrɔcogo de filɛ nin. A sɔrɔla musojugu de nɔfɛ.

Tunkaraw mɛlɛkɛ

N'i ye muso furu, i bɛ sula kɛ bololanɛgɛ k'a don i naman na. N'i ye den sɔrɔ, i bɛ saraka bɔ i mɛlɛkɛ ye. A bɛ kɛ ni dɛgɛ ni woro ni sɛ de ye. A saraka bɛ bɔ i sibonda la. Ni muso b'a fɛ k'a saraka bɔ, a bɛ sarakafɛn di a kalamɛ dɔ ma, o k'a kɛ. Ni tunkaramuso ye saraka bɔ a mɛlɛkɛ ye, a denw t'a dun, n'u y'a dun, u bɛɛ bɛ kɛ fugari ye. Denmusow dɔrɔn de b'a dun. Nka ni fa de ye saraka bɔ, denmusow tɛ a dun, denkɛw dɔrɔn de b'a dun ; hali muso yɛrɛ t'a dun.
Tunkaraw mɛlɛkɛ tɔgɔ ye de ko Kankarimansa, jinɛtɔgɔ don.

Mansarenw mɛlɛkɛ

Ni mansarenkɛ sera sarakabɔ ma a mɛlɛkɛ ye, a bɛ sɛ mara. Ni saraka

bɔwagati sera, a b'a k'a ye. Denkɛw dɔrɔn de b'a dun. Ni mansarenmuso ye saraka bɔ mɛlɛkɛ ye, denmuso de dɔrɔn bɛ a dun. A cɛ ni a denw t'a dun. Ale fana tɛ se ka a cɛ ka sarakabɔfɛn dun.

A bɛ kɛ o cogo la tuma bɛɛ. A ni Tunkara ta bɛɛ kelen. Tɔgɔ de bɛ o bɔ ɲɔgɔn ma. Mansarenw mɛlɛkɛ tɔgɔ ye ko Jinɛmansa.

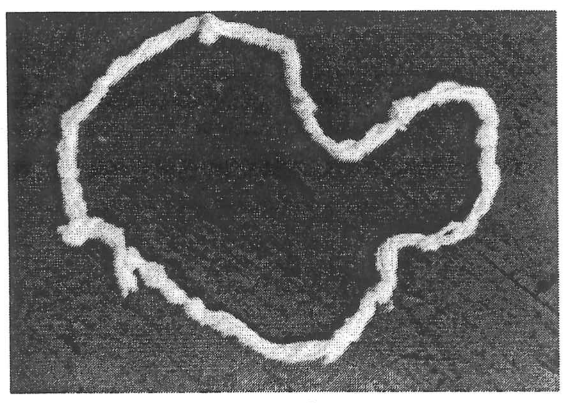
FURAW

Tafo

O bɛ kɛ ka mugu furakɛ. A bɛ fɔ :
cɛkɔrɔnin tagara dɔgɔɲininyɔrɔ,
jele karila,
sa kolo,
fali kolo,
kolo tugun,
i ka fasa tugun.

I bɛ kurukuru kɛ gari la ka a siri a tigi bolo la walima a sen na, ka a digidigi.
A bɛ kɛnɛya.
N'i bɛ a fɛ ka sakinda furakɛ, i b'a fɔ :

Tile kun, basa kun.
A bɛ kɛ tafo ye ka siri sen na min kinna.

Tafo

A bɛ kɛ ka banaw fura kɛ. A bɛ siri bolo walima sen na. A bɛ sirisiri ka kuru caman kɛ a la, ka kilisi fɔ a ma.

Tulu

Nin ye fura ye min b'i kisi mɔgɔjugu ma :

cɛ tɛ sa,
muso tɛ sa,
dononkolon tɛ sa.

A bɛ fɔ tulu ma, k'a i ɲɛda mu ni a ye. Mɔgɔjugu si tɛ se i la bilen. Nin ye fura ye min bɛ sitanɛ gɛn. A bɛ feere dɔrɔ mɛ fila ni tanga :

so bɛ i boli yɔrɔ dɔ,
gɔn tɛ i boli yen.
gɔn bɛ i boli yɔrɔ dɔ,
so tɛ i boli yen.

A bɛ fɔ tafo ma, k'a bila nɛgɛ kɔnɔ ani tulu. I bɛ to ka i mu a tulu la. Sitanɛ tɛ gɛrɛ i la bilen.

Ni b'a fɛ muso ka kɛ i fɛ, i b'a fɔ :

Dennin fa ye a fɔ a ye,
a m'a mɛɛn,
a ba y'a fɔ a ye,
a m'a mɛɛn,
a jigira n sɔnna,
ka jigi n fɔrɔ ma.

N'i b'a fɛ ka ko diya muso ye, i bɛ nin fɔ tulu ma, ka to k'a mu i ɲɛda la. I bɛ i jija o muso fana ka dɔ mu a ma. O muso tɛ tila i la bilen. N'i y'a kɛ i terikɛ sungurun la, a bɛ ban a la. A laada ye dɔrɔmɛ fila ni tanka de ye.

Bɛlɛ

Nin fura bɛ bɔ, n'i bɛ kiiri la, a bɛ fɔ :
n kɔjiw den,
n ɲɛjiw den,
min bɛ n ɲɛ o fiyentɔ,
min bɛ n kɔ o namara.

A bɛ fɔ bɛlɛ saba de ma. I bɛ kelen siri i ka duloki ɲɛ, ka kelen siri kɔ, ka kelen siri duloki bolo la. Kiiritigɛla bɛ jo di i ma.

Mugu

Nin ye kɔnɔdimin fura de ye. Ni kaliya kɔnɔdimin bɛ i la, i bɛ a fɔ

kaliya fa kunberen,
kaliya ba kunberen,
kunberen mafɛn min donna, o ka bɔ

A bɛ dilan ni wagadiili de ye, ka bɛlɛkisɛ den saba bila a la, k'a balabala.

Ɲɛdimikilisi

Nin ye ɲɛdiminfura de ye. A laada ye dɔrɔmɛ de ye, i b'a fɔ :
sumuso wolonwula,
sukɛ wolonwula,
ɲɛnɛfin ma olu minɛ,
ɲɛnɛfin ka na ne minɛ,
hali bi fo abadan !

I bɛ sɛnɛbulu ni batibulu tɔɲɔnkɔ, k'a fɔ o ma. O ni sɛnɛfere ji bɛ ɲagami, ka mawuli, ka i ko ni a ye.

Disɔrɔkilisi

N'i b'a fɛ ka di sɔrɔ, i b'a fɔ :
bisimilayi,
solomani donna,
solomani bɔra,
dimɔgɔ donna,
dimɔgɔ bɔra

I b'o fɔ sɛnɛbulu ma, ka tɔɲɔnkɔ, k'i ɲɛ ko n'a ji ye, i tɛ fɔ di la.

Sinjibanakilisi

Ni muso sinji ye bana don, i b'a fɔ :
musofin nɔnɔ,
nɔnɔ ma ko kɛ ola,
nɔnɔ kana ko kɛ ne la,
musojɛ nɔnɔ,
nɔnɔ ma ko kɛ o la,
nɔnɔ kana ko kɛ ne la

Genujufitini bulu de bɛ kɛ daga kɔnɔ, k'i kun nako ni a ye, i bɛ kɛnɛya.

Dɔnniyakilisi

N'i b'a fɛ ka kɛ filɛlikɛla ye, a bɛ fɔ :
cɛw k'an bɛ,
ko a dan bɛ ne de la,
musow ko ko a lakari ye ne de ye
musow ko ko a dan bɛ ne de la
cɛw ko ko a lakari ye de ye.

Genubulu ni santanbulu de bɛ balabala ka i ko ni a ye.
N'i b'a fɛ i ka kisi subaga ni kɔrɔti ma, i b'a fɔ :

jakumafin den finnen mɔnimɔni !
sulafin den finnen mɔnimɔni !

I bɛ fini bɛɛ bɔ i la, ka daramaju lamini siɲɛ saba. Mɔɲɔn bɛ i bolo, i bɛ a bulu tigɛ ni murudaɲɛ kelen ye. I b'a balabala, k'i ko n'a ye. Mɔgɔ si ma kan ka i ji ma ye. Ni min ye i ɲiginen ye, o bɛ sa.

Mɔgɔjugufura

Fura in bɛ i kisi mɔgɔjuguw ma, k'i la kɛnɛya, ka i kisi subaga ma, i b'a fɔ :
bisimilayi,
n ni n kɔrɔkɛ bɔra,
n bɔra ŋaɲan kɔnɔ,
n kɔnna hugutigiw ɲɛ,
hugutigiw kana kɔn n ɲɛ.

I bɛ don kungo kɔnɔ ni lanpan ye, i bɛ fini bɛɛ bɔ i la, i bɛ lanpan mɛnɛ, ka jiri lamini siɲɛ saba, i bɛ tila ka taa don a jiri la, ni a jeni daminɛna, i bɛ a bugɔ ni busan ye. I bɛ a bulu dɔw ta ka olu fili i kɔfɛ. I bɛ tila ka i munun, minnu jeninen, k'olu ta, i bɛ dɔ kari k'a fara a kan. I bɛ a kɛ siri saba ye, ka o balabala dagafitinin dɔ kɔnɔ, i bɛ bɛlɛkisɛ saba fara a kan ani ji lanɛnɛbali. I bɛ kabakurun fila kɛ sinkurun ye, ka koko kɛ a sabanan ye. I b'a datugu. Mɔgɔ si kana a dayɛla k'a filɛ, su dugutila i bɛ i sigi kolonkalan kan k'i ko sirakunbɛn na. Mɔgɔ ma kan k'i ɲiginen ye. Ni mɔgɔ min ye i ɲiginen ye, o bɛ sa o kalo yɛrɛ la. Subaga si tɛ se i la bilen. Ni min ko ka b'i kɛlɛ, i bɛ gumɛ bɔ a nun na, k'a nun ci. Dɔrɔmɛ tan de ye a laada ye, n'i bɛ a dilancogo fɔ mɔgɔ min ye. Nka n'i bɛ a dilan mɔgɔ min ye, o bɛ dɔrɔmɛ duuru de sara.

Subagafura

Nin fana ye subagafura dɔ ye :
jakuma kannakɔnɔn kelen,

ɲinɛ ɲɛ bɛ a la,
a tɛ se k'a tigɛ

I bɛ duloki ni kulusi bɔ i la, ka sunsunju sen, i b'a dili jenin. A dili jenintɔ, mɔgɔ bɛ diɲɛ gɛlɛya fɛn o fɛn sɔrɔ, i bɛ o bɛɛ fɔ a ma. I bɛ kɔnɔnkisɛ kelen bila a diilidingɛ kɔnɔ, n'o kɛra, i b'ɛ a diili fara bɔ, i b'o fara susu kolon kɔnɔ, k'a laja, ka miseli kelen ni murudaduman kelen bila a mugu cɛma. N'a jara, i b'a mugu bɔ, ka mugu kɛ gɛrɛ dɔ kɔnɔ, ka kilisi fɔ a ma. Mɔgɔ tɛ se ka juguya k'i la bilen.

Jinɛkilisi

N'i ba fɛ jinɛ kana fɛn k'i la bilen, i b'a fɔ :

Kɔnkɔn sininsu, duga ka a yɛrɛkɛ.

Jiri min bɛ bɔ samabalijamakatan sanfɛ, a bɛ dilan ni o de ye.
N'i bɛ a bulu kari, a furabulu ma kan bin duguma. A bɛ susu k'a laja tile la. I bɛ miseli ni murudaduman bila a kan. I bɛ to k'a mugu kɛ i koliji la, k'i ko n'a ye. Jinɛ bɛɛ bɛ siran i ɲɛ, ni mɔgɔ fana k'o ko a bɛ kojugu k'i la, i b'o tigi bana. A tigi bɛ sa ni a ma fɛn fɔ mɔgɔ ye a ko la. Ni mɔgɔ b'a fɛ k'a dilancogo dɔn, a bɛ duuru di i ma. N'i ye a mugu dɔ di min ma, o bɛ worojɛ kelen di i ma.

Densɔrɔkilisi

N'i b'a fɛ ka den sɔrɔ, i b'a fɔ :

Bisimilayi,
Bakɔrɔnin ma kɔri den na,
ne kana kɔri den na.
dononkɔrɔ ma kɔri den na,
ne kana kɔri den na,
sititoro ma kɔri den na,

ne kana kɔri den na.

I bɛ sititoro kɔrɔnfɛwonbo ni a tilebinfɛwonbo bɔ. Nka, i bɛ jiri lamini fɔlɔ siɲɛ saba i lankolon. I bɛ o wonbo ni kɔkɔgɛlɛn jɛ k'a susu, ani bakɔrɔnin kɔkili ani dunun ta, k'a mugubɔ. N'i bɛ a laja, i bɛ miseli ani muru da a kan. N'i b'a dun, i b'a mugu kɛ dulɔ rɔ walima na la. Hali ni muso kɛmɛ de b'i bolo, u bɛɛ bɛ den sɔrɔ. Hali muso min tɛ den sɔrɔ, n'o ye nin fura dun, a bɛ den sɔrɔ. N'i ye a fura dilancogo ɲɛfɔ min ye, o ka kan ka jɔnsɔngɔ de di i ma, sabu a fura sɔrɔli bɔra musokɔnɔma falenni de la. N'i ye a fura dilan mɔgɔ min ye, o tigi bɛ misi de di i ma walima dɔrɔmɛ tan ni duuru.

Ɲɛgɛnɛkɛkilisi

Ni ɲɛgɛnɛkɛbana bɛ mɔgɔ min na, i b'a fɔ :
tun ta,
kala ta,
mansa kɛlɛ bɛ kɔ kɔ.

I bɛ kababilen ni tominfara ni foronto susu kolon kɔnɔ. N'i banabagatɔ y'a dun, a tɛ ɲɛgɛnɛ bɛrɛ kɛ tugun. A bɛ dilan dɔrɔmɛ de la.

Forokantakilisi

N'i b'a fɛ ka waraw gɛn k'u bɔ i ka kabaforo la walima i ka tigaforo la, i b'a fɔ :
gunbalancɛkɔrɔ kun bɛ bondo kɔnɔ,
wulucɛkɔrɔ ta bɛ a da la.

Waraw ye kaba min ɲimin, o tɔ i b'olu ɲinin k'u siri ɲɔgɔn na, ka gabakurun da a kan. Waraw tɛ na o foro la bilen. Nka i kana fɔ i ka foro la : wara ! N'i ye wara fɔ, u bɛ na.

Yɛrɛkantakilisi kɛlɛ wagati

Fura dɔ bɛ yen, u bɛ mɔgɔ kisi la marifakisɛ ma. N y'a caman ye mɔgɔw bolo. A finilama bɛ yen, dɔw mugulama bɛ yen, k'a kɛ sagjigigere kɔnɔ. U b'a fɔ o finiw ma ko Laminsɛbɛnw. Gariw kurukurulen bɛ k'olu siri ɲɔgɔn na, ka gerebilenw fana dulon a la. A tigi dɔrɔn de bɛ se k'a don. Mɔgɔ wɛrɛ tɛ a don. A denw fana bɛ se k'a don.

Mɔgɔ caman b'a sɔrɔ cɛn na ni a tigi sara, a denw de b'a ta.
Nin fana ye fura dɔ ye min bɛ mɔgɔ kisi marifakisɛ ma kɛlɛ wagati. N'i ye a don, marifakisɛ t'i don. I bɛ tafo kuru, k'a siri ; ka fugula la, i b'a fɔ :

nɛgɛ fa tɔgɔ ye di ?
a tɔgɔ nɛgɛbafin
nɛgɛbafin tɛ tɔngile,
nɛgɛw bɛnba tɔgɔ ye di ?
a tɔgɔ nɛgɛbafin,
nɛgɛbafin tɛ tongile

Sonyalikilisi

Nin ye boli dɔ ye mɔgɔw bolo, a tɔgɔ ye ko "Misagana". Kabakofɛn don, a bɛ mɔgɔ dɛmɛ ka sonyali kɛ. Ni mɔgɔ min y'a don, dogoli tɛ i ma. N'i b'a fɛ ka fɛn min sonya, i b'a yɔrɔ ɲininka a tigi la. I b'a fɔ :
i ye nin fɛn in bila min ?
a bɛ so juman kɔnɔ ? a konɲin bɛ min ?"

Fɛntigi fana bɛ a ka fɛn yɔrɔjira i la. A bɛ konɲin ta, ka don so kɔnɔ, k'a sonya, ka taga dogo, a bɛ tila ka segin, ka tobilikɛ mɔgɔ min ka fɛn sonyara o ka so kɔnɔ. A bɛ dumuni dɔ di sotigi ma, ka sɔrɔ ka taga.

Delilikilisi

Nin fura bɛ jeliw de bolo, a b'u dɛmɛ ka fɛn sɔrɔ mɔgɔw la, i b'a fɔ:

cɛ mana sa,
ne bɛ o tɔrɔge
muso mana sa,
ne bɛ o tɔrɔge
n mana min madiya ,
min mana tiri madun n na,
o bɛ o tɔrɔge.

I b'a fɔ mɔgɔjugu de tɔgɔ la , ka sɔrɔ ka taa a ka so :
N tagatɔ filɛ karisa deli nin ye,
ni a ye n sɔn, kuma banna
n'a ma sɔn, a bɛ sa."

i bɛ torobulu tigɛ ni murudaɲɛ kelen ye, ka kilisi fɔ a ma, ka a dɔn i da. N'a y'i ye, a bɛ sɛwa. A fura bɛ dilan dɔrɔmɛ duuru.

Sijanyafura

Yasa i kana siran badani ani i ka sijan sɔrɔ, i datɔ b'a fɔ :

N ye n ka nɛgɛbeleke ye,
ne wulila nɛgɛbeleke la

Yasa i ka sijan sɔrɔ, i b'a fɔ ko :
Kɔnɔnin ko ale ka kɔrɔ ni dugamasakɔrɔ ye
Naganagani ko ale ka kɔrɔ ni dugamasakɔrɔ ye,
dugamasakɔrɔ si cayacogo,
n fana si
ka caya ten

I b'a fɔ i koliji ma, i bɛ tila ka ji k'i kan siɲɛ saba sanni i k'i ko. N'i y'i ko, i tɛ kuma mɔgɔ fɛ. Ni i kumana mɔgɔ fɛ, a si bɛ caya i ta ye.

Disidiminfura

N'i b'a fɛ ka disidimin furakɛ, i b'a fɔ :
dimin donna n kɔrɔ
dimin bɔra n kɔrɔ
dimin yɛlɛla kulu la
dimin bɔra kulu la
a bilara fuga rɔ

ɲɛdiminkilisi

N'i ba fɛ ka ɲɛdimin furakɛ, i b'a fɔ :
an ka kɛ sari la,
kelen ko an ka jiran
i b'o fɔ ji ma sɔgɔma k'i ɲɛ ko a la

Finfinnikilisi

N'i kɔnɔfinfinna, i b'a fɔ :
tigafinfin,
sɔfinfin,
k'a fusufusu,
k'a fasanfasan,
n fusufusu,
n fasanfasan
k'a fusufusu,
k'a fasanfasan.

Nafolosɔrɔkilisi

N'i b'a fɛ ka nafolo sɔrɔ, i b'a fɔ :

Dugamansakɔrɔ ma kɔri fɛn na,
ne kana kɔri fɛn na

I b'a fɔ i tɛgɛ kɔnɔ, k'i ɲɛda salon n'a ye. Fɛn o fɛn ka di i ye, i b'o sɔrɔ. Dɔ wɛrɛ fana filɛ nin ye, i b'a fɔ :

Bisimilayi,
diɲɛ konɲin bɛ jɔn bolo
a bɛ Hanigisi de bolo,
Hanigisi dalaka,
ne k'a don

N'i y'a fɔ yɔrɔ o yɔrɔ, i bɛ baara sɔrɔ. I bɛ diya kubedala mɔgɔw ye ani diɲɛ bɛɛ ye. I tɛ don kaso la ban. A fura dilansɔngɔ ye dɔrɔmɛ duuru.

Teriyakilisi

N'i b'a fɛ ka teri sɔrɔ, i b'a fɔ :
bisimilayi,
jakuma finnen,
sulafin ɲinma,
sulafin mana jakuma ye,
a bɛ bo kɛ, ka ɲɛgɛnɛ kɛ,
ka ku lagosi ko saba

Mɔgɔ min ka jugu i ma kojugu, i bɛ a fɔ o de tɔgɔ la. N'a ye i ye dɔrɔn, a bɛ ɲinɛ kɔrɔlen kɔ, a fɔlɔ de fana b'i fo.
N'i b'a fɛ k'a fɔ muso ma, i b'a fɔ worojɛ kelen ma, k'a di a ma, a tɛ ɲɛ i kɔ bilen. Hali n'a furulen don, a b'i ban a cɛ la ka tugun i nɔfɛ.

Kanuyakilisi

N'i b'a fɛ ka kodiya pogotigi ye, i b'a fɔ :

kɔngɔ maɲɔ bɛ kɔngɔ,
ne maɲɔ bɛ so de.
ne ka so datugulen bɛ ne ɲɛ,

ne jugu bɛ o dalaka,
ne bɛ kuma a ye.

A bɛ dilan dɔrɔmɛ bisaba ani duuru ani tanga bi duuru de la.

Dogolikilisi

N'i b'a fɛ i ka tunun mɔgɔw ma, i b'a fɔ :
sɛfin dibi,
sɛjɛ dibi,
mindimɔndɔn,
n ye n tunun,
n ɲininbaga kana n ye

N'i ɲininen don, i b'a fɔ i tɛgɛ kɔnɔ, k'a mu i ɲɛda la. I bɛ tila k'i fili bintu kɔnɔ ; i bɛ ɲinin, i tɛ ye.

Subagakilisi

N'i b'a fɛ k'i kisi subaga ma, i b'a fɔ :

n bɛ taa Mananba ka malo n ma.
I b'a fɔ i tɛgɛ kɔnɔ k'a mu i ɲɛda la tilebɔ tuma.

Kojugukilisi

K'i kisi sokɔnɔ kojuguw ma, i b'a fɔ :
n mara,
n sinin mara
ni karisa bɔra bi,
bi ta tɛ bɛn,
sini ta tɛ bɔ.

N'i y'a fɔ su fɛ ka i ni mɔgɔ to so kɔnɔ, n'a bɔra ko a bɛ taa ɲɛgɛnɛ kɛ, a tɛ se ka don so kɔnɔ bilen, hali a tɛ na se ka da ye. A bɛ dilan bi saba ni duuru ani tanga bi duuru.

KABAKOWALEW

. Ni i ye i bolokɔnɔnin jɔ mɔgɔ la, ni a bɛ se ka o kɛ fɛn ye, muna i tɛ a bɛɛ jɔ i yɛrɛ la.

. N'i bɛ so jɔ, n'i ye a dingɛ sen, i bɛ fini ni kɔɔrikolo kɛ a kɔnɔ ka so jɔ a kan, sotigi bɛ sijan sɔrɔ, ka kɛ nafolotigiba ye.

. Ni muso ye sinkuru sigi, a ka kan ka dakisɛ ni fini, ni ɲɔ ni kɔɔrikolo kɛ a jukɔrɔ, a bɛ tila ka sinkuru lamini siɲɛ saba. O b'a to o muso bɛ sijan sɔrɔ, fosi juguman tɛ a sɔrɔ diɲɛ kɔnɔ.

. N'i b'a fɛ ka bala gɛn k'a bɔ i ka foro la, i bɛ dɔyɔn siri dɔgɔ dɔ la k'a turu i ka foro kɛrɛfɛ. Balaw tɛ don i ka foro kɔnɔ bilen. Nka i tɛ ɲɛgɛnɛ kɛ i ka foro la. Ni i ye jirikugurun tigɛ a kɔnɔ, a fura bɛ lakari, balaw bɛ don.

. N'i b'a fɛ wulu min ye i kin, waraba k'a minɛ, i bɛ taa i sigi sɔgɔma joonna ton dɔ kan ka wulu wele siɲɛ saba. N'i y'o kɛ, wulu tɛ tile saba kɛ ni waraba m'a minɛ ;

. Ni wulu ye i kin, i bɛ sɛbo kɛ a la, k'a jolida gosi ni sanbarakɔrɔ ye siɲɛ saba. O wulu tɛ tile saba kɛ ni waraba ma a minɛ.

. N'i ye i ka filen ko ni musokɔnɔdimintɔ ka fu ye, i bɛ muso ka bana sɔrɔ. Yasa i ka kɛnɛya, i bɛ taa jubatɔ dɔ fo. O muso fana bɛ a bana sɔrɔ, e bɛ kɛnɛya.

KO MINNU MA DAGA

Tanaw

Ni mɔgɔ min ye a tana tiɲɛ, o tɛ se ka i kali a tana la bilen. I kalikan tɛ minɛ. Ni numu ye tutu faga, a mana nɛgɛ fɛn o fɛn dilan, a si tɛ mɛ. A bɛ dɔn o de la ko o numu ye a tana tiɲɛ. Numu bɛɛ dalen bɛ o la.

N'i ni mɔgɔ min ye filanma ye, i ma kan ka i sigi o sobonda la. N'i taara, i bɛ sa. N'i a ma kɛnɛ, i ma kan ka taabɔ a ye, n'i y'o kɛ, a ka bana bɛ yɛlɛma i fɛ, i bɛ sa, ale bɛ kɛnɛya. I ma kan ka i filanma subonda dumuni dun.

Kita, musow bɛnna la k'u kana kɔɔri kolo bɔ arabadonyaw fɛ, ko ni muso min y'a kɛ, k'o ka sa, n'a ma sa, a bɛ bana kosɛbɛ. A tɛ kɛnɛya fo ni musow bɛɛ ye kɔɔrikolobolen bila sirakunbɛn na. O de kɔsɔn musow tɛ sɔn ka kɔɔri kolo bɔ arabadon. O ye musow ka donjugu ye.

Musow ma kan ka kɔɔri kolo bɔ alamisadonyaw fɛ, sabu o don ye jinɛw ka yaaladon ye diɲɛ ɲɛfɛ. Ni muso min ye kɔɔri kolo bɔ o don, jinɛw bɛ fa don o la. Muso bɛɛ dalen b'o la Kita yan. Tɛnɛn fana ye donjugu dɔ ye. N'i ye kɔɔri kolo bɔ tɛnɛn donya fɛ, i ka gɛnda bɛ kuma i fɛ, walima i ka fini bɛ jeni. Farafin bɛɛ dalen bɛ o la. O don saba de masirannen don. Diɲɛ nafolo bɛɛ jigina ka bɔ sanfɛ ntɛnɛndonya de. Ntɛnɛn ye donjugu de ye. Kɔɔri ma kan ka kolobɔ o don. Nka ni muso min kɔrɔtɔlen don, o bɛ kɔɔri dɔ jeni saraka ye, kaa sɔrɔ ka kɔɔri kolobɔ.

Muso min fana den caman sara, o ma kan ka kɔɔri kolobɔ juma fɛ. N'a y'a kɛ, gɛnda bɛ a denw su sɔkɔ Ala fɛ yen. U tɛ hɛɛrɛ sɔrɔ Ala bara.

Ni min fana balimakɛ sara, o ma kan ka kɔɔri kolobɔ juma fɛ. N'a y'a kɛ, kɔɔri bɛ a balimakɛ fiyenya Ala fɛ yen. a tɛ ko ye bilen.

Muso ma kan ka don du kɔnɔ boli bɛ yɔrɔ min n'a den ma tɔgɔda fɔlɔ. N'o kɛra, den tɛ sijan sɔrɔ, nka ni a tɔgɔdalen don, basi t'a la.

Jɔn ma kan ka saga ku dun, hɔrɔn de b'a dun, jɔn bɛ ba de ku dun, o de y'u ta ye.

Hɔrɔn tɛ saga ku di jɔn ma. O ye Kita laada ye.

ƝAMAW

Farafin bɛɛ hakili la ko ɲama funteni ma de bɛ wuli ka mɔgɔ faga.

Suw ɲama

Ni mɔgɔ sara, n'a su ma ko k'a ɲama gɛn, a ɲama bɛ bɛɛ minɛ, mɔgɔ o mɔgɔ sɔrɔla a suko la : minnu ye su ko, minnu ye dingɛ sen, minnu y'a kasange ani minnu y'u mako don a la sanni a ka sa.

Ni muso ma sɔn ka taa don firiya la n'a cɛ sara, o muso fari bɛ funun ɲama fɛ. Ni a lakari kɛra a la, a bɛ kɛnɛya.

N'i ye sonsani faga, i b'a si jeni sanni i ka se n'a ye so, n'i m'o kɛ, a ɲama bɛ denmisɛnniw minɛ. I bɛ a lakari kɛ denw na yasa u ka kɛnɛya. N'i m'o kɛ, u bɛ sa. Yan jamana bɛɛ dalen b'o la. Mɔgɔ o mɔgɔ mana sonsansu tɔmɔn, o bɛ bɔnɛ a ka denbaya la.

Jinɛw ni gɔtɛw ɲama

Farafin b'a fɔ ko ni i ye i tɔgɔma jinɛ nɔ la, k'i bɛ bana, ko n'i ma mɔgɔ sɔrɔ min b'a fura dɔn, k'i bɛ sa. Jinɛw ɲama ka farin. A bɛ daminɛ i sen ma, k'a laban i kunkolo ma.

Gɔtɛninw fana ɲama ka jugu kosɛbɛ. N'i ye gɔtɛ ye, i bɛ bana ; ni ɲɛbɔra a bolofɛn fɛ, i bɛ sa. Farafin bɛ siran gɔtɛ ɲama ɲɛ kojugu.

Banaɲamamaw

Ni sen dugudabɛn taara bɔ banababagatɔ la, o banababagatɔ bɛ sa. Jamana in bɛɛ dalen b'o la.

. Musofinnenba ɲama bɛ mɔgɔ faga, n'a ma furakɛ joonna ;

. Musojɛmanba ɲama bɛ mɔgɔ bana, ni a muso kɔnɔma don.

. Kɛnɛsi tɛ muso min na, o cɛ bɛna kojugusɔrɔ, o muso suguya tɔgɔ ko "gede". Ni i dara musokɛnɛsitan, i bɛ jiri kelen turu, n'a kɔrɔbayara, i b'a bulu bɔ, i b'o bulu tigɛ, k'a balabala, ka i ko a la ; n'i y'o kɛ, i bɛ kɛnɛya.

A bɛ fɔla fana ko cɛ bɔnbɔnsitan nɔrɔ ka jugu. N'a sara, o san, san tɛna. Bɔnbɔnsitan bɛ sa joonna. O sabula, yan furusa cayalen.

Fɔlɔfɔlɔ ni bɔnbɔnsitan sara, a bɛ fɔ ko cɛnin sara, u b'a su don, k'a kunkolo to kɛnɛma.

Muso numankuruma fana nɔrɔ ka jugu. A cɛ fɔlɔ bɛ sa. Yan jamana bɛɛ dalen b'o la, mɔgɔ si tɛ muso numankurunma furu.

Muso min fana dontɔ so kɔnɔ, n'a bɛ a numankurun sen fɔlɔ bila so kɔnɔ, o cɛ bɛ sa. O ye muso nɔrɔjugu de ye.

Ni mɔgɔ numankurunma taara bɔ banababagatɔ min ye, o banababagatɔ tɛ kɛnɛya. a bɛ sa. Mɔgɔ si t'a fɛ numankurunma ka taa bɔ a ka banababagatɔ ye. Mɔgɔ nɔrɔjugu de don.

Muso min bɛ ji yɛlɛma a bolokɔ kan, o cɛ tɛ sijan sɔrɔ. Muso nɔrɔjugu de don.

Muso min ɲɛjukɔrɔla finen don, o muso nɔrɔjugu de ye, a cɛ fɔlɔ bɛ sa.

Wale ɲamama

Muso min cɛ sara, fo ka a se cɛ saba ma, a bɛ fɔ o muso ma ko sinkurunsabamuso. A cɛ naaninan bɛ sa. Jamana in bɛɛ dalen b'o la. Ni o musosuguya koladon na, a tɛ furu bilen.

Ni muso min tagatɔ dumuni di a cɛ ma foro la, n'o y'a ka dumuni bɔn sira la, o bɛ kɛ sababu ye ka gɛlɛya lase cɛ ma, sabu o kɔfɛ, dɔ bɛ sa a ka du kɔnɔ. O tɛ kɔrɔbɔ.

Ni gesedala ye fini da ni dimɔgɔ ye. Finitigi ma kan ka fini o don tuguni. A ka kan ka a ni dɔ la. Ni gesedala ka kɔnɔrɔndiya tɛ, ka fura bɔ i ye, a ɲama bɛ i minɛ.

Ni sonsan bolila ka du cɛci, dutigi walima a muso walima a den bɛ sa. N'o kɛra, aɲama bɛ ban.

Ni saga ni ba jɛra, o ye kojuguba ye, n'a tigi ma a faga o don yɛrɛ, a tigi bɛ sa. Batigi fana bɛ sa , n'a ma a faga.
Bakɔrɔnin fana ni sagamuso mana jɛ, a ɲama bɛɛ ye kelen ye.

Ni dunun ni sɛ muso jɛra so sanfɛ, u tigiw ka kan k'u faga o don yɛrɛ, n'u m'o kɛ, u bɛ sa.

Foroɲama

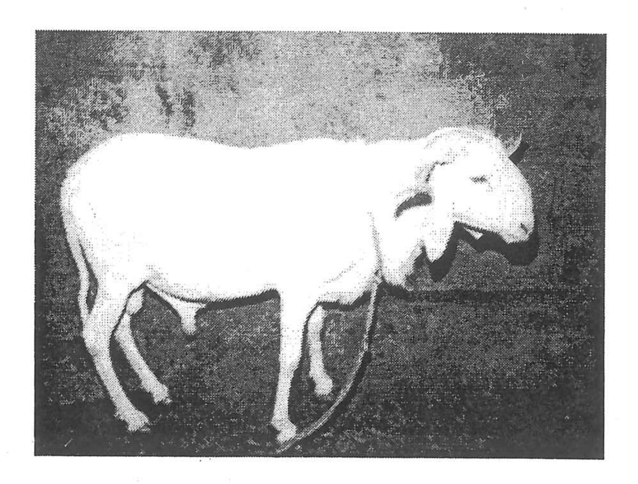
N'i ye forokura bin, i ma kan k'i tɛgɛ ko n'i bɛ dumuni kɛ. n'i y'o kɛ, banajuguba b'i minɛ, i kan ni kugolo de bɛ funun walima i kɔnɔ n'i senw. N'i ma a lakari sɔrɔ, i bɛ sa. Bɛɛ dalen b'o la nin jamana kɔnɔ. Mɔgɔ si t'a kɔrɔbɔ.

N'i ye gungurun tigɛ mɔgɔ ɲɛ, k'a to sɛnɛ la, a ɲama bɛ se k'a faga. A bɛ fɔ mɔgɔw ye, u k'a dɔn.

Ni ɲɔ kisɛrɛ, i ma kan ka don ɲɔforo la. N'i y'o kɛ, n'i ye nɔɔnsi ye ɲɔbolo la, i bɛ sa ɲama bolo.
A kɛra foro fɛn o fɛn ye, i ma kan ka don a tu rɔ ka sɔrɔ a kisɛlen don. N'i ye nɔnsin y'a la, i satɔ don. Farafin bɛɛ dalen b'o la.

Bagan ɲama

N'i ka sɛ bugunna, i bɛ dɔ faga a la, n'i m'o kɛ, sɛ ɲama b'i faga, walima kojugu wɛrɛ b'i sɔrɔ.

sagajigijɛ

Sagajigijɛ bɛ kɛ du saraka ye ka a siri du kɔnɔ, ni a kɔrɔbayara, bolo bɛ da a kan ka a faga.

DANNAYA WƐRƐW

Jinɛ, wɔkulɔ ani fɛn wɛrɛw

Fɔlɔ, jinɛw de tun ye hɔrɔn ye, wɔkulɔ tun ye jɔn ye. Jinɛw ka mɔgɔya ka bon ni wɔkulɔw ta ye. Bɛɛ bɛ se ka jinɛ ye, nka bɛɛ tɛ se ka wɔkulɔ ye. Wɔkulɔw ka jugu. N'i tɛ subaga ye, i tɛ se k'u ye. O de la, a bɛ fɔla ko subaga tɛ sijan sɔrɔ.

N'i tɛ subaga ye, i tɛ kungokɔnɔfɛnw ye. Subagaw dɔrɔn de bɛ se k'u ye. An delila ka ɲininka ko dugukolokanfɛnw ni jilafɛnw, ko jumɛn ka ca. An ko k'an t'a dɔn, sabu an t'a dɔn fɛn minnu bɛ ji la. Nka dɔw ko jilafɛn de ka ca, k'u ka jugu fana. Ne ma deli ka barofaro ye fɔlɔ. U b'a fɔla k'a ka jugu, k'a ni mɔgɔ bɔlen bɛ ɲɔgɔn fɛ. A fɔra ko sɔmɔnɔ bɛ to k'a minɛ, ka tila k'a bila ji la. A bɛ fɔla ko ale de ye ji tigi ye, ko mɔgɔ si tɛ se k'a faga, nka, a bɛ mɔgɔ faga. Bagan minnu bɛ mɔgɔ faga, olu ka kan ka faga. Mɔgɔw b'a fɔ ko n'a fagara, ko ji bɛ tiɲɛni kɛ o san. Ko n'a ye mɔgɔ minɛ, k'o bɛ kalo kelen de k'a bolo ji jukɔrɔ ; o kɔfɛ, a b'a bila. Nka ko mɔgɔw yɛrɛ de t'a fɛ bilen ka bɔ. U fana bɛ kɛ jilafɛn ye.

Mɔgɔw kantamɛlɛkɛ

A bɛ fɔla ko ala bɛ diɲɛ kalifa mɛlɛkɛ dɔ la san o san. Diɲɛ bɛ diya ni a mɛlɛkɛkantala ka ɲi. Ni mɛlɛkɛkantala ka jugu, kojugu dɔrɔn de bɛ kɛ diɲɛ kɔnɔ o san. Dɔw fana b'a fɔla ko Ala bɛ diɲɛ kalifa a ka cidensalenw dɔ la san o san. U ko diɲɛ kalifalen bɛ Isa de la ɲinɛn.

An ka mɔkɔw y'a fɔ an faw ye, an faw fana y'a fo anw ye, ko den dɔ bɛna wolo, o tɔgɔ bɛna da ko Madi. A wolo san bisegin, a bɛ a bolo yanga ka tɔrɔnpɛti ta. A boloyanga san bisegin, a bɛ tɔrɔnpɛti ta. Tɔrɔnpɛti ta san bisegin, a b'a jɔ a da la. A jɔ-a-da-la san bisegin, a b'a fiyɛ. A fiyɛ san bisegin, diɲɛ bɛ ban. Nka sanni o ka kɛ, a bɛ tubabu gɛn. An mɔkɛw tun b'o de fɔ u denw ye. U tun b'a fɔ u ye ka u ku hakili to o la.

Filaniw

Ni filaniw wolola, n'a kɛra cɛ ani muso ye, a bɛ fɔ ko subagabaw de dɔn, a bɛ fɔ ko cɛman bɛ fa lakana, musoman bɛ ba lakana. Fa bɛ se ka sa ni a filani bɛɛ kɛra muso ye. Sabu, a tɛna lafarabaga sɔrɔ. Ba fana ta bɛ kɛ o cogo la, ni a fila kɛra cɛ ye, a bɛ fɔla ko musomannin ka jugu ni cɛmani ye. Ni kelen sara, a bɛ fɔ ko dɔ in de y'a faga.

BAGAN DƆW

Sow

So suguya ka ca, dɔw filɛ nin ye : dafejɛ, dafedanga, jube, solofin ani gɔlɔmu.

So min kɔfɛsen fila jɛlen, o tɔgɔ ko Dɔhonsari. Ni mɔgɔ min taara ni o so ye kɛlɛyɔrɔ, o tigi bɛ segin so ka a sɔrɔ fosi m'a sɔrɔ. Nka so min sen saba jɛlen do, o tɔgɔ ko Jɛsaba. O ye mansaso de ye. A so ka di mɔgɔ caman ye, sabu a cɛ ka ɲi. So min sen naani jɛlen, n tɛ o nafa bɛɛ dɔn. A bɛ fɔ ko jɛ duuru bɛ so min na, k'o so bɛ hɛrɛ lase mɔgɔ ma. N tɛ solofin fana mankutun bɛɛ dɔn. A bɛ fɔla ko jɛ bɛ so min fan bɛɛ la, k'o so ma ɲin, k'a bɛ gɛrɛgɛrɛ la se mɔgɔ ma. Mɔgɔ si tɛ taa ni o so ye kɛlɛ yɔrɔ, hali n'i ma sa, i bɛ jogin marifakisɛ fɛ.

Sojɛkanyɛlɛ tun ma di mɔgɔw ye, sabu a tɛ dogo. Mɔgɔ min dalen b'a yɛrɛ la, o de bɛ taa n'a ye kɛlɛkɛ yɔrɔ la.

Mɔgɔw b'a fɔ ko jube ɲɔgɔn tɛ. A ka kɛnɛ, a bɛ si sɔrɔ. A fɔra n ye ko o so ye subaga de ye, ko ni mɔgɔ min taara n'o ye kɛlɛyɔrɔ, n'i tɛ subaga ye, k'i bɛ sa. A bɛ fɔla fana ko a so b'a sigi a ku kan ni su dugutila sera, ko ni a tigi yɛrɛ ye a ye ka a to o cogoya la, ko n'a tɛ subaga ye, k'a bɛ sɛgɛn. Jubeso ye sogarijigema de ye.

Dafedanga ye sobarikama de ye. A minɛ ka gɛlɛn kɛlɛyɔrɔ. A garijigɛ ma di.

Baninkɔnɔ

Kɔnɔw bɛɛ la, baninkɔnɔ ɲɔgɔn kɔnɔ ɲumann tɛ. A tɛ basi kɛ mɔgɔ la. Ale de ye kɔnɔw la hɔrɔn ye. Kɔnɔ tɔw bɛɛ bɛ kojugu kɛ. A tɛ ɲɔ sogi, o de kosɔn farafinw tɛ a faga. A bɛ banan sunw la. A tɛ ye fana samiyɛ fɛ.

Ba

Ba dɔ tun bɛ kumakan bolo, a jigira badenin dɔ la, cɛtɛmusotɛ tun don. Mɔgɔw y'a fo a ye ka k'a faga, a y'i ban. Bɛɛ bɛ siran k'o bagan suguya faga. A bɛ mɔgɔw fana la. Dɔ tun bɛ yan, cɛtɛmusotɛ tun don. Mɔgɔw tɛ o suguyaw faamu. Mɔgɔw hakili la ko kabakokow de don, u tɛ a kɔrɔ dɔn.

Silatumu

Mɔgɔw b'a fɔ ko diɲɛ hɛrɛ tagamasere de don, ni mɔgɔ ye silatumu ye ka sibulu dun. Ala ka tagamasera de don. A bɛ balo ni sibulu dɔrɔn de ye. A tun famara ka bɔ Kita, nka ɲinɛn, a bɔra.

Ni kalo ye jakuma minɛ

Farafinna, ni kalo ye jakuma minɛ, mɔgɔw bɛ si u ɲɛ na, ka jenbe ni dundun fɔ, ka dɔnkili da fo a ka bila. A dɔnkili dɔ filɛ :

bɛɛ ka a tigɛ,
ka a da ɲɔgɔn na,
lɔba don, a bɛ ɲɛbɔ
jɔn ka a tigɛ,
lɔba don, a bɛ ɲɛbɔ.

Nin dɔnkili kɔrɔ ye de ko bɛɛ kan kalon tigɛ k'a da ɲɔgɔn na, ko Ala ka kiritigɛdon, a bɛ ɲɛnɛbɔ. Hali ni den ye nkalon da a ba la, a bɛna kɛ o cogo.

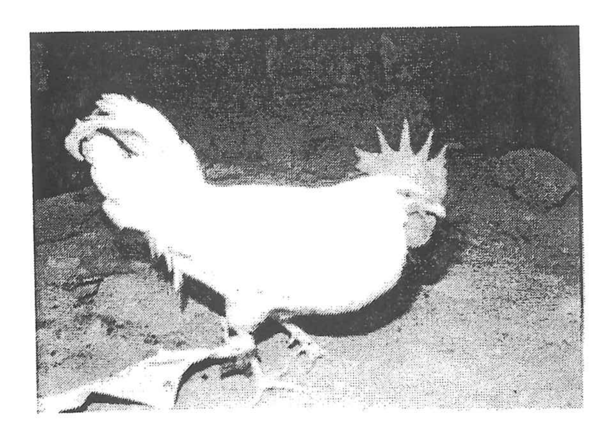
Dɔw b'a fɔ ko ni kalo ye jakuma minɛ, k'o ma ɲi, k'a bɛ subaga dɔ saya fɔ, subaga min bɛ ka a si suman diɲɛ ta ma, walima ko a b'a jira ko moriba dɔ bɛ ka sa.

Mɔgɔw hakili la ko subagaw de b'u yɛlɛma ka kalo minɛ, yasa k'u sa wagati dɔn. Mɔgɔw b'a fɔ k'o tigi tɛ mɛ tugun n'a ma sa. N'u y'a mɛ dɔrɔn ko mɔgɔba dɔ sara, u b'a fɔ k'o de tun ye kalo minɛ.

Fɔlifɛnw

Mɔgɔ dɔw b'a fɔ ko jenbe ɲɔgɔn fɔlifɛnjugu tɛ, ko sintanɛ ka fɔlifɛn de don. O de kosɔn farafin caman ye jenbefɔ dabila.

An ka maninkakuntigiw b'a fɔ ko jɔn de ka kan ka jenbe fɔ. Nka jenbe ni tɔrɔnpɛti ye fɔlifɛn dumanw de ye. Mansafɔlifɛnw de don.

Dononjɛ

Dononjɛ fana bɛ kɛ hɛɛrɛ saraka ye. Bolo bɛ da a kan ka a faga.

DONSOYA

Marifamugu dilanni

Dugu sɛgɛ bɛɛ bɛ dalajɛ. U bɛ sɛnsɛnnan dilan ni bin ye, ka sɛgɛ da o kan ka maɲigin tile fila kɔnɔ. A ji bɛ minɛ daga dɔ kɔnɔ, k'a mawuli, ka a sɔrɔ k'a sɛnsɛn filenkaban kɔnɔ. A bɛ suma, k'a simi, k'a gɛlɛya, k'a ja.

N'a jara, a ni finfin ni sufuru ni fɛnjukunaman dɔ bɛ susu kolon kɔnɔ. O mugu bɛ laja tile la. N'a jara, u bɛ dɔ kɛ marifa kɔnɔ, k'a mafilɛ n'a ka di. N'a mankan bɔra, a bɛ tɛntɛn tuguni i n'a fɔ basimugu. Ka sɔrɔ k'a da tile la tuguni. O de bɛɛ kɛlen, a bɛ kɛ marifamugu ɲumann ye. U bɛ sɔrɔ ka gerew lafa a la, k'a mara.

Donsoya daminɛ

Fɔlɔfɔlɔ, marifa tun bɛ san k'a di bɛɛ dɔgɔni ma du kɔnɔ. A bɛ fɔ a ye : Donsoya dege.

O fana bɛ dosoya dege ni ntubaninfaga ye ani wɔlɔ ni kami, ni sogodɔgɔmaninw. A bɛ boliɲinin daminɛ n'a ye sogodɔgɔmanin fila ni saba faga.

Donso ka laadaw

Donsoya laada dɔw filɛ nin ye :
N'i ye donsoya daminɛ, i ka kan ka se i dusu la, k'a se i yɛrɛ la, i tɛ jɛnɛya kɛ, i tɛ nanbara kɛ. N'i ye olu kɛ, i tɛ sogo faga. I ka kan ka saraka bɔ fana Kɔndɔrɔ ye ani sane ye. Donsokuntigi de bɛ kunbɛn dilan la. Boli de don min b'a to donsokaranden bɛ sogo ye joonna n'a taara donsoyayɔrɔ. A bɛ maninkala donso bɛɛ bolo. Ko n'i ma kalifa karamɔkɔ la, ko sogo ɲama b'i minɛ. I b'a bonya, i tɛ dimin a kɔrɔ , n'o kɛra, a bɛ boli dilan, i tɛ sogo faga. I bɛ taa donsoyayɔrɔ, i tɛ na sogo ye sanko k'a faga.

N'i b'a fɛ donso kana sogo faga, i bɛ siraninkɔkɔma fara lafa bɔgɔ la ka a bila jiribaron nɔ. I bɛ kabakurun da a kan, a kana bin, o y'a sɔrɔ i ye kilisi fɔ a ma. Ni o siraninkɔkɔma ma bin, sonsokaranden tɛ sogo faga. N'a y'a dɔn ko a karamɔkɔ de bɛ k'a bali ka sogo faga, a bɛ woro san, ka dunun kelen ni sɛbakɔrɔ minɛ ka taa a karamɔgɔ deli. O fana bɛ siraninkɔkɔma fara lajigin k'a bɔ jiri baron nɔ, ka woro saraka a ye. Ni karamɔgɔ y'o kɛ, a bɛ tila k'a fɔ donsokaranden ye :
ka wula diya i la,
ka kɔndɔrɔ ni sane diya i la, donsobaw su ka diya i la

Donsow bɛ siran ɲɔgɔn ɲɛ k'a sababu kɛ boli ye min b'u bali ka sogo faga. Ni donsokaranden ye sogocɛman faga, a bɛ a woro ni a golo di karamɔkɔ ma. O bɛ tila k'a labila.

Mangalanin

Mangalanin ɲama ka jugu ka tɛmɛ. I bɛ lakarilan de kɛ mankarani sogo la sanni i ka taa n'a ye so. Ni donso ye mankarani faga, a ka kan ka sɛnɛbulu de kari, k'o tɔɲɔnkɔ, k'o ji dɔ kɛ a fari la walima k'a bulu balabala k'i ko n'a ye. N'o ma kɛ, a den dɔ bɛ sa ɲama fɛ. Ɲama bɛ den ɲɛ bɔ a fara kɔnɔ, k'a ɲɛkuru funun. Ba yɛrɛ bɛ siran ka maga den na o wagati. Bɛɛ dalen bɛ mangalanin ɲama la.

A bɛ fɔla ko mangalanin ku ɲama de ka jugun kosɛbɛ. O de kosɔn ni donso ye mangalanin faga, a bɛ ku tigɛ k'a di a muso ma, o bɛ o siri den kana. Mɔgɔ bɛ to k'o de sirilen ye den dɔw kan na tuma kelen kelen , ko a bɛ ɲama gɛn ka bɔ den na. A bɛ fɔla ko mangalanin bɛ kaya bila mɔgɔ la, ko dɔw bɛ kaya bila u yɛrɛ la, ni donsokɛ ye marifa dasin u la ; ko ni o tora ka kɛ, ko kaya bɛ donsokɛ yɛrɛ minɛ. Donso bɛɛ bɛ siran mangalanin ka kayajigilen ɲɛ. A bɛ fɔla fana ko mangalanin de sogo ka di filɛlikɛla ye.

Kuntani ani kami

Ni donsokɛ ye marifa ɲɛsin kuntani ma, a bɛ i yɛlɛma k'a yɛrɛ kɛ saga ye.

Ni donsokɛ ye a faga o sawura la, donsokɛ bɛ sa. Sabu a ɲama ka telin kojugu. Ni a joginna marifakisɛ fɛ, a bɛ taa i sigi ton dɔ kɛrɛfɛ. A bɛ fɔla k'o ye a dogoyɔrɔ de ye. Donso dɔw y'a fɔ k'u delila ka kuntani ye ka sɛjɛ ka saraka ye. A bɛ fɔla ko kuntani de bɛ kaminw kɔlɔsi la ; ko kamiw ye jinɛw ka sɛ de ye, k'olu de ko ko kuntani ka kamiw kɔlɔsi. Ko kamin dɔ bɛ yen, k'o bɛɛ tɛ se ko ye, ko donso min mana a faga, k'o ɲɛ bɛ fiyen, sabu ale de ye jinɛw ka sɛ kuntigi ye.

Dajɛ

Ale de ye sogokunbaw ka subagaba ye, a ɲama ka jugu ka dama tɛmɛ. Ni donsokaranden ye dajɛ faga, a ma kan ka maga a la ni a m'a lakarilan k'a la fɔlɔ. N'a m'o kɛ, ɲama b'a sɔrɔ, a bɛ fiyen o yɔrɔnin bɛɛ la. Ni donsokaramɔkɔ ye lakari kɛ dajɛ la, a ɲama bɛ bɔ a da ni a nun fɛ a sisima. Nka ni ɲama bɛ bɔ, a ma kan k'i jɔ ani fiɲɛ cɛ. N'i y'o kɛ i bɛ fiyen walima i bɛ sa.

Dajɛ ɲama bɛ se ka bagi bila mɔgɔ la. N'i y'a sɛgɛrɛ, n'i tɛ donsokɔrɔ ye, ni a ye a daji tu i kan, bagi b'i minɛ n'o kɛra fo n'i ye lakari ɲinin k'i yɛrɛ furakɛ n'o ma kɛ, bagi b'i sen ni bolo tigɛ. A bɛ fɔ ko n'i y'i jɔ dajɛsu kɛrɛfɛ, o bagi b'i minɛ, ola i bɛ lakari de ɲinin k'i furakɛ, n'i m'o kɛ, i tɛ kɛnɛya. N'i b'a fɛ ka dajɛ faga, i bɛ lakari ɲinin donsokɔrɔw fɛ. Donsokalanden bɛ siran dajɛ fagali ɲɛ ka sabu kɛ a ɲama ye.

Ni donsoya ma diya

Ni donso ma se ka sogo faga ka boli caman to a bolo, a bɛ se filɛlila ma, ko a dangalen don. N'o ko ko a dangalen don, a bɛ donsotɔw dalajɛ ka saraka bɔ donsow ye. U bɛ taa sirakunbɛn na ka sɛ ni dɛgɛ k'a saraka ye, u bɛ tila ka saraka bɔ ton ye fana. N'o bɛ kɛra, a bɛ mugu ta kɔndɔrɔ ni sane tɔgɔ rɔ, ka marifa ta su fɛ, u bɛ donsotulonkɛ kɛ fo su dugutila. Ni minnu ye subaga ye u cɛ la, olu b'a fɔ :
Sinin n bɛ sogo faga, n bɛna a ku di sorokɛ ma.

N'o kɛra, sɔrɔ fana bɛ sɛwa.
Ni dugu jɛra, a bɛ taa donsoyayɔrɔ, n'a ye sogo faga, a b'a ku tigɛ ka taa a di sɔrɔ ma. O fana bɛ dɔnkili da k'a tanu. Donsotɔw bɛ taa a fɛ ka sogo golobɔ, k'a tigɛtigɛ, ka taa n'a ye so. Nka ni donso min ye lahidu ta, ni a ma se ka sogo faga, o b'i dogo so kɔnɔ k'i da fo ka su ko ; mɔgɔ si t'a ye.

Ni su kora, a ma ye, a bɛ fɔ :
Fosi ma mɛ ! donsokɛ ma don so wa ?
- A nana, sabu a ma sogo ye.
A bɛ donsoya dabila.

Sɔsɔli delila ka don donsow ni ɲɔgɔn cɛ. Donso fila y'u kali kɔndɔrɔ la ne ɲɛ na ani ton na, musoko rɔ. U ye ton siri k'o bila sirakunbɛn na, u tilala ka sɛ ni dɛgɛ kɛ saraka ye, u fila bɛɛ y'u ka marifa jɔsɔ, k'u kali : ni tiɲɛ yɛrɛyɛrɛ de ye kɔndɔrɔ ye, ko nkalon min dalen b'ale la, ko ni ale sɔn tigitigi de don, ale mana o marifamugumasɛnnɛn ci sogo o sogo la, o kana sa.

Ko ni ale sɔn tɛ, a mana marifamasɛnnɛn gɔsi sogo min na, o ka sa.
Min jo tɛ a la, a ma sogo faga, dɔ nin dun ye sogo naani faga tile segin kɔnɔ.
Ka i kali ton na, o sabu de ye donso bolo ka tiɲɛ dɔn, u bɛ marifa ta k'a kɛ u sere ye. U b'a fɔla ko sogo tɛ faga nkalon kan.

Donsow tanuni

Ni donso ye sogo faga, sɔrɔ bɛ taa a ka so k'a mabalima. A bɛ dɔnsokɔrɔw ka kow lakali, k'u ka sogofagalenw madan. Donso tɔw bɛ dɔn kɛ. N'u sɛwara u b'a fɔ jelikɛ ye :
Ni dugu jɛrɛ, sinin sɔgɔma, n bɛna sogo di i ma, ni Ala sɔnna.
Minnu ye sogo lahidu ta jelikɛ ye, olu bɛ taa donsoyayɔrɔ. Dɔw bɛ sogo faga, dɔw tɛ fɛn faga. Jelikɛ bɛ tila ka donsokuntigiw madan :
siniya Manbi,
ko Manbi kɛra wokulɔ ye,

siniya Jata,
aw ma Jata komɛ wa ?
denderi o, karamɔkɔ denderi.

A bɛ donsokɛkɔrɔ dɔ ka filekan ladege, donsow fana bɛ file fiyɛ, k'a fɔ ɲɔgɔn ye k'u ka don kungo kɔnɔ, ka taga sogo joginen nɔfɛgɛn.
U b'a taga a nɔ lajɛ fo k'a faga, u b'a golobɔ, k'a boso, ka na n'a sogo ye k'a tila.

Sinbɔnnasi

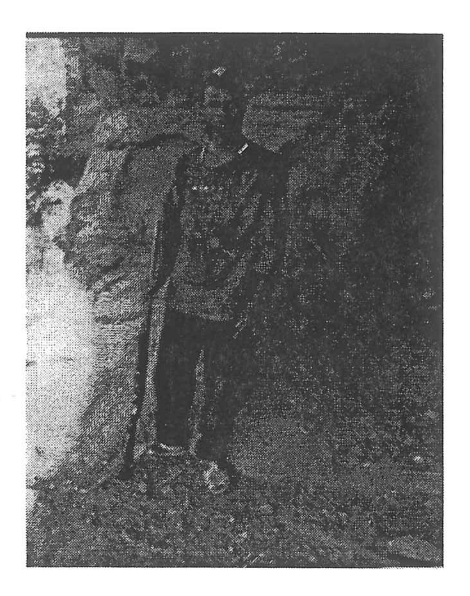
Ni donso sara, u bɛ a sinbɔnnasi kɛ. U bɛ a dɔgɔda. Donso bɛɛ bɛ don kungo kɔnɔ. N'u ye sogo faga, u b'a woro mara sibɔnnasi ɲɛ. Sibɔnnasi don, donsow bɛ taa ni sogo ni woro ye. A don mana se, donso bɛɛ bɛ taga yen. Donso bɛ fɛn min dun k'a to donsoya la kungo kɔnɔ, u bɛ taa n'o bɛɛ dɔ ye : tabaden, buren, fiyɔn ani ɲɔnbi.

U dontɔ dugu kɔnɔ, u bɛ marifa ci. N'u sera du kɔnɔ, u bɛ u ka sogodɔni jigin, k'u sigi. Dumuni ni ji bɛ na di u ma. Sogo min nana, o tilancɛ bɛ di banbagatɔ muso ma. A bɛ fɔ o de ma ko su ka sanbafɔlɔ ani a ka sanbalaban. Donsow bɛ u ka minniji dɔ fana di a ma. N'u y'u min, u bɛ dɔn daminɛ ; u bɛ si u ɲɛna. Donsow bɛ bonya kɛ jelikɛ ye. Sinbɔnnasi ɲɛmɔgɔ fana bɛ bonya kɛ a ye. Sinbɔnnasi wagati, dɔw bɛ saraka bɔ kɔndɔrɔ ye ani sane.

Ni dugu jɛra, u bɛ kaburu lamini siɲɛ saba, k'u jɔ k'u ɲɛsin kɔrɔn na ka marifa ci. N'o bana, u bɛ dugasɛ minɛ, ka taa sirakunbɛn na, ani bolokolibuguda la. U bɛ jɔ ka kɔri kɛ u cɛma, ka ton bila o kɔnɔ, ka dugasɛ faga saraka ye. N'i saraka minɛna, u taara ni sogo min ye, u b'o tobi. Donso min sara, o ka dutigi bɛ na ni a ka donsoyaduloki ye. O bilelenba don. Donsow dɔrɔn de bɛ se ka taa o yɔrɔ nin na. Jeliw ni bilakorow tɛ taa yen.

Mɔgɔ minnu tɛ donso ye, a bɛ fɔ olu ma ko "barani". U ka dumuni bɛ di u ma u dan na. Donsow dɔrɔn de bɛ dumuni kɛ ɲɔgɔn fɛ. N'u tilara dumuni na, u b'a tɔ jeni. U bɛ segin so, ka banbagatɔ kaburu lamini siŋɛ saba. U b'u jɔ, k'u ɲɛsin tilebin la ka marifa ci ; u bɛ tila ka taa jiri kɔrɔ ka dulɔ min.

N'u tilara dulɔmin na, u bɛ dugaw don su ye. Sukuntigi bɛ na ni dulɔ ye tuguni, ka wari di jeliw ma. Jama bɛ jɛnsɛ, bɛɛ bɛ taa a ka so.

Donso

Donso tɛ mɔgɔ gansan ye. Donsoya tɛ kɛ nkalon kan. Subaga don.

Donsoyamaana

A bɛ fɔla ko wɔkulɔw de bɛ donsoya gundo bɛɛ dɔn. Ko boli dɔ b'u bolo, k'o tɔgɔ nɔkɔ. Ni donso min b'a fɛ k'o boli sɔrɔ, i ni wɔkulɔw bɛ sarati.

A fɔra n ye ko cɛ dɔ ni wɔkulɔw saratira, u saratira ko wɔkulɔw ka nɔkɔ di a ma ; ko n'a sera ka sogo sugu bɛɛ faga, ko wɔkulɔw k'a faga saraka ye nɔkɔ ye. Donsokɛ seginna so, ko ka marifa dɔ da ma. Marifa dira a ma, a ye donsoya daminɛ ni kɔnɔw ye, ka tila ka sogo dɔ wɛrɛw faga. A kɛlen ka don, ko a ka sogofaga tora sogo kelen de ye, a taara so k'i lafiɲɛbɔ, sabu don tun suruyara.
A tun b'a dɔn ko n'a taara donsoyayɔrɔ, a tun bɛ sogo faga, wɔkulɔw fana tun bɛ ale kɛ saraka ye nɔkɔ ye. Fo ka don dɔgɔdalen tɛmɛ. Wɔkulɔw y'a sɛgɛrɛ so. U y'a fɔ a ye :
n teri, i saratikan sɔsɔ, wuli an ka taa !.

Donsokɛ ye a ba wele k'a ɲɛfɔ a ye :
n na! n mafilɛ kosɛbɛ, i ka taa fɔ mɔgɔw ye ko n taara kungo kɔnɔ, ko n tɛ segin tuguni so.

Donsokɛ ba ye kasi daminɛ, ka bɛɛ wele ko ale ka du cira, ko ale den bɛna sa.

O kɛlen, donsokɛ ni wɔkulɔw taara ɲɔgɔn fɛ. U selen wɔkulɔw fɛ yen, u ye boli labɔ ka donsokɛ labin a kantigɛli kanma, ka kilisi fana fɔli daminɛ. Nka donsokɛ sunguru tun ye subaga de ye ; o y'i kɛ kɔnɔ ye ka taa i sigi jiriju dɔ la u kunna. Wɔkulɔw kɛlen k'u labɛn a kantigɛli kanma, subaga muso y'u bugɔ ni barika ye fo ka u joli kɛ boli kan. A ko a kamalen ma :
wuli n cɛ! u ka boli bɛɛ ta! an ka taa so.

U selen so, donsokɛ ye a ba wele ka fɔ a ye k'a sunguru de y'a kisi saya ma, ka tila ka wɔkulɔw faga. A ko a ba ma, k'u ye wɔkulɔw ka boliw bɛɛ ta. O bɔlen kɔ a la, donsokɛ nin ye sogo sugu bɛɛ faga fo minanmusomannin kelen.

Don dɔ, a taara minan dɔ sɔrɔ ton dɔ kɛrɛfɛ. A seginna so, a ma sɔɲ ka minan faga, o minan fana tugura a nɔfɛ fo so kɛrɛfɛ, a kɛlen ka donsokɛ ka so yɔrɔ dɔn, a seginna kungo kɔnɔ. A jiginnen a den na, a taara dugu

kɔnɔ, cɛ nɔfɛ. A taara a sɔrɔ sunɔkɔ la, a y'a lakunu. A ko k'u ka taa ɲɔgɔn fɛ. A ko a ma, u bɔlen dugu kɔnɔ :
N ye i wele de ka n den kalifa i ma .

Donsokɛ sɔnna, a taara minanden ye a ka so kɔnɔ, hali a ma fɛn fɔ mɔgɔ si ye.
Don dɔ, a muso donna a ka so kɔnɔ ko a b'a furan. A ye minandenni ye dɔrɔn, a taara bere ta k'a fag, ka a lamara a cɛ ɲɛ. Cɛ seginnen so wula fɛ, a y'a fɔ a ye.
N fana ye sogo faga bi.

O kɛlen hali cɛ ma sɔn tuguni ka ji min, o fɔlen. A diminna k'a b'a muso bugɔ. Minanba seginna ka sɔrɔ a den fagara, a ko donsokɛ ma ko a ka na dimin, ko a bɛ se ka lakunu n'a ma dun fɔlɔ, sabu donsokɛ ma den faga, fo a muso de y'a faga. Donsokɛ ye den jira a la, a y'a lakunu, ka sɔrɔ ka a fɔ a ye :

N terikɛ, n bɛ fɛn dɔ di i ma, i kana a di mɔgɔ si ma, sabu muso ka jugu. Ne yɛrɛ ye muso ye, n ba cogo dɔn.

A ye boli dɔ di a ma, o tɔgɔ ko nɔna. A ko mɔgɔ o mɔgɔ mana sa i ɲɛna, i bɛ se k'o bɛɛ lakunun. A muso ye ko bɛɛ kɛ, yasa a ka boli nin sɔrɔ, nka a m'a di a ma, fo don kɛlɛ ye a ka dugu ci.

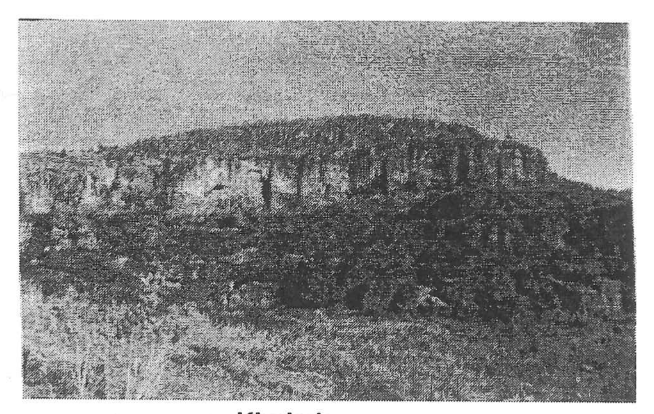
Donsokɛ sara o kɛlɛ sen fɛ. A muso taara a ka minanw lajɛ ka boli nin sɔrɔ yen. A y'a teriw lakunun, k'a cɛ to yen, a ma sɔn k'o lakunun. Minanmu so nalen, a ye donsokɛ lakunun, k'a fɔ a ye :
Ne tun ma a fɔ e ye k'i kana boli nin di i muso ma. Muso ka jugu. E m'a ye, a y'a teriw dɔrɔn de lakunun, a ma sɔn k'i lakunun, i dun ka boli de sabula, a sera k'a teriw lakunun.

Donsokɛ wulila, k'a ka marifa jɔsɔ, ka taa bɛɛ faga so kɔnɔ. A ye a sokɔnɔmɔgɔw lakunun, ka taa u lasigi dugu wɛrɛ la. A ye donsoya daminɛ. A kɛra donsoba ye ka sabu kɛ kungokɔnɔfɛn ye, n'o ye minanmuso ye.

KITA

Kulu sigili

Kitacɛkɔrɔbaw b'a fɔla ko kulu bɛ yɔrɔ min, ko ba de tun bɛ yen, nka ko kulu de ye a dabiri. O kulu fana ju kɔrɔ, nafolo sugu bɛɛ bɛ yen. Warijɛ ni sanu bɛ a ju kɔrɔ. Ni o nafolo labɔra don o don, mɔgɔw bɛna ɲɔgɔn kɛlɛ a nɔfɛ. Kulu ye a fanga jira ji la . Kita sɛgɛn ju de ye o ye. Ni nin kuluba nin tun tɛ, kitakaw tun bɛ hɛrɛ sɔrɔ. Kita bɛɛ dalen b'o la. U b'a fɔla ko futaba bolo de bɛ kulu nin ju kɔrɔ. Ba min bɛ kulu nin ju kɔrɔ, o tɔgɔ ye de ko Baninkɔndin.

Kitakulu

Nin kulu de ye Kita taamasiyɛn ye. A bɛ dugu tilebin fɛ. Sɔnniyɔrɔ caman bɛ a sanfɛ. Kuluninkumala bɛ a senkɔrɔ. Ni maninka ye a da falen kulu la, O den bɛ tɔgɔda ko Hakuru ni cɛ don. Nbakuru ni muso don.

Sigimɔgɔfɔlɔw

Kitasigibagaw

Tunkaraw de tun ta ye Kita ye fɔlɔfɔlɔ. Olu de ye Kita sigi, tɔw nana olu kɔ.

U Sigiyɔrɔw

Bɛɛ tun sigilen kulu la de fɔlɔ. Duguw tun seriserilen don kulu ɲɛfɛ. Dɔw tun bɛ Kitabadinga kɔnɔ ka sɛnɛ kɛ yen. O wagati, fulaw tun bɛ kɛlɛ bila tuma bɛɛ kita maninkaw la. O de kosɔn, mɔgɔ si tun tɛ a fɛ k'i sigi kulu sen kɔrɔ. Kɛlɛ bannen, mɔgɔw jiginna k'u sigi kulusen kɔrɔ. Minnu tun bɛ Kitabading kɔnɔ, olu tora u nɔ la. U balimaw tun bɛ taa bɔ u ye tuma bɛɛ. Nka tuma dɔ sera, u nana u sigi Ɲafala. Mɔgɔw tun b'a fɔla ko jinɛ de y'u gɛn ka bɔ kulu la. Kɛlɛ wagati de kitakaw tun bɛ yɛlɛ kulu la.

Sanni tubabu ka na, fulaw ni maninkaw tun bɛ kɛlɛ la tuma bɛɛ. A kɛra Kita ye o, a kɛra Biriko ye o walima Murugula, bɛɛ tun bɛ fulaw ka mara kɔnɔ.

Ni kitakaw tun y'a dɔn to kɛlɛ min tɛna diya u la, u tun bɛ yɛlɛ kulu la. U ye a kɛ o cogo de la tubabu nalen. A kɛra ne yɛrɛ ɲɛ na. An ye musow ni denmisɛnw layɛlɛ kulu la ka cɛw to kulusen kɔrɔ. An y'u lajigi an kɛlen kaa dɔn ko tubabu tɛna kojugu kɛ an na. Nka dɔw ma sɔn ka u ka denbaya lajigi fɔ tuma nin an ka kuntigiw ni tubabu bɛnna ko la. An tun ye bɛɛ layɛlɛ kulu la. An tilara k'u lajigi ka dumuni di tubabuw ma.

Kitakaw tɛ sɔn ban ka wuli ka bɔ kulu senkɔrɔ ka taa u sigi yɔrɔ wɛrɛ, hali ni bɛɛ b'a dɔn ko kɛlɛ tena kɛ bilen. Bɛɛ hakili sigira sisan. Fɔlɔ, mɔgɔ tun tɛ sɔn ta samiyɛji kɛ buguda la. Sisan dun, dɔw taalen bɛ u sigi la sɛnɛ kanma. O tun ye fɛn ye, min tun tɛ se ka kɛ fɔlɔ, kɛlɛ ye sabu ye.

Mɔgɔw balocogo

Mansarenw

Fɔlɔ Kita yan mansarenw tun tɛ sɛnɛ kɛla kosɛbɛ. Minnu tun bɛ sɛnɛ kɛ, olu tun ma ca. Mɔgɔw tun bɛ kɛlɛ dɔrɔn de kɛla ani jago ni sonyali. U tun bɛ balo o de la. Baara wɛrɛ fosi tun tɛ mansarenkɛ la ni o tun tɛ. U tun bɛ ɲɔgɔn dalalajɛ ka taa dɔ ka ɲɔ sonya, n'o tun ye i ban ka ɲɔ di u ma.

Jonmakan denw de tun bɛ sɛnɛ kɛla, tɔw tun bɛ sonyali dɔrɔn de kɛla. Kitakaw ka wale dɔ tun ye nin ye : Tandu dugu saba tun bɛ don dɔgɔda ka taa misi sonya Sɛnɛ. N'u taara Sɛnɛ misiwɛrɛ kɔnɔ, u bɛ taa ni sanbara ye ka o don misi sen na, ka a sonya. Sen nɔ tun bɛ ye, nka misi sen nɔ tun tɛ ye. U bɛ misi faga ka a sogo tila u ni ɲɔgɔn cɛ. U bɛ taa daga fa ji la, ka sogo bila mana kɔnɔ, ka a dasiri, ka a bila daga kɔnɔ, o falen jila. U bɛ tila ka kankari tigɛ denmisɛnw ye :

Ni mɔgɔ min ye fɛn fɔ mɔgɔ ye, an b'o tigi nɛn tigɛ.

O sogo tun bɛ ban dumuna, denmisɛn tɛ kuma. Dɔgɔkun wɛrɛ u bɛ taa misi dɔ wɛrɛ sonya Ɲafala. U ye kɔrɔlen kɛ cogo min, u bɛ kura kɛ ten. Dɔgɔkun wɛrɛ tuguni u bɛ misi sonya Makajankugu.

O tun kɛra yan laada ye, Mansafinw de tun bɛ wale kɛla.

Bɔkɔ dugu

Bɔkɔ dugu de tun madɔnnen don subagaya la. Ni dunan tun taara Bɔkɔ su fɛ, a bɛ sa. A turu tun bɛ da subagaw de kun. Labanna kitakaw ye dɔnkili dɔ da :

Mɔgɔ si kana taga yen,
min mana taga yen,
o tigi su tatɔ don sɔgɔma ka a dun
o kɛra n ɲɛ na.

Bɛɛ tun bɛ siran ka dulɔ min Bɔkɔ, sabu subagabere kana i faga. O bere bɛ subagaw dɔrɔn de bolo. A tun bɛ fɔla ko hali Bɔkɔ sɛw ni a wuluw bɛ sogili ni kinni kɛla. I bɛ sa, a da tɛ kɛnɛya. Mɔgɔ caman tun bɛ sa ko subagabere kɛra ka u bugɔ. Joliba tun bɛ minnu na, a tun bɛ fɔ ko sufɛwulu de ye olu kin walima ko sufɛsɛ de ye olu sogi. Maninka ka diɲɛ kɛcogo de ye nin ye.

KITA KƐLƐW

Gunbankɔ kɛlɛ

A fɔra ko miniminin de ye Kitakaw faga u ni fulaw ka kɛlɛ lfɛ Gunbankɔ. Kitaka caman sara yen. N tun ka dɔgɔ o wagati, nka n tun b'a dɔn min tun bɛ ka kɛ

Jamanatigi tun sigilen ɲafala. A tun tɔgɔ ye ko Badugu.
Mɔgɔ minnu ma to kɛlɛ rɔ, olu ko ko kulu lakanabaga de ye mɔgɔw sɛgɛrɛ Gunbanko ka u faga, k'u ma dɔn o kɛra ka a da min kan. Nka Jamanatigi de tun nɔ dɔn. A tun ma saratikan latinmɛ ani miniminin cɛ. A tun ye sarati ta miniminin ye ko ni kitakaw sera kɛlɛ o kɛlɛ la, ko a bɛ a denkɛ fɔlɔ di a ma. Nka jamanatigi nimisara o la, sabu a tun y'a miiri ko ni Kitakaw sera kɛlɛ la, k'u tɛna sɔn ka nafolo tilancɛ di ale ma. A fana ma sɔn bilen ka saratikan latimɛ a ni miniminin cɛ. Miniminin fana duminna ka kitagaw sɛgɛrɛ su fɛ Gunbankɔ. Dɔw ko k'olu ye sa tagakan mɛ Gunbankɔ ciyɔrɔ.

Sabu a fɛɲɛma de taara. Mɔgɔ min mana a fiɲɛ sama, o bɛ sa. Mɔgɔ o mɔgɔ tun subaga o bɛɛ sara. Mɔgɔ minnu tɛ subaga ye, olu dɔrɔn de ma sa. Mɔgɔ caman sacogo de filɛ nin ye. A kɛra, o y'a sɔrɔ Kitakaw kɛlen ka Gunbankɔ da minɛ. Tubabuw tun ma se Kita fɔlɔ. Maninkaw dɔrɔ n de tun ye Gunbankɔ dugu da minɛ. O de la fulaw ye kɛlɛ wuli Kitakaw la. Fulaw sera fɔ kulu sen kɔrɔ. Fɔlɔ, Maninka ni fula tun bɛnnen don.

U yɛrɛ ni ɲɔgɔn cɛ

Tɔgɔntan de tun ye setigiba Kita. N'a taara kɛlɛ rɔ, a tun bɛ fɛn caman sɔrɔ. Nka a tun tɛ se bɛɛ la. Ni a tun ko mɔgɔw ka taga a dɛmɛ kɛlɛ la, mɔgɔw tun bɛ u ban ; o de y'a to a bagara Kitakaw ma. A kɛlen k'a dɔn ko mɔgɔw b'a fɛ ka a janfa, a tagara tubabuw nɔ fɛ k'olu ka na, ka Kita ci. Olu ko ko ka yɔrɔ jumɛn ci.

A ko : Aw kosilabugu ci. Tubabuw fana ye u ka gɔnlɛ ɲɛsin kosilabugu la.

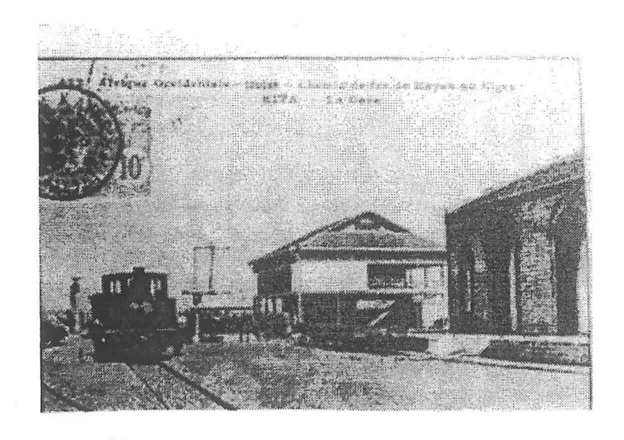
O kɛlen, dugutigiw taara kuma tubabuw ye. U ko tubabuw ma :
An sɔnna aw ka mara ma. Tubabuw sɔrɔla ka kɛlɛ dabila.
Tubabuw de ye Tɔgɔntan kisi. N'o tun ma kɛ mɔgɔw tun b'a faga. Kitakaw tun bɛ se ko la ; u tun tɛ siran mɔgɔ si ɲɛ.

Tɔgɔntan kɔrɔw ni a dɔgɔw tun ye kosilabugukaw ɲininka ko n'u bɛ se ka Tɔgɔtan faga, Nka kosilabugukaw ma sɔn o ma, sabu furu tun bɛ u ni ɲɔgɔcɛ. Nfali ni Makan sɔrɔla o furu dɔ de kɔnɔ. Furuɲɔgɔnya de ye Tɔgɔntan kisi ; n'o tun tɛ, a tun bɛ faga. Nka a ma i miiri furuɲɔgɔnya ma a tagara tubabuw nɔfɛ, k'olu ka na kosilabugu ci. Nka tubabuw kɛra hɔrɔn ye. A tun bɛ min fɛ, u m'o kɛ. U kɔnin tagara Gunbankɔ ci.

Kita kulu kabako fɛnw

Kitabadinga kɔ

Kɔmasiranen dɔ bɛ kitabadinga kɔnɔ. A ma jan, a ma surun, nka mɔgɔ si tɛ se ka o fɔ ka i jɔlen to a kɛrɛ fɛ. Ni y'o fɔ, i tɛ se bilen ka a tigɛ, i tɛ se ka jigi a kɔnɔ. Ni jigira a kɔnɔ, i bɛ to yen ; i tɛ bɔ bilen. O kɔ kelen tɛ yen. kɔ caman wɛrɛw bɛ yen. Nka a tɛ se ka fɔ ale dɔrɔn de ma ko i ka dɔgɔ. O dagalen tɛ. Ne ma jigi a kɔ kɔnɔ, nka n ye a kɔnɔ suman. A ka don kosɛbɛ ; banba yɛrɛ bɛ a ji rɔ. An delila ka jigi a kɛrɛfɛkɔw la ka jɛgɛ minɛ. Dɔw b'a fɔla, kɔ kitabadinga kɔ ye ba de ye. Dɔw ye a sɔnna hali bi.

Kita tɛrɛngari tubabutile la

Mɔgɔyaji

Kɔ dɔ fana bɛ kulu san fɛ, a bɛ fɔ a ma mɔgɔyaji. A bɛ Budɔfɔ ni Sɛmɛ cɛ. Koli tɛ kɛ a kɔ rɔ. Mɔgɔ si tɛ taga yen. O kɔ de masiranen ni kɔ bɛɛ ye kulu la. Hali ni i ko ko dɔ ka taga i bila yen, mɔgɔ tɛ sɔn ; u b'a miiri ko i b'a fɛ ka i yɛrɛ faga de. Mɔgɔw bɛ se ka a yɔrɔ jira i la, nka mɔgɔ tɛ taa n'i ye. Hali jiriju min bɛ a kɔ kunna, i bɛ se ka o ye yɔrɔjan na. Ni i taara, jinɛw b'a fɔ i ye :
I nana an dakɔrɔbɔ de.

Ni i ye subaga, i bɛ sa o don bɛɛ. Ni i ye dunan ye, ni i sera so dɔrɔn, i bɛ bana. Hali sisan mɔgɔ si tɛ sɔn ka taga a kɔ da la. Hali ni fiɲɛ ye jiribulu labin a ji la, a lakanabagaw bɛ o tɔɲɔnkɔ.

kɔfitini caman bɛ kulu sanfɛ, olu bɛɛ bɛ se ka ye. Maninkaw bɛ fɛn caman fɔ, a si tɛ se ka sɛgɛsɛgɛ, ka a dɔn ni tiɲɛ don walima ni nkalon don. U yɛrɛ bɛ ko maɲɔkɔrɔn caya, yasa ka mɔgɔw lasiran, i n'a fɔ filɛlilaw b'a kɛ cogo min. Kita mɔgɔw y'a fɔ ko Tɔgɔntan ni a dɔgɔmuso dɔrɔn de taara mɔgɔyaji kɔ da la. ko Tɔgɔntan ye i yɛlɛma ka kɛ kɛrɛnni ye, a dɔgɔmuso

ye a yɛrɛ kɛ sɛgɛ ye. Ko o kɛrɛnni taara i min mɔgɔyaji la, ko jinɛw ko k'u b'a faga dɔrɔn, ko dɔgɔmuso sɛgɛma nana a jasun, ka a kisi fagali ma. ko jinɛw ko : An ka a to nin kɔnɔba ka nin farafara.

Jinɛw m'a dɔn ko sɛgɛ tun ye mɔgɔyɛlɛma de ye. Tɔgɔntan ni a dɔgɔmuso ye u yɛlɛma k'u kɛ mɔgɔ ye, ka taa so. U ye ji kɛ nɛgɛni dɔ kɔnɔ. U bɛ to ka o kɛ u fari la. Ko Togontan ka nafolotigiyaba sɔrɔla o de fɛ Kita. Mɔgɔyaji de kɛra a ka nafolo sabu ye. A denw ye o nɛgɛnin ta cɛn na, tɔgɔntan sa kɔ. Nka fo ka tubabu na, a denw ma se ka Tɔgɔntan ka nafolo ɲɔgɔn sɔrɔ. U tun sɛgɛlen don ; fɛn tun tɛ u bolo. Hali bi a bɛ fɔla ko a denw ma a ka nafolo tɔnɔbɔ.

Dɔw kɔnin b'a fɔla ko koka u fa ka nɛgɛnin to u bolo, ko u tɛ dɛsɛ nafolo la. Bɛɛ kɔnin hakili la, ko Tɔgɔntan ka nafolo sabu bɔra Kitakulu de la.

Nari mɔgɔyaji

Nari mɔgɔyaji bɛ kulu sanfɛ. Budɔfɔ sanfɛ. Sirajuba dɔ bɛ o kɔ da la, sɛgɛjɛman de sigilen bɛn o sirajuba kunna.

Subagaw dɔrɔn de bɛ se ka a ye, mɔgɔtɔw tɛ se ka a ye. Dansira ni a kɔrɔkɛ de ye o ji ta. Dɔgɔmuso ye i yɛlɛma ka i kɛ kɛrɛnni ye, kɔrɔkɛ ye i kɛ sɛgɛ ye. kɛrɛnni ye i boli ka ji ta, sɛgɛ ye kɛrɛnni jasun.
Jilakanabagaw kɔ :
An ka nin to a dunbaga bolo !

Kabini muso ni a kɔrɔkɛ ye ji ta, mɔgɔ wɛrɛ si ma se ka a ta bilen. kɔrɔkɛ tun tɔgɔ ye ko Hajala. U kɛra nafolotigaba ye Kita. Diɲɛ bɛɛ ye u tɔgɔ mɛ. Hajala muso min tun tɔgɔ ko Nbajala, o tun sigilen bɛ Kurukɔtɔ ni Kankujana cɛ. A ji tun kalifalen dɔn jinɛw de la. Nafolo sabu de tun dɔn. Hali ni dugumine tun binna a ji la jinɛw tun b'o faga. Ni furabulu min fana tun mana bin a ji la, u b'o cɛ k'o fili. Fɛn o fɛn tun mana bin a ji la, o bɛ labɔ, ka a lafili a lakanabagaw fɛ.

Mansayaji

A fɔra n ye ko kɔ wɛrɛ bɛ kulu sanfɛ ko o tɔgɔ ko **Mansayaji.** Mɔgɔ si ma kan ka se o kɔ da la. Hali kɔnɔw tɛ min a ji la. Jinɛw ni wɔkulɔw de bɛ a kɔlɔsi. Furabulu mana bin a ji la, u b'a ta ka a la fili.

Gufɛrɛnɛrɛ zenerali ka tɛrɛn bɔwaati Kita gari la

Nari namaji

Kɔ dɔ fana bɛ kulu la Sɛmɛ sanfɛ, a tɔgɔ ko Nari namaji. Mɔgɔw bɛ fɛn bɛɛ kisɛ kɛla a saraka ye, ka a ji ta. N'u ye fɛnkisɛ fili ji la, a lakanabagaw b'o tɔmɔn. U bɛ ji seri fɔ ka mɔgɔw ɲigin. Mɔgɔw tun bɛ ji ta yen wari la. Ko ni mɔgɔ min ye i ko a ji la, ko i tɛ fiyen bilen. Ni fiyentɔ ye a ɲɛ ko ni a ji ye, a bɛ kɛnɛya. Nka fɔ i tun ka mɔgɔw sara, ka a ji sɔrɔ. A ma jan Kita dugu la. A filɛ nin ye kuluwo la sɛmɛ sanfɛ. N'i b'a fɛ ka dɔ sɔrɔ, i bɛ i sara sɛmɛ dugulenw na. U b'a yɔrɔ jira i la, n'u sɔnna.

Miniminin

Miniminin kɛcogo

N'a fɔra ko Kita lakanabaga, Miniminin de ko don. A bɛ jamana yiriwa. A fari bɛ yɛlɛkun i n'a fɔ ko dugale. A yɔrɔ dɔw bɔlen dɔn sanu fɛ. Ni i ye a fara dɔɔnin sɔrɔ, i tɛ sɛgɛn ye i ɲɛ na bilen. Miniminin ye saw kuntigi de ye. Sa gasan tɛ. A ni jinɛw de bɛ ɲɔgɔn fɛ, nka jinɛ tɛ. Ale ye jinɛ de ye. Subagaw dɔrɔn de bɛ se ka ye, nka bɛɛ bɛ se ka a tɛmɛnnɔ ye.

Miniminin Suguya

Miniminin ye fila ye, kelen ye Tunkaraw cɛn ye. A bɛ kuluwo dɔ la Kita Tunkaraw ni Ɲafala cɛ. A bɛ to ka i yaala tunkaradugu fila ni ɲɔgɔn cɛ : Lengekɔtɔ ni Haradala. Dɔ nin ye tandukaw cɛn de ye. A bɛ sɛmɛ Mananunu kuluwo la. N'a bɔra Kita bɛɛ b'a dɔn. Bɛɛ bɛ kule k'a fɔ :
Kita bɛ yiriwa !
Kita bɛ yiriwa !
Kabini o wagati, bɛɛ bɛ hɛrɛ sɔrɔ Kita. A fɔra n ye ko dennama ko a bɔra. Kabini o kɛra, a ma bɔ hali bi. Ni a bɔra, a bɛ ye yɔrɔ bɛɛ.

Mininminin fɛ saratikan

Ni b'a fɛ i ni miniminin ka sarati, i bɛ i musofɔlɔ saraka a ma, i denkɛfɔlɔ, i

denmusofɔlɔ ani i ka jɔnfɔlɔ. A bɛ i muso ni den ni ka jɔn faga. I bɛ tila ka bonya ni sɛ ye. I bɛ safuna bila a ɲɛ. A bɛ balo o la tile segin i ka so kɔnɔ. Ni tile segin dafara, i bɛ dayɛlɛ, a ka taga. Mɔgɔ wɛrɛ ma kan ka maga fɛn ninnu la, ni e yɛrɛ tɛ.

Ni i bɛ saratikan ta a fɛ, i bɛ i bolofɛn bɛɛ tiɲɛ. Ni ɲaninna, a bɛ sɔrɔ ka diɲɛ fɛn bɛɛ di i ma. I tɔgɔ bɛ fɔ yɔrɔ bɛɛ.

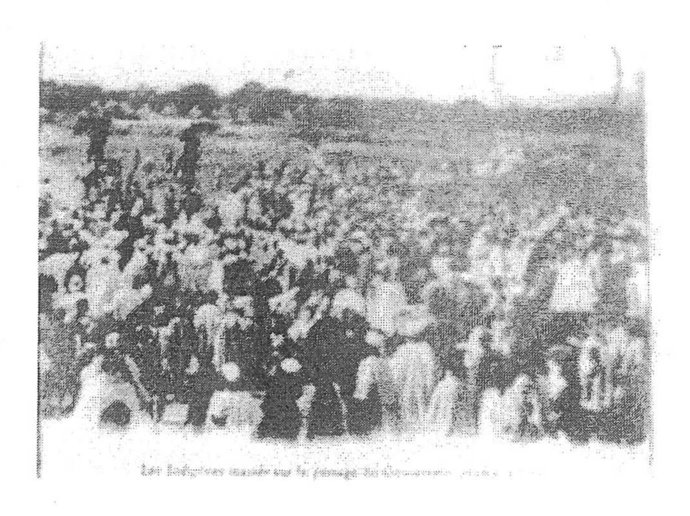
Tunkara dɔ ni miniminin ye saratikan ta. Nka ni i b'a kɛ, fo i ka kɛ subaga ye, sabu ni i bɛ don ni a ye i ka so kɔnɔ, n'a ye i labin, i bɛ bana. I laban bɛ sa. Nka ni i sera k'a ladon, i bɛ kɛ nafolotigiba ye. Tanduka dɔw fana ni a ye saratikan ta. Nka kabini o fɔlɔw bɔra a la, mɔgɔ wɛrɛ ni miniminin ma sarati tugun.

Miniminin sɔnni

Tunkara dɔw bɛ Miniminin sɔnna genu kɔrɔ kuluwo da la. Ne yɛrɛ ni n bɛnkɛw taara ɲɔgɔn fɛ siɲɛ kelen a sɔnni na. A bɛ kulu la, a ni Lengelɔtɔ ma jan, kuluwo dɔ da la.

U bɛ sɛ ni fɛn wɛrɛ bila filenkaban kɔnɔ. U b'a fɔ ko Miniminin bɛ tila o dumini la, sanni olu yɛrɛ ka tila dulɔ min na. U bɛ tile ka dulɔ min ani sagajigi min kɛra sɔnnifɛn ye, k'o sogo dun. Wagati dɔ la, u ko Miniminin bɔkan bɛ wo la, k'u tulo bɛ a ka talan gɔsikan na kuluwo la. U kɛlen, u ka kuntigi wulila ka yɔrɔ lajɛ, ka a fɔ tɔw ye, ko cɛ bɔra, ko fɛn o fɛn dira a ma, k'a ye o bɛɛ dun.

Tɔw fana wulila ka filɛli kɛ. Ne fana wulila, nka ne ma fosi ye ni filen tɛ. Ne ko n bɛnkɛ ma ko ne ma fosi ye ni filensigilen tɛ. Bɛnkɛ ko :
i tɛ se ka a ye, ni i tɛ subaga ye.
Kabini o bɔrala, sɔnni ma kɛ ne ɲɛ na bilen.

Kitakaw jɔlen bɛ sira la Gufɛrɛnɛrɛ zenerali tɛmɛtɔ ka bonya da a ye, ka a fɔ

Moniɲa

San o san fɛn dɔ bɛ a yɛrɛ jira Kita kulu la, u b'a wele ko Moniɲa. A bɛ bɔ, ka i sigi kulu dɔ kan tuma kelen kelen. A bɛ i yaala dɔɔnin, n'a sɛgɛnna, a b'i sigi.

Ni san bɛ diya, a ni finijɛ bɛ bɔ. O san, fosi tɛ dɛsɛ Kita. San bɛ ɲa. Ɲɔ bɛ sɔrɔ. Mɔgɔ si tɛ sɛgɛn o san. Ni san tɛna diya, a bɛ bɔ ni bɔgɔlanfini ye. O san, mɔgɔw bɛ sɛgɛn Kita kosɛbɛ. Ɲɔ bɛrɛ tɛ sɔrɔ, lanpɔn bɛ caya, saya fana bɛ caya. Moniɲa de bɛ Kita sinin fɔ. Jamana nin bɛɛ dalen don o la, sabu koba de don maninka bolo.

Sɔnnikɛyɔrɔw

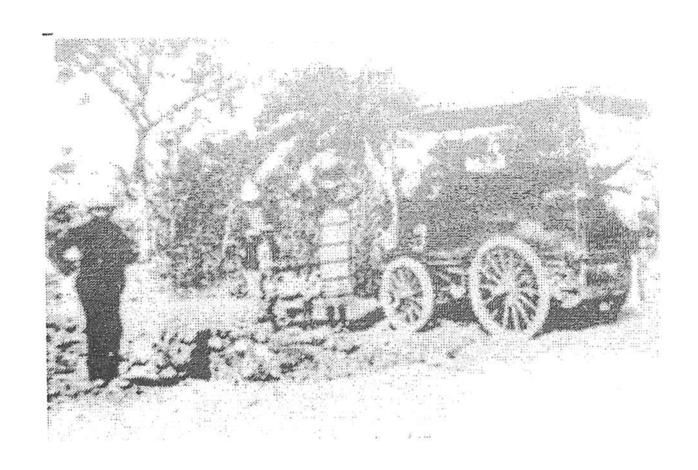
Sɔnni fɛn o fɛn bɛ kɛ kitakulu la, a bɛɛ bɛ kɛ jinɛw ni Miniminin de ye. Sɔnnikɛyɔrɔ ka ca kulu la. N tɛ a bɛɛ dɔn, sabu dɔɔnin bɔra sɔnni la.

U yɛrɛ b'a fɔla ko tubabu ye fɛn bɛɛ yɛlɛma. Fɔlɔ, sɔnni tun bɛ kɛ kɔda bɛɛ la kulu sanfɛ. Sisan minnu bɛ dugu kɛrɛfɛ sɔnni bɛ kɛ olu de la. Dɔw ko k'u tɛ se ka kulu sɔnni dabila, ko n'o kɛra ko jinɛw bɛ boli, Kita bɛ ci.

Fɔlɔ, u tun b'a fɔ ko jinɛw bɛ jenbe fɔla ani ka dɔnkili da kulu la. Ko bɛɛ tun b'a mɛ, k'u tun b'a kɛ ntɛnɛnsu ni jumasu de. Ko hali sisan, a bɛ kɛ, nka ko mɔgɔ de tɛ a mɛna. Ne kɔnin, kabini ne wolola, ne ma fosi ye kulu la.

Kita ni Gunbankɔ kɛlɛ la, mɔgɔ caman salen, mɔgɔw ye sɔnni daminɛ Kita kulu la. A fɔra ko bɛɛ ka sɔnni kɛ, sabu ko Kita kana ci, ko jinɛw diminnen dɔn Kita kɔrɔ. O de kosɔn, i bɛ sɔnniyɔrɔ ye Kitakulu yɔrɔ bɛɛ sisan

Kita dugu bɛɛ n'a ka sɔnniyɔrɔ don : saba bɛ dɔw bolo, naani bɛ dɔw bolo. Kita dugu duuru bɛɛ ni a ka sɔnniyɔrɔ tun don.

Tubabutile mobili

Kuruninkumala

Kuruninkumala ye Tunkaraw ka sɔnniyɔrɔ de ye. Tunkaraw bɛnba de ye a laada sigi. Filɛlilaw de ye a fɔ ko :

Ni aw ye nin kulu sɔn, a bɛ hɛɛrɛ kɛ aw ye.

O de kosɔn, san o san Tunkaraw bɛ dulɔ kɛ ka a sɔn.
A sɔnniyɔrɔ, jeli si ma kan ka kulu sɔnnifɛn dun. U b'a fɔ ko ni kulu sɔnna, kulu bɛ a sɔnbagaw haminako bɛɛ nɔgɔya ; ko ni sɔnni minɛna, ko sanji bɛ na o don yɛrɛ ; nka ko ni a ma minɛ, ko sanji tɛ na. Fɔlɔ, kuma caman tun bɛ fɔ, o si tɛ fɔ sisan. Ko ni kulu tun bɛ sɔn, mɔgɔw tun bɛ taa ni ɲɔ, ni tiga, ni filen ni galama ye. A bɛɛ tun bɛ dan. U tun bɛ tigɛ o don kelen, ka a kɛ dulɔ ye o don kelen. N'o kɛra, sɔnni tun bɛ kɛ, tilen tun bɛ kɛ ka dulɔ min fɔ lakansara. Ko ni sɔnni tun kɛra, ko san tun bɛ i labɛn nali kan ma. O tun kɔrɔ ye ko sɔnni minɛna. Min bɛ sɔnni kɛ o b'a fɔ :
deliko fama tɛ ! a ye i bolo bila a rɔ.
A bɛ fɔla ko hali ni sɔnni kɛra tilemafɛ, ko san bɛ na. U tun bɛ ninu fɛnw de fɔ an ye fɔlɔ. Nka kabini tubabu nana o kuma ɲɔgɔnw tɛ mɛna bilen. Kabakokumafɔ banna.

Minnu tun bɛ kulu sɔnna, olu ma sa fɔlɔ. Tunkaraw de tun b'a kɛ. U bɛ balo la.

Nka kulu ka kabakokow kuma tɛ fɔla bilen. I b'a sɔrɔ kulu de diminnen Tunkaraw kɔrɔ sisan. A bɛ fɔla ko ni kitasigi ka di, ko o sabu ye kuluninkumala de ye.

Ko a bɛ a fɛn bɛɛ di ɲɔ o, tiga o, wari o, a bɛɛ bɛ sɔrɔ nɔgɔya la. A b'u kisi kojugu fana ma. A bɛ ɲumann dɔrɔn de kɛ mɔgɔw ye. Kita dugu tɔw fana bɛ bɔ tunkaraduguw numa, Lengekoto ni Haradala. O tunkaradugu fila de bɛ kuruninkumala sɔn san o san. Sɔnni tuma, u b'a fɔ :
An kisi tubabu ɲahi ma ! An dɛmɛ ! A to mɔgɔw ka da an na tuma bɛɛ. Ni jamanatigi ye ko bɛnbali kɛ an na, an nɔ tɛ, e de nɔ don.

Ni muso min ma se ka den sɔrɔ, u b'a fɔ kulu ye :
Ni n muso ye den sɔrɔ, n bɛ dunun kɛ i sɔnnifɛn ye ani worojɛ tan.

Ni muso ye den sɔrɔ, ni den ye cɛ ye, a bɛ tɔgɔda ko Hakuru, ni den ye muso ye, a bɛ tɔgɔda ko Nbakuru.

Ni den sera boloko ma, a fa bɛ taa dulɔ ni sɛ ni woro ni dɛgɛ kɛ ka kulu sɔn. A b'a fɔ :
Kuluninkumala, i tɔgɔma bɛna boloko ɲinɛn, i janto a ko, a ka kɛnɛya sɔrɔ.

Den min ma tɔgɔda, o ma kan ka tɛmɛ kuluninkumala kɛrɛ fɛ. N'a tɛmɛna a kɛrɛ fɛ, a bɛ sa. Kuluninkumala tɛ basi si kɛ dunan na, sabu u t'a dɔn. Kuluninkumala ka baara ye mɔgɔdɛmɛ dɔrɔn de ye u ka waleɲumannw la.

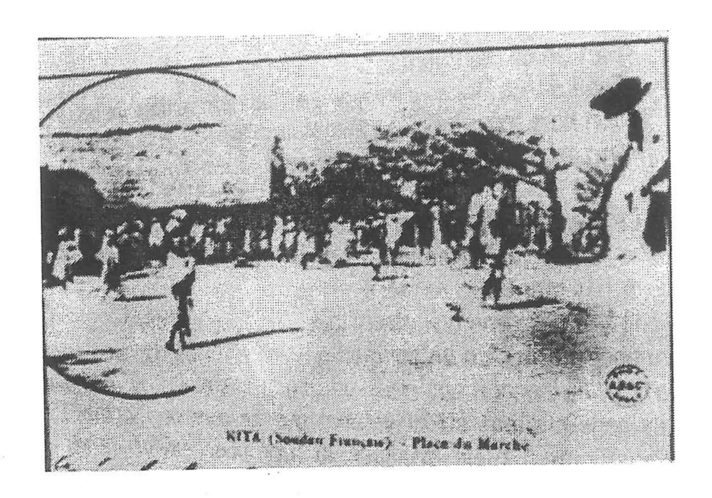
Tubabuw ka baarakɛyɔrɔ Kita

kɔsilabugu Hatabili

An yɛrɛ fɛ kɔsilabugu sɔnni min bɛ kɛ, a bɛ kɛla Hatabili de. Dugutigi de bɛ dutigi bɛɛ wele ka a saraka bɔ. U bɛ na ni sagajijɛ ye ka a di Hatabili ma. An ka mɔgɔw bɛ jiriba dɔ fana sɔnna Haradala kɛrɛfɛ.

Budɔhɔ Hatabili

Sɛnɛ ni Hatabili cɛ sɔnni dɔ fana bɛ kɛla yen. Jaramaji Kamaraw de tun bɛ sɔnni kɛla yen. Hɔrɔnw dɔrɔn de bɛ tagala o sɔnniyɔrɔ. Jɔn ni ɲamɔgɔden tɛ se yen. U bɛ fɛnkisɛw saraka ka k'u dan, u bɛ bɔ, k'u mɔ, k'u tigɛ, k'u dun o don kelen ani sagasogo, min kɛra ka Hatabali sɔn. Sɔnnikɛlaw muso dɔrɔn fana de bɛ se ka maga filenw ni galamaw la, minnu sɔrɔla o don. Ni musow wɛrɛ magara u la, o bɛ sa. Nin laadaw tun bɛ an ka jamana kɔnɔ. Bɛɛ tun bɛ u labato. Mɔgɔ si tun tɛ u sɔsɔ.

Kita sugugaba tubabutile la

Kayakoli ni Kayaba

Laada minnu tun bɛ latimɛ kayakoli ani kayaba, o de filɛ nin ye.
San o san, jaramajikaw ni ɲafalakaw de bɛ a sɔnni kɛ.

Kayakoli sɔnni tun bɛ kɛ ni malodɛgɛ, ni sɛ, ni sagajigi, ni misi ni woro de ye. Malodɛgɛ bɛ kɛ filen kɔnɔ k'o bila ji kan. Ni sɔnni minɛna, filen ni dɛgɛ bɛ jigi ji jukɔrɔ. Kayakoli lakanabaga fana bɛ filen lafa jɛgɛkɛnɛ la sɔnnikɛla ye. Kuntigiw bɛ sɛwa ko sɔnni minɛna. Sɔnni minɛ o minɛ, dugu bɛ diya

mɔgɔw la : ɲɔ bɛ sɔrɔ, tiga bɛ sɔrɔ wari bɛ sɔrɔ. U ni faamaw tɛ bila ɲɔgɔn na o san. Gɛlɛya si tɛ u sɔrɔ.

Ni sɔnni ma minɛ, Kayakoli lakanabaga bɛ filen lafa jɛgɛjalan na. O san tɛ diya mɔgɔw bolo.

Mɔgɔ si ma Kayakoli ni Kayaba sɔnni lagɔsi Kita.
Kayakoli ni Kayaba ye sinamusoma fila de yɛlɛmanen ye k'u kɛ kɔ fila ye. Bin de kɛlen ka kɔ fila nin tila. Ni i ye u ji min, i kɔnɔ bɛ fara, ka ji tila. Ni ye filen fa a kɔ fila ji la, filen bɛ ci, ka ji tila, ka a bɔ ɲɔgɔn na.

KUMA LABAN

N bɛ min dɔn kulu sɔnni na Kita ani yɔrɔ tɔw sɔnni, o de ye nin ye. N ye denmisɛn ye, n ma kɔrɔbaya maninkaw cɛ la. N tun bɛ baara la tubabuw bolo. N tɛ fɛn caman dɔn. U bɛ fɛn caman dogola anw na, sabu u b'a miiri ko an mɔna tubabu bolo, ko an bɛ sɔn ka laadaw tiɲɛ. U tɛ an filɛla bilen yan jamana mɔgɔ ye, ko an banna an bɛnbaw ka laadaw la ka tugu tubabu kɔ.

ISBN 1-919799-99-0
9 781919 799995